T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

DOĞU TÜRKÇESİ VAAZ KOLEKSİYONU (GRAMER-METİN-ÇEVİRİ-DİZİN)

Hayri MEŞEDİBİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Mehmet Turgut BERBERCAN

Çankırı – 2023

T.C.

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

DOĞU TÜRKÇESİ VAAZ KOLEKSİYONU (GRAMER-METİN-ÇEVİRİ-DİZİN)

Hayri MEŞEDİBİ

ORCID: 0000-0001-5197-9149

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Mehmet Turgut BERBERCAN

Çankırı – 2023

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ ..... **ii**
TEZ KABUL VE ONAY ..... **iii**
ÖNSÖZ ..... **iv**
ÖZET ..... **v**
ABSTRACT ..... **vi**
KISALTMALAR ..... **vii**
TRANKSRİPSİYON ALFABESİ ..... **viii**

1. GİRİŞ **1**

1.1. Eserin Tavsifi 1

1.2. Eserin Türü 2

1.3. Eserin Müellifi, Yazılış Tarihi ve Yeri 3

1.4. Eserin Fiziki Özellikleri 3

1.5. Jarring Koleksiyonu 3

2. GRAMER **5**

2.1. Yazım Özellikleri 5
2.1.1. Ünlülerin Yazımı 5
2.1.1.1. a, e 5
2.1.1.2. é 5
2.1.1.3. i 5
2.1.1.4. o, ö, u, ü 6
2.1.2.Ünsüzlerin Yazımı 6
2.1.2.1. ç 6
2.1.2.2. ŋ 6
2.1.2.3. p 6
2.1.2.4. s 6
2.1.2.5. t 6
2.1.3. Hemzenin (ء)Yazımı 6

2.1.4. Eklerin Yazımı 6
2.1.5. Kelimelerin Birleşik Yazımı 7
2.2. Fonoloji 7
2.2.1. Ünlüler 7
2.2.1.1. Ünlü Uyumu 7
2.2.1.2. Ünlü Değişmesi 7
2.2.1.3. Ünlü Düşmesi 8
2.2.1.4. Kaynaşma 8
2.2.2. Ünsüzler 8
2.2.2.1. Ünsüz Düşmesi 8
2.2.2.2. Ünsüz Değişmesi 9
2.2.2.3. Ünsüz Sedasızlaşması 10
2.3. Morfoloji 10
2.3.1. İsim Yapımı 10
2.3.1.1. İsimden İsim 10
2.3.1.1.1. İsimden İsim Yapan Yapım Ekleri 10
2.3.1.1.2. Fiilden İsim Yapan Yapım Ekleri 11
2.3.1.2. Fiil Yapımı 11
2.3.1.2.1. İsimden Fiil Yapan Yapım Ekleri 11
2.3.1.2.2. Fiilden Fiil Yapan Yapım Ekleri 11
2.3.2. İsimler - Çekim Ekleri 12
2.3.2.1. Çokluk Ekleri 12
2.3.2.2. İyelik Ekleri 12
2.3.2.2.1. I. Tekil Şahıs İyelik Eki 12
2.3.2.2.2. II. Tekil Şahıs İyelik Eki 12
2.3.2.2.3. III. Tekil Şahıs İyelik Eki 12
2.3.2.2.4. I. Çokluk Şahıs İyelik Eki 12
2.3.2.2.5. II. Çokluk Şahıs İyelik Eki 12
2.3.2.2.6. III. Çokluk Şahıs İyelik Eki 12
2.3.2.3. Aitlik Eki 12
2.3.2.4. Hal Ekleri 12
2.3.2.4.1. Yalın Hali 12

2.3.2.4.2. İlgi Hali Eki 12
2.3.2.4.3. Belirtme Hali Eki 13
2.3.2.4.4. Yönelme Hali Eki 13
2.3.2.4.5. Bulunma Hali Eki 13
2.3.2.4.6. Ayrılma Hali Eki 13
2.3.2.4.7. Vasıta Hali Eki 13
2.3.2.4.8. Eşitlik Hali Eki 13
2.3.2.4.9. Yön Hali Eki 13
2.3.2.5. Soru Eki mU 13
2.3.3. Sıfatlar 13
2.3.3.1. Niteleme Sıfatları 13
2.3.3.2. Belirtme Sıfatları 14
2.3.3.2.1. İşaret Sıfatları 14
2.3.3.2.2. Sayı Sıfatları 14
2.3.3.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları 14
2.3.3.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları 14
2.3.3.2.3. Soru Sıfatları 14
2.3.3.2.4. Belirsizlik Sıfatları 14
2.3.4. Zamirler 15
2.3.4.1. Kişi Zamirleri 15
2.3.4.2. İşaret Zamirleri 16
2.3.4.3. Belirsizlik Zamirleri 17
2.3.4.4. Dönüşlülük Zamirleri 17
2.3.4.5. Birliktelik Zamirleri 17
2.3.5. Zarflar 17
2.3.5.1. Tarz Zarfı 18
2.3.5.2. Miktar Zarfı 18
2.3.5.3. Yer Yön Zarfı 18
2.3.5.4. Zaman Zarfı 18
2.3.6. Edatlar 18
2.3.6.1. Çekim Edatları 18
2.3.6.2. Bağlama Edatları 18
2.3.6.3. Kuvvetlendirme Edatları 18

2.3.6.4. Ünlem Edatları 18
2.3.6.5. Tekerrür Edatları 18
2.3.7. Fiil Çekimi 18
2.3.7.1. Basit Çekim 18
2.3.7.1.1. Haber Kipleri 19
2.3.7.1.1.1. Geniş Zaman 19
2.3.7.1.1.2. Şimdiki Zaman Çekimi 19
2.3.7.1.1.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman 19
2.3.7.1.1.4. Görülen Geçmiş Zaman 20
2.3.7.1.1.5. Gelecek Zaman 20
2.3.7.1.2. Dilek Kipleri 21
2.3.7.1.2.1. Emir Kipleri 21
2.3.7.1.2.2. Şart Kipi 21
2.3.7.1.2.3. Gereklilik Kipi 21
2.3.7.2. Partisipler 21
2.3.7.3. Gerundiumlar 22
2.3.7.4. Cevheri Fiil 22
2.3.7.5. Birleşik Fiiller 22
2.3.7.5.1. Yardımcı Fiiller İle Yapılan Birleşik Fiiller 22

3. METİN 24

4. ÇEVİRİ 36

5. DİZİN 48

6. SONUÇ 85

KAYNAKÇA 86
EKLER 88
TIPKIBASIM 92
ÖZGEÇMİŞ 116

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım *Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu (Gramer-Metin-Çeviri-Dizin)* adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

9/02/2023

İmza

Hayri MEŞEDİBİ

TEZ KABUL VE ONAY

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Hayri MEŞEDİBİ tarafından hazırlanan *Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu (Gramer-Metin-Çeviri-Dizin)* başlıklı bu çalışma, *09/02/2023* tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda *[oybirliği/~~oy çokluğuyla~~]* başarılı bulunarak jürimiz *tarafından Türk Dili ve Edebiyatı* Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Danışman	: Doç. Dr. Mehmet Turgut BERBERCAN	İmza…….
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi: İsmail TAŞ	İmza: ……
Üye	: Doç. Dr. Zeliha GADDAR	İmza: ……

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun ...../..../ 201.. tarih ve ..... sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Coşkun POLAT

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığımız bu çalışma, İsveç Lund Üniversitesi Kütüphanesi Jarring Koleksiyonu'nda Prov. 4 numarası ile kayıtlıdır. Eserin müellifi bilinmemekle birlikte katalog kaydında eserin 1929 yılında Yarkand şehrinde yazıldığı bilgileri yer almaktadır. Eserin dil özellikleri incelendiğinde Çağatay Türkçesinin yerini Yeni Uygur Türkçesi ve Özbek Türkçesine bıraktığı, yirminci yüzyılın ilk çeyreğinden sonra kaleme alındığını söyleyebiliriz. Çağatay Türkçesinden Yeni Uygur Türkçesine geçiş döneminin ses ve şekil özelliklerini bünyesinde barındırmaktadır. Geçiş döneminin aydınlatılmasında ve bu alanda yapılacak olan diğer araştırmalara katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Çalışmamız Gramer, Metin, Çeviri, Dizin, bölümlerinden oluşmaktadır. Çalışmamızın ilk kısmı olan "Gramer" bölümünde eserin içinde yer alan metinlerin yazım özellikleri belirtilmiş, fonolojik ve morfolojik yapısı üzerine dil incelemesi yapılarak eserin dili aydınlatılmıştır. II. bölüm "Metin (Transkripsiyon)"dir; Arap harflerinden Latin harflerine çevirisi yapılmıştır. III. bölüm "Çeviri"dir; eserin içerisinde yer alan metinler günümüz Türkçesine aktarılmıştır. IV. bölüm "Dizin"dir; metnin alfabetik esaslı gramatikal dizini oluşturulmuştur. Dizin programı Cibakaya 2.3 kullanılmıştır. Metin içerisinde yer alan Arapça iktibaslar dizinde verilmeyip oluşturulan "Ekler" başlığı altında verilmiştir. Çalışmanın sonuna tıpkıbasım eklenmiştir. Çalışmamda, özelikle "Çeviri", "Metin" bölümlerinde benden kaynaklı eksiklikler bulunmaktadır. Dizin bölümünde ise ilk defa böyle bir çalışma yaptığım için çeşitli teknik hatalar göze çarpabilmektedir.

Eğitim hayatım boyunca hem maddi hem manevi olarak destekleri ile bugünlere gelmemi sağlayan sevgili babam Kemal MEŞEDİBİ ve annem Türkan MEŞEDİBİ'ne, sevgili kardeşim Furkan MEŞEDİBİ'ne teşekkür etmeyi bir vazife sayarım. Kıymetli hocam Doç. Dr. Mehmet Turgut BERBERCAN'a teşekkürü bir borç bilirim.

9/02/2023

Hayri MEŞEDİBİ

ÖZET

Tezin Başlığı : Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu (Gramer-Metin-Çeviri-Dizin)
Tezin Yazarı : Hayri MEŞEDİBİ
Danışman : Doç. Dr. Mehmet Turgut BERBERCAN
Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tezin Türü : Yüksek Lisans
Kabul Tarihi :

Yüksek lisans tezi olarak çalıştığımız bu eser, İsveç Lund Üniversitesi kütüphanesi Jarring Koleksiyonunda Prov. 4 numarasıyla yer almaktadır. Nerede ve ne zaman yazıldığı hakkında bir bilgimiz yoktur. Tahmini 1930'lu yıllarda yazıldığını düşünmekteyiz. Eseri istinsah eden kişi belirsizdir. Eserimiz *Gramer - Metin - Çeviri - Dizin* bölümlerinden oluşmaktadır. Tezin en son kısmında eserin tıpkıbasımına yer verilmiştir.

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu adını verdiğimiz bu çalışma beş metinden oluşmaktadır. İlk metin Evlilik Vaazı, ikinci metin Kefenlemenin Açıklaması, üçüncü metin Ölü Yıkamanın Kuralları, dördüncü metin Ölü Yıkamanın Başka Bir Yolu, beşinci metin Cenaze Namazının Farzı adlarını taşımaktadır.

Çalışmamıza konu olan eser, siyah mürekkep ile yazılmıştır. Metin başlıkları ve metin içerisinde yer alan münâcâtın satır araları kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Tarafımızca çalışılan "Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu" 14 varaktan oluşmaktadır. Eser içerisinde satır sayıları 9 olmakla birlikte sadece ilk sayfa 8 satırdan oluşmaktadır.

Üzerinde çalıştığımız bu metin geç dönem Çağatay Türkçesinin dil özelliklerini barındırmaktadır. Çağatay Türkçesinden Özbek, Uygur Türkçesine geçilen dönemi aydınlatmak açısından Türkoloji çalışmalarına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çağatay Türkçesi, Doğu Türkçesi, Vaaz

ABSTRACT

Thesis Title **:** Eastern Turkish Sermon Collection (Grammar-Text-Translation-Index)
Author **:** Hayri MEŞEDİBİ
Supervisor **:** Associate Professor Doctor Mehmet Turgut BERBERCAN
Department **:** Türkish Philology
Thesis Type **:** Master's Thesis
Date **:**

This work, which we are working on as a master's thesis, is in the Jarring Collection of the Swedish Lund University library, Prov. It is located at number 4. We do not know where or when it was written. We think it was written in the 1930s. The person who copied the work is uncertain. Our work consists of Grammar - Text - Translation - Index sections. In the last part of the thesis, the facsimile of the work is included.

This study, which we call the Eastern Turkish Sermon Collection, consists of five texts. The first text is the Marriage Sermon, the second text is Explanation of the Shrouding, the third text is Rules of Washing the Dead, the fourth text is Another Way of Washing the Dead, the fifth text is the Farz of the Funeral Prayer.

The work, which is the subject of our study, was written in black ink. The text titles and between the lines of the appeal in the text are written in red ink. The "Eastern Turkish Sermon Collection" studied by us consists of 14 leaves. Although the number of lines in the work is 9, only the first page consists of 8 lines.

This text that we are working on contains the language features of the late Chagatai Turkish. It will contribute to Turkology studies in terms of illuminating the transition period from Chagatai Turkish to Uzbek and Uyghur Turkish.

Keywords: Chagatai Turkish, Eastern Turkish, Sermon

KISALTMALAR

Ar.	Arapça
Ar. + Far	Arapça + Farsça
Etü.	Eski Türkçe
Far.	Farsça
Far. + Ar.	Farsça + Arapça
ka.	Kişi adı
krş.	karşılaştırınız
+	İsim kökü ve gövdelerini gösterir
-	Fiil kökü ve gövdelerini gösterir, ayrı yazılan ya da satır başında kalan ek
<	Bu biçimden gelir
>	Bu biçime gider
~	benzer biçimini gösterir
ø	Düşen sesleri gösterir
//	fonem ya da morfem parantezi
[...]	tespit edilemeyen kelime(ler)

TRANKSRİPSİYON ALFABESİ

ا	a, e, ā	ص	ṣ
آ	ā	ض	ż
او	o, ö, u, ü	ط	ṭ
اِ	é	ظ	ẓ
ب	b, p	ع	ʿ
پ	p	غ	ġ
ت	t	ف	f
ث	s̱	ق	ḳ
ج	c	ك	k, g
چ	ç	ل	l
ح	ḥ	م	m
خ	ḫ	ن	n
د	d	نك	ŋ
ذ	d̲, z̲	ه	h, a, e
ر	r	و	o, ö, u, ü, ū, v
ز	z	ى	é, ı, ī, i, ǐ, y
ژ	j	ء	ʾ
س	s		
ش	ṣ		

1. GİRİŞ

Sözlüklere baktığımız zaman *vaaz,* "öğüt vermek, uyarmak, sakındırmak" anlamlarında kullanılmıştır. Üzerinde çalıştığımız eser içerisinde yer alan metinler toplumu bilgilendirmek amacıyla yazılmış vaazlardır.

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu içerisinde barındırdığı metinler konularına göre evlilik, ölünün kefenlenmesi, ölünün yıkanması, cenaze namazının kılınması başlıklarını taşımaktadır.

Eser içerisinde yer alan vaaz metinleri transkripsiyon esasları dikkate alınarak Arap harflerinden Latin harflerine aktarımı yapılmış, eserin dil özellikleri incelenmiş ve yazıldığı dönem belirlenmiştir. Eser içerisinde yer alan metinler Türkiye Türkçesine aktarılmıştır. Eserin kelime kadrosu ortaya çıkarılarak daha sonra bu alanda çalışma yapacak olan araştırmacılara fayda sağlaması amacıyla dizin bölümünde kelime anlamları verilmiştir.

Doğu Türkçesi Vaazlar Koleksiyonu adlı eser incelenerek geç dönem Çağatay Türkçesi döneminin aydınlatılmasına ve o dönemde yazılmış metinlerin anlaşılmasına katkı sağlaması açısından önemlidir.

1.1. Eserin Tavsifi

Üzerinde çalışılan eser, "Ḫuṭbe-i Nikāḥ","Kefen Ḳılmaḳnıŋ Beyānı", "Ölüg Yumaḳnıŋ Aḥkāmı", "Yana Bir Ḳısım Ölüg Yumaḳnıŋ Ṭarīḳası", "Ölügniŋ Nemāzı Farż-ı Kifāyedür" başlıklarını taşıyan beş bölümden oluşmaktadır. Toplam 14 varaktan meydana gelen eserin ilk metni olan, "Ḫuṭbe-i Nikāḥ" 4 varak (1a-4b) toplam 67 satır, "Kefen Ḳılmaḳnıŋ Beyānı" 1.5 varak (4b-5b) toplam 17 satır, "Ölüg Yumaḳnıŋ Aḥkāmı" 1 varak (5b-6a) toplam 10 satır, "Yana Bir Ḳısım Ölüg Yumaḳnıŋ Ṭarīḳası" 1.5 varak (6a-7a) toplam 16 satır, "Ölügniŋ Nemāzı Farż-ı Kifāyedür" 6 varak (7a-12b) toplam 106 satırdan ibarettir.

"Ḫuṭbe-i Nikāḥ" başlıklı metin, Allah'ın insanları dünyaya çift olarak yolladığının ispatı olarak Hazret-i Adem'i Hazret-i Havva'ya, Hazret-i İbrahim'i Hazret-i Sare'ye, Hazret-i Yusuf'u Hazret-i Züleyha'ya, Hazret-i Ali'yi Hazret-i Fatma'ya, Hazret-i Muhammed'i Hazret-i Hatice'ye eş olarak gönderdiğini anlatmaktadır.

“Kefen Ḳılmaḳnıŋ Beyānı” başlıklı metin, kefenleme çeşitlerinden ve bu kefenlemenin nasıl yapılması gerektiği hakkında bilgiler vermektedir.

“Ölüg Yumaḳnıŋ Aḥkāmı” başlıklı metin, ölünün nasıl yıkanması gerektiği hakkında bilgiler vermektedir.

“Yana Bir Ḳısım Ölüg Yumaḳnıŋ Ṭarīḳası” başlıklı metin, bir önceki metnin devamı niteliğinde olup ölü yıkamanın alternatif yollarını detaylıca açıklamaktadır.

“Ölügniŋ Nemāzı Farż-ı Kifāyedür” başlıklı metin, cenaze namazının nasıl kılınması gerektiğine dair bilgiler vermektedir.

Üzerinde çalışılan eser, Geç Dönem Doğu Türkçesi ile kaleme alınmıştır. Geç Dönem Doğu Türkçesi dil özelliklerini barındırmakla birlikte Çağdaş Uygur Türkçesine geçiş evresinin ses, şekil ve cümle bilgisi özelliklerini taşımaktadır.

1.2. Eserin Türü

Eser, mensur olarak yazılmış didaktik bir metin örneğidir. Vaazlar insanlara öğüt vermek amacı güden dinî nasihatlerdir. Eser içerisinde yer alan metinler yazıldıkları konuyla ilgili okuyuculara bilgiler vermektedir.

İlk vaaz olan *“ḫuṭbe-i nikāḥ”* başlıklı metinde:

“ḥażret-i ādem-ni ḥażret-i ḥavvāġa ḥażret-i ibrāhīm ʿaleyhi’s-selām-nı

bibi sāreġa ḥażret-i yusuf-nı züleyḫāġa ḥażret-i

muḥammed muṣṭafī ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem-ni ḫaḏiçe kübra-ġa

ḥażret-i ʿalī murtażı-nı fāṭma ẓühreġa cuft éylep” [2a/6-7-8-9]

İkinci vaaz olan *“kefen ḳılmaḳ-nıŋ beyānı”* başlıklı metinde:

mesele kefen üç ḳısım-dur kefen 1 sünnet kefen 2

kifāyet kefen 3 żarūret - kefen [4b/6-7]

Üçüncü vaaz olan *“ölüg yumak-nıŋ aḥkāmı”* başlıklı metinde:

ölüg-niŋ evvel yüzini yuyar andın éki

ḳolını ceynekiġaça ḳatıp yuyar andın kin [5b/5-6]

Dördüncü vaaz olan *“yana bir ḳısım ölüg yumaḳ-nıŋ ṭarīḳası”* başlıklı metinde:

bu tertīp-lerni bilmese ölüg yumaḳ dürüst

ḳıyāmet küni daʿvāger bolur [6b/9 - 7a/1]

Beşinci vaaz olan *“ölüg-niŋ nemāzı farż kifāye-dür”* başlıklı metinde:

māyil ḳılıp ḳoyġay kefen-niŋ çigiklerni

yaşıp ḳoysun ölüg-niŋ yüzini açmasun [8b/8-9]

Vaazlar, dinî konularda nasihat etmek, toplumu aydınlatmak için yazılırlar. Doğu Türkçesi Vaazlar Koleksiyonu adlı çalışmamız evlilik, ölü yıkamak, cenaze namazının kılınması konularında bilgiler vermektedir.

1.3. Eserin Müellifi, Yazılış Tarihi ve Yeri

Eserin müellifinin kim olduğu bilinmemektedir; metnin ketebe kaydı eserin 1929 yılında istinsah edildiğini göstermekte olup kayıtta yazıldığı yer olarak Yarkand şehri zikredilmiştir.

1.4. Eserin Fiziki Özellikleri

Eser, İsveç Lund Üniversitesi Kütüphanesinde, Gunnar Jarring Koleksiyonu’nda Prov. 4 numarasıyla ve “A collection of sermons and formulas for different occasions (Farklı durumlar için vaazlar ve formüller koleksiyonu)” adıyla kayıtlıdır. Eserin dili katalog kaydında “Uygurca” olarak geçmektedir. Eser dil özellikleri açısından ele alındığında eserin Geç Dönem Çağatay Türkçesinin bir ürünü olduğu söylenebilir.

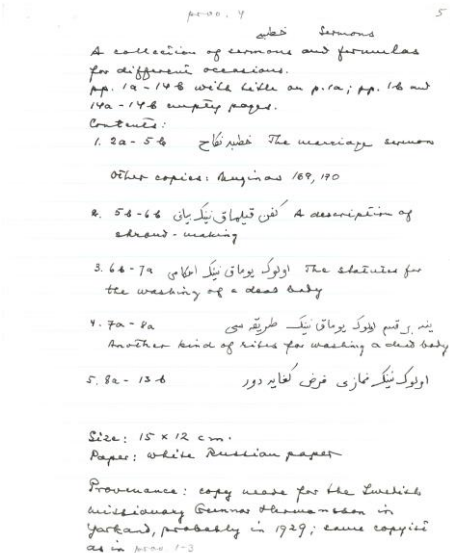
Eser, 150x120 mm boyutlarında ve ciltsizdir. Kahverengi tonlarında bir kâğıt üzerine siyah mürekkep ile yazılmış ve okunaklı bir durumdadır. Siyah mürekkebin yanı sıra kırmızı mürekkep ile yazılan kısımlar da mevcuttur. Metin, Nestalik hat ile kaleme alınmıştır.

1.5. Jarring Koleksiyonu

> *Uygur bölgesindeki keşifleri, inceleme ve araştırma çalışmaları neticesinde birçok dil malzemesi elde etmiştir. Elde ettiği dil malzemesi, Klasik ve Geç Dönem Çağatay Türkçesi metinlerinden Erken Dönem Yeni*

> *Uygurca yazılmış metinlere kadar uzanan geniş bir dil yelpazesi içindedir. Jarring'in elde ettiği, derlediği ve sınıflandırdığı malzemeler, Lund Üniversitesi Kütüphanesi'nde, "The Jarring Collection" ismiyle kayıtlı olup bu kütüphanenin en zengin koleksiyonlarından biridir. Bu koleksiyon, yazılış tarihi 16. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar çeşitli tarihlere ait metinlerin bulunduğu büyük bir elyazmaları korpusu teşkil etmektedir. Koleksiyonda, 560 adet el yazması metin bulunmaktadır. El yazmaları, 1 sayfadan yüzlerce sayfaya kadar ulaşan değişik hacimlerdeki muhtelif metinlerdir. Karahanlı Türkçesinden Çağatay Türkçesine ve 20. yüzyılla birlikte Özbekçe ile Yeni Uygurcaya doğru gelişen dil çizgisinde, Türk dilinin Türkistan kolundaki gelişimi tanıklayan bu metinler, Türk dilinin tarihî gelişimini aydınlatacak mahiyette olup filolojik açıdan büyük önem taşımaktadır* (Berbercan, 2017, s. 47).

Jarring yaşadığı dönemde Lund Üniversitesi Kütüphanesine bağışladığı eserlere kendi el yazısı ile notlar düşmüştür.

Prov. 4 5

Sermons

A collection of sermons and formulas for different occasions.

pp. 1a - 14b with title on p. 1a; pp. 14b and 14a - 14b empty pages.

Contents:

1. 2a - 5b خطبهٔ نکاح The marriage sermon

Other copies: Ruq. 169, 170

2. 5b - 6b کفن قیلماق بیان A description of shroud-making

3. 6b - 7a اولوک یوماق بیان امکانی The statutes for the washing of a dead body

4. 7a - 8a ینه بر قسم اولوک یوماق بیان طریقه سی Another kind of rules for washing a dead body

5. 8a - 13b اولوک نماری فرض کفایه دور

Size: 15 × 12 cm.

Paper: white Russian paper

Provenance: copy made for the Turkish missionary Gunnar Hamnbeen in Yarkand, probably in 1929; same copyist as in Prov. 1-3

Ek 1: Gunnar Jarring'in koleksiyonunun Prov. 4 numaralı yazması ile ilgili notu

2. GRAMER

2.1. Yazım Özellikleri

Harekesiz olarak [Arapça metin parçalarında ve okuyucuyu uyarmak amacıyla bazı kelimelerde hareke kullanılmıştır: *mü'mīn* مؤمين (9b/5), *küllī* كُلئ (4b/1), *sünnet* سنّت (3b/1), *mes'ele* مسأله (9a/3) *sūre* سورة (11b/7).

Müstensih eser içerisinde ye (ى) sesini güzel he (ه) şeklinde göstermektedir *altı* التە (4a/2). Eser herhangi bir şekilde tahribata uğramamıştır. Arapça ve Farsça kelimelerin itinalı yazıldığı fakat hem Arapça, Farsça kelimelere hem de Türkçe kelimelere getirilen eklerin kelime gövdesinden ayrı yazıldığı görülmektedir. Bu durum Eski Uygur imlâ geleneğinin bir özelliği olarak bilinmektedir.

2.1.1. Ünlülerin Yazımı

2.1.1.1. a, e

Kelime başında elif (ا) ile yazılır: *aġrıḳ* اغريق (10b/2), *aldım* الديم (3b/9), *anıŋ* انينک (5a/5), *eger* اكر (8b/3), *ey* اى (9a/3)

a ünlüsünün medli elif (آ) ile yazıldığı örnekler vardır: *āġzını* آغزينى (6a/7), *āḫiret* آخرت (10a/7), *ādemġa* آدم غه (2a/3), *āheste* آهسته (6b/4)

Kelime ortasında elif (ا) ile yazılır: *baş* باش (5a/7), *bolġay* بولغاى (5b/2), *salıp* ساليب (8a/2), *bermek* برماک (8b/3), *keltürmek* كلتورماک (8a/8)

Kelime sonunda çoklukla elif (ا) bazen de güzel he (ه) ile gösterilmiştir: *barça* بارچه (12a/1), *yana* ينه (11b/2), *yare* ياره (12b/7), *yā* يا (4a/7) *yerge* يركا (4a/2)

2.1.1.2. é

Sadece ilk hecede kullanılan kapalı e (é)'nin yazımı elif + y (اى) şeklindedir: *élig* ايليک (5b/3), *éki* ايکى (5b/5), *étsün* ايتسون (11a/5), *édi* ايدى (9b/4), *éylep* ايلاب (2a/9)

2.1.1.3. i

Kelime başında elif + ye (اى) şeklinde yazılmaktadır: *içse* ايچسه (11b/8), *işlerġa* ايشلارغه (12a/6), *içidin* ايچيدين (6b/5)

Kelime ortasında ve sonunda ye (ى) şeklinde yazılmaktadır: *kişi* كشى (8b/7), *ḳızı* قيزى (9a/4), *ḳursaḳını* قورساقينى (6b/4), *keçesi* كچه سى (10a/5), *burnını* بورنينى (6a/7)

2.1.1.4. o, ö, u, ü

Kelime başında elif + vav (او) şeklinde yazılmaktadır: *oḳumaḳ* اوقوماق (8b/4), *öz* اوز (4a/8), *uzun* اوزون (5a/7), *üçün* اوچون (3b/2)

Kelime ortasında ve sonunda vav (و) şeklinde yazılmaktadır: *budur* بو دور (9a/3), *kün* كون (11b/3), *şol* شول (6b/5), *olurġuzup* اولتورغوزوب (6b/3)

2.1.2. Ünsüzlerin Yazımı

2.1.2.1. ç

Sadece Farsça ve Türkçe kelimelerde bulunan /ç/ ünsüzü için umumiyetle ç (چ) kullanılır: *üç* اوچ (4a/2), *çalmaġa* چالمه غه (12a/8), *çıḳsa* چقسه (6b/5), *çünki* چونک (7b/5)

2.1.2.2. ŋ

Nazal /ŋ/ sesi ekseriyetle (نک) şeklinde yazılır: *anıŋ* انينک (5a/5), *öŋ* اونک (5b/8), *saraŋ* سارانک (12a/5), *beriŋ* برينک (9b/8)

2.1.2.3. p

Sadece Farsça ve Türkçe kelimelerde bulunan /p/ ünsüzü için pe (پ) kullanılır. Gerundium eki /-p/ daima be (ب) ile yazılır: *putını* پوتينی (5b/7), *pütüp* پتوب (11b/7), *pāk* پاک (5a/5), *pādşāhlıḳ* پادشاه ليق (10a/8), *pişvā* پشوای (3a/3)

2.1.2.4. s

Türkçe kelimelerde /s/ ünsüzü için sadece sin (س) kullanılır: *saçıp* ساچيب (12b/6), *salıp* ساليب (8a/2), *sögel* سوگلْ (12a/7), *sürtse* سورتسه (12b/6), *nemerse* نمرسه (6b/5)

2.1.2.5. t

Türkçe kelimelerde /t/ ünsüzü için sadece te (ت) kullanılır: taşıdın *تاشيدين* (6b/5), tapmaḳ *تاپماق*(10b/2), tüzdi *توزدی*(1b/3), *tutam* توتام (5a/7), *tola* تولا (12a/6)

2.1.3. Hemzenin (ء)Yazımı

Metinde, hemze Arapça kelimelerde gösterilirken ye (ئ) ve vav (ؤ) kullanılmıştır: *mü'mīn* مؤمين (9b/5), *mes'ele* مسأله (9a/3)

2.1.4. Eklerin Yazımı

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde eklerin kelimelere bazen bitişik bazen ayrı bir şekilde, karışık olarak yazıldığı görülmektedir. Bu ekler çokluk eki */+lAr/*, hal ekleri *(/+nIŋ/, /+nI/, /+KA/ ~ /+GA/, /+dA/, /+dIn/)*, isimden isim yapan yapım eki *(/+lIG/ ~ /+lIK/ ~ /+lUG/ ~ /+lUK/)* şeklindedir. Bu yazım şekline umumiyetle

Arapça ve Farsça kökenli kelimelere getirilen eklerde fazlaca rastlanmaktadır: *kişi-lerge* کشی لارکه (4b/9), *oġul-nıŋ* او غول نینک (8a/4), *ölüg-niŋ* اولوک نینک (5b/5), *āheste-lik* آهسته لیک (6b/4), *niyyet-lerini* نیت لارینی (6b/7), *tertīp-lerni* ترتیب لارنی (6b/9), *cuft-luḳġa* جفت لوقغه (3b/1), *meclīs-de* مجلس دا (3a/6)

2.1.5. Kelimelerin Birleşik Yazımı

Bazı kelimelerin bitişik yazıldığı görülmekte olup metinde yer alan örnekler şunlarla sınırlıdır: *ḳılġaykim* قیلغایکیم (7a/4), *boluŋdép* بولونکدیب (9b/9)

2.2. Fonoloji

2.2.1. Ünlüler

Metinde kullanılan kısa ünlüler: /a/, /e/, /é/, /ı/, /i/, /o/, /ö/, /u/, /ü/; uzun ünlüler ise /ā/, /ī/, /ō/, /ū/ şeklindedir.

2.2.1.1. Ünlü Uyumu

a. Metinde, Türkçe kelimelerde kalınlık-incelik açısından güçlü bir uyumun olduğu görülmektedir: *başını* (6a/2), *ḳılmaḳ* (6b/6), *barlarıga* (10a/6), *çigiklerni* (8b/8), *içidin* (6b/5)

Yabancı kökenli kelimelere getirilen bazı Türkçe eklerin eklendikleri kelimenin son hecesinde bulunan ünlünün kalınlık-incelik uyumuna aykırı oldukları görülmektedir: *te'ālīġa* (7a/9), *cāyni* (6b/5), *ölüggə* (10a/1)

b. Metinde, düzlük-yuvarlaklık uyumunun bulunduğu ve bulunmadığı örnekler birlikte kullanılmıştır: *cuftluḳġa* (3b/1), *cuftlıḳnı* (1b/3), *olturġuzup* (6a/4), *özüŋizni* (3b/3), *ḫatunsız* (10b/4)

2.2.1.2. Ünlü Değişmesi

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde gözlenen ünlü değişimleri şunlardır:

- *a- ~ o-*

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde kelime başı a->o- değişimine tek bir örnekte rastlanılmaktadır: *obdandur* (4b/9)

ābdāndur > obdandur

- *e ~ é*

“Harezm Türkçesi metinlerinde ilk hecede /e/ yerine gittikçe artarak ye (ى) ile gösterilen bir ses görülmektedir. (ى) harfinin /i/ ve /é/ olmak üzere iki ayrı sesi temsil ettiği görülecek ve Çağatayca için /é/ sesini kabul etmek makul olacaktır” (Berbercan, 2018, s. 43)

Metinden é < e değişimi: *yeter* (11b/5) ~ *yétgen* (11a/2)

dégey (4b/3), *dépdür* (9a/2), *yése* (12a/1), *élig* (5b/3), *ér* (5a/1)

- *-u > -a*

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde -u >-a değişimine tek bir örnekte rastlanılmaktadır

toġra (5b/2)

2.2.1.3. Ünlü Düşmesi

İlk hecesi açık, ikinci hecesi kapalı olan iki heceli kelimeler ünlü ile başlayan ek aldıklarında ikinci hecede bulunan vurgusuz ünlü düşer: *aġzıġa [<aġız]* (6a/8), *aytıp [<ayıt]* (1b/4), *burnını [<burun]* (6a/7)

2.2.1.4. Kaynaşma

Birleşik kelime yapılırken art arda gelen iki ünlünün veya hecenin kaynaşarak tek ünlü veya tek hece olarak kullanıldığı örnekler metnimizde şunlardır: *nemerse [<neme+erse]* (6b/5)

2.2.2. Ünsüzler

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde kullanılan ünsüzler şunlardır:

/b/, /c/, /ç/, /d/, /ḍ/, /f/, /g/, /ġ/, /h/, /ḥ/, /ḫ/, /k/, /ḳ/, /l/, /m/, /n/, /ŋ/, /p/, /r/, /s/, /s̱/, /ṣ/, /ş/, /t/, /ṭ/, /v/, /y/, /z/, /ż/, /ẓ/, /ẕ/

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde gözlemlenen ünsüzler ile ilgili ses olayları:

2.2.2.1. Ünsüz Düşmesi

- **Ø < -r-**

İç seste bulunan /-r-/ ünsüzünün düştüğü örnekler bulunmaktadır:

édi [<érdi] (9b/4), *émes [<érmes]* (6b/6)

- **Ø < -G-**

İç seste bulunan /-G-/ ünsüzünün düştüğü örnekler bulunmaktadır:

ḳulaḳını [<ḳulġaḳını] (6a/8)

2.2.2.2. Ünsüz Değişmesi

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde görülen ünsüz değişimleri şunlardır:

- p- < b-

pütü- < *biti-* [11b/7] *pitme-* < *bitme-* [4b/3]

- m- ~ b-

men (11a/8), *mundın* (5a/3)

- ẖ- < ḳ-

ẖatunġa [<ḳatun] (1b/5)

- -ş- ~ -ç-

Tek bir örnekte iç seste patlayıcı /-ç-/ ünsüzünün sızıcı /-ş-/ ünsüzüne dönüştüğü görülür:

uşnasıġaça (5b/1)

- /d-/ < /t-/

Metin içerisinde /t-/'nin /d-/'ye dönüştüğü tek bir örnekte görülmektedir:

dégey [<temek] (3b/9)

- /-y/ /-y-/ < /-d̲/ /-d̲-/

Eski Türkçede, kelime ortasında ve sonunda bulunan /d/ sesi, Orta Türkçe döneminin sonunda /y/ sesine dönüşmüştür. Bu duruma örnek olarak metinde, tek bir örnekte karşımıza çıkmaktadır.

ḳoysun (8b/9)

- /f-/ < /p-/

Kelime başı /p/ sesinin /f/ sesine dönüştüğü tek bir örnek görülmektedir:

pādşāh (10a/8), *fādşāh* (2b/5)

- /-s/ < /-z/

Doğu Türkçesinde geniş zaman olumsuzluk ekinin -mas < -maz kullanımında /z/ sesinin /s/ sesine dönüştüğü görülür:

almas (4b/1), *barmas* (4a/7), *ḳılmas* (4a/5), *ketmes* (4a/3)

- /f-/ < /v-/

Tek bir örnekte rastlanılmaktadır.

furuşlar (2a/1)

2.2.2.3. Ünsüz Sedasızlaşması

"Sedasız ünsüzle biten kelimelerden sonra sedalı ünsüzle başlayan bir ek geldiğinde sedalı ünsüz sedasızlaşır" (Berbercan, 2018, s. 49).

taptı (3a/8), *yétken* (11a/2), *çıḳḳandın* (9b/7), *elbette* (12a/1), *āheste-lik* (6b/4)

Sedasızlaşmanın görülmediği örneklerde bulunmaktadır:

yaġḳa (12b/4), *cuftluḳġa* (3b/1), *kedḫudālıḳġa* (3b/7)

2.3. Morfoloji

2.3.1. İsim Yapımı

2.3.1.1. İsimden İsim

2.3.1.1.1. İsimden İsim Yapan Yapım Ekleri

Metinde kullanılan isimden isim yapan yapım ekleri şunlardır:

→ **/+A/:** *keçe* (10a/5)

→ **/+An/:** *érenlerge* (4b/7)

→ */+ç/*: *ḳalınç* (12b/6)

→ */+çIlIK/*: *avārçılıḳ* (10b/5)

→ **/+GA/:** *başḳa* **(**12a/6)

→ **/+lIK/, /+lUK/:** *atalıḳ* (9b/7), *āhestelik* (6b/4), *bezgeklik* (12a/2), *uzunluḳ* (5b/2)

→ **/+nçI/:** *ékinçi* (4a/3), *üçünçi* (8a/8), *törtünçi* (8a/9)

→ **/+sAK/**: *ḳursaḳ* (6b/4)

→ */+sIz/*: *ḫatunsız* (10b/4), *ḥaddsiz* (1a/7), *ʿadedsiz* (1a/7)

→ **/+z/:** *aġzını* (6a/8)

2.3.1.1.2. Fiilden İsim Yapan Yapım Ekleri

Metinde kullanılan fiilden isim yapan yapım ekleri şunlardır:

→ **/-A/:** *tola* (12a/6), *yana* (3a/8), *yaraşa* (5a/4), *tapa* (5a/8)

→ **/-(U)G/:** *ölüg* (5b/4)

→ **/-(I/U)K/:** *aġrıḳ* (10b/2)

→ **/-mA/:** *ayması* (1b/2)

→ **/-mAK/:** *yumaḳ* (6b/9), *keltürmek* (8a/8), *aytmak* (8a/9), *oḳumaḳ* (8b/1), *barmaḳ* (8b/6)

→ **/-mAKlIK/:** *ḳılmaġlıḳ* (5a/4)

2.3.1.2. Fiil Yapımı

2.3.1.2.1. İsimden Fiil Yapan Yapım Ekleri

→ **/+lA-/:** *taşlap* (4a/3), *zorlap* (4a/7), *bağışlasun* (10a/6)

2.3.1.2.2. Fiilden Fiil Yapan Yapım Ekleri

→ **/-Ar-/:** *köterip* (8a/3)

Faktitif ekidir:

→ **/-DUr-/:** *keltürdi* (1b/1), *ḳıldurġay* (6a/7)

İşlek kullanılan faktitif ekidir:

→ **/-(GUr)-/:** *belgürdi* (2a/5)

→ **/-G(I/U)z-/:** *yatḳuzup* (5b/8), *olturġuzup* (6a/4)

İşlek olmayan faktitif ekidir:

→ **/-(I/U)ş-/:** *furuşlar* (2a/1)

İşteşlik ekidir:

→ **/-mA-/:** *bolmaġunça* (4a/4), *ḳılmaġay* (5a/3), *bilmese* (6b/9), *açmasun* (8b/9)

→ **/-r-/:** *körgüzdi* (1b/7)

→ **/-t-/**: *aytıp* (1b/4), *sürtse* (12b/6)

→ **/-y-/:** *ḳoysun* (8b/9)

2.3.2. İsimler - Çekim Ekleri

Metinde yer alan isim çekim ekleri şunlardır:

2.3.2.1. Çokluk Ekleri

***/+lAr/*:** *cevşenler* (2a/1), *érenlerge* (4b/7), *ḫaḳḳlarġa* (3a/9), *şarṭlardın* (4b/1), *çigiklerni* (8b/8)

2.3.2.2. İyelik Ekleri

"İyelik ekleri ismin karşıladığı nesnenin bir şahsa veya bir nesneye ait olduğunu ifade eden işletme ekleridir" (Ergin, 2013, s. 221). Üç adet teklik şahıs ve üç adet çokluk şahıs olmak üzere toplam altı tip iyelik eki vardır:

2.3.2.2.1. I. Tekil Şahıs İyelik Eki

***/+(I/U)m/*:** *yüzüm* (7a/7), *ḳıblem* (7a/8)

2.3.2.2.2. II. Tekil Şahıs İyelik Eki

Metnimizde tespit edilememiştir.

2.3.2.2.3. III. Tekil Şahıs İyelik Eki

***/+I/, /+sI/*:** *ḫānesidin* (3a/2), *ḥışṣesi* (3a/8), *özi* (4a/6), *cāmesini* (5a/5), *putını* (5b/7)

2.3.2.2.4. I. Çokluk Şahıs İyelik Eki

Metnimizde tespit edilememiştir.

2.3.2.2.5. II. Çokluk Şahıs İyelik Eki

***/+(I/U)ŋ(I/U)z/*:** *özüŋizni* (3b/3), *dīniŋiz* (9a/9), *imāmıŋız* (9a/9), *ḳıbleŋiz* (9b/1)

2.3.2.2.6. III. Çokluk Şahıs İyelik Eki

***/+lArI/*:** *mevcūdlarıġa* (1a/8), *meẕhebleri* (3a/5), *sünnetleri* (3a/2), *niyyetlerini* (6b/7)

2.3.2.3. Aitlik Eki

Metnimizde tespit edilememiştir.

2.3.2.4. Hal Ekleri

2.3.2.4.1. Yalın Hali

İsim kök ve gövdelerinin ek almamış yalın halidir: *élig* (5b/3), *fādşāh* (2b/5) *ének* (8a/3), *léçek* (5a/1), *ḳalem* (2b/5)

2.3.2.4.2. İlgi Hali Eki

İlgi hali (durumu) ekidir: ***/+n(I/U)ŋ/*:** *mihmānlarnıŋ* (3a/6), *cemāʿatnıŋ* (9b/4), *kefenniŋ* (8b/8), *destārnıŋ* (5b/8), *ḳızınıŋ* (8a/5)

2.3.2.4.3. Belirtme Hali Eki

Belirtme (yükleme) hali ekidir: ***/+nI/***: *fermānnı* (2b/6), *cāmesini* (5a/5), *yüzini* (6a/9), *ḳolını* (5b/6), *başını* (6a/2)

2.3.2.4.4. Yönelme Hali Eki

***/+A/, /+GA/, /+KA/*: *ādemge* (1b/2), *oġulġa* (1b/5), *küne* (4a/4), *yerge* (4a/2), *şehrġa* (4a/7), *meclisġa* (4a/7), *ḫudāġa* (7a/6), *nānġa* (11b/9), *yaġḳa* (12b/4)

2.3.2.4.5. Bulunma Hali Eki

***/+dA/*:** meclisde (3a/6), *nāreside* (7b/7), *nemāzıda* (8a/7), *meẕhebleride* (9a/7), *yaġda* (12b/4)

2.3.2.4.6. Ayrılma Hali Eki

***/+dIn/*:** *ayaġıdın* (5a/7), *gerdānıdın* (5a/8), *başıdın* (5b/1), *içidin* (6b/5), *taşıdın* (6b/5), *dünyādın* (9b/6), *yaġdın* (12b/5)

2.3.2.4.7. Vasıta Hali Eki

Metinde vasıta durumu *birle* edatıyla sağlanmıştır: *maẓmunı birle* (2a/5), *fermānı birle* (2b/6)

2.3.2.4.8. Eşitlik Hali Eki

/+çA/: *barça* (12a/1), *tapanıġaça* (5a/8), *uşnasıġaça* (5b/1), *munça* (3a/7), *āḫirġaça* (7b/2)

2.3.2.4.9. Yön Hali Eki

Metnimizde tespit edilememiştir.

2.3.2.5. Soru Eki mU

aldıŋız mu (3b/9), *ḳıldıŋız mu* (3b/3)

2.3.3. Sıfatlar

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde kullanılan niteleme ve belirtme sıfatları şunlardır:

2.3.3.1. Niteleme Sıfatları

"Nitelik sıfatları, canlı ve cansız varlıkların renk, şekil, biçim, tat, koku, mesafe, huy, alışkanlık, yetenek, beceri gibi türlü dış ve iç özelliklerini bildiren sıfatlardır" (Korkmaz, 2009, s. 361). Metnimizde geçen niteleme sıfatları şunlardır: *ʿadedsiz şükür* (1a/7), *rāḥat ḫanesidin* (2b/2), *ḥelāl cuftluḳġa* (3b/1), *bī-niyyet ferzend* (3b/2), *maẓlūm kişilerge* (4b/9), *faḳīr aḥvāl* (5a/4), *bed-nidā* (11a/8)

2.3.3.2. Belirtme Sıfatları

2.3.3.2.1. İşaret Sıfatları

"İşaret sıfatları nesneleri yerlerine işaret etmek suretiyle belirten kelimelerdir" (Ergin, 2013, s. 247).

→ ***bu*:** *bu rīşte* (1b/3), *bu bāde-i muḥabbet* (1b/9), *bu tertīplerni* (6b/9), *bu ṭarīḳada* (7a/4), *bu duʿā* (9a/1), *bu mesʾeleni* (9a/1), *bu dünyādın* (9b/6), *bu meẕkur* (10a/6), *bu münācātnı* (11a/5), *bu ḫatmnı* (11b/3), *bu āyetni* (11b/8)

→ ***uş*** ünlem edatıyla kullanılabilir: *uş-bu meclisde* (3a/5), *uş-bu ḥaḳḳlarġa* (3a/9), *uş-bu murda* (7a/5), *uş-bu meytġa* (7a/7), *uş-bu ṭarīḳada* (9b/8)

→ ***ol*:** *ol ḫudāy* (1a/8), *ol ḫudāvend* (2b/3), *ol ḫᵛāce* (2b/6), *ol şehinşā* (3a/3), *ol yaġḳa* (12b/4)

→ ***şol*:** *şol cāyni* (6b/5)

2.3.3.2.2. Sayı Sıfatları

2.3.3.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları

"Asıl sayı sıfatları, nesnelerin sayısını belirterek onları niteleyen sıfatlardır" (Eraslan, 2012, s. 175).

bir ḥiṣṣesi (3a/8), *éki cihān* (3b/1), *üç muʿteberġa* (4a/4), *tört kişi* (8b/5), *altı aylıḳ* (4a/2), *on bir kün* (11b/3)

2.3.3.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları

evvel (5b/5), *ékinçi* (4a/3), *üçünçi* (4a/5), *törtünçi* (8a/9)

2.3.3.2.3. Soru Sıfatları

Metnimizde tespit edilememiştir.

2.3.3.2.4. Belirsizlik Sıfatları

"Belirsizlik sıfatları nesneleri belirsiz olarak bildiren sıfatlardır" (Ergin, 2013, s. 254).

→ ***az*:** *azı üç aylıḳ* (4a/2)

→ ***barça*:** *barça bezgekliki yoḳ* (12a/1)

→ ***bir*:** *bir şehrdin* (4a/6), *bir tutam* (5a/7), *bir ḳısım* (6a/5)

→ ***cemiʿ*:** *cemiʿ tekbīrleri* (7a/5), *cemiʿ ehl-i sünnet cemāʿat* (9b/4)

→ ***fulān*:** *fulānınıŋ oġlı* (9a/3), *fulān bibiniŋ ḥaḳḳı* (3a/7),

→ ***her*:** *her kün* (11b/1), *her kim* (12a/4), *her ḳısım* (12b/7)

→ ***yana*:** *yana bir şehrġa* (4a/7)

2.3.4. Zamirler

"Ardından bir nesne, veya kimse kavramı olan, dolayısıyla bir adın yerini tutan kelimeye zamir deriz" (Banguoğlu, 2019, s. 356).

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde geçen zamirler şunlardır:

2.3.4.1. Kişi Zamirleri

Teklik			
Yalın Hali	*men* (*11a*/8)	-	*ol* (*2b*/3)
İlgi Hali	-	-	*anıŋ* (*5a*/5)
Yönelme Hali	-	-	-
Belirtme Hali	-	-	*anı* (*12a*/1)
Bulunma Hali	-	-	-
Ayrılma Hali	-	-	*andın* (*5b*/5)

Çokluk			
Yalın Hali	*biz* (*9b*/7)	*siz* (*9a*/4)	-
İlgi Hali	-	-	-
Yönelme Hali	-	-	-
Belirtme Hali	-	-	-
Bulunma Hali	-	-	-
Ayrılma Hali	*bizlerdin* (*9b*/8)	*sizlerdin* (*4b*/1)	-

2.3.4.2. İşaret Zamirleri

Teklik		
Yalın Hali	*bu* (11b/8)	*ol* (11b/9)
İlgi Hali	-	*anıŋ* (*5a*/5)
Yönelme Hali	-	-
Belirtme Hali	-	*anı* (*12a*/1)
Bulunma Hali	*munda* (*11a*/9)	-
Ayrılma Hali	*mundın* (*5a*/3)	*andın* (*5b*/7)
Eşitlik	*munça* (*3a*/7)	-

2.3.4.3. Belirsizlik Zamirleri

→ ***barça***: *barça* (12a/1)

→ ***başḳa***: *başḳa* (12a/6)

→ ***fulān***: *fulānınıŋ* (9a/3)

→ ***her***: *her* (12b/3)

→ ***kimerse***: *kimerseniŋ* (10a/4)

→ ***nemerse***: *nemerse* (8a/7)

2.3.4.4. Dönüşlülük Zamirleri

Öz	
Yalın Hali	*öz (4a/8)*
İlgi Hali	*ø*
Yönelme Hali	*ø*
Belirtme Hali	*özini* (*4b/2*)
Bulunma Hali	*ø*
Ayrılma Hali	*ø*
Eşitlik	*ø*

2.3.4.5. Birliktelik Zamirleri

Beraberlik ifade eden zamirlerdir: *birbirige* (1b/5)

2.3.5. Zarflar

"Cümle içinde, fiilin yapılışıyla ya da gerçekleşmesiyle ilgili olmak üzere, fiili belirten; fiile tarz (nitelik, nasıllık), miktar (azlık-çokluk), yer-yön ve zaman ilgisiyle bağlanan isimlerdir" (Berbercan, 2018, s. 71).

2.3.5.1. Tarz Zarfı

āhestelik birle yuġay (6b/4), *ġam kezer* (1b/6), *ḥāẓır olturġan* (3a/6), *raġıp bolup* (3a/9), *hoşuḳıġaça ḳatıp* (5b/7)

2.3.5.2. Miktar Zarfı

ziyāde ḳılur (5a/3)

2.3.5.3. Yer Yön Zarfı

çep (5b/8), *taşıdın* (6b/5), *içidin* (6b/5), *öŋ* (5b/9), *yanını* (6b/3)

2.3.5.4. Zaman Zarfı

āylıḳ (4a/2), *keçe-si* (10a/5), *kin* (9b/7), *her kün* (11b/1), *ḥālā* (9b/6), *leyyāl* (b/9), *elḥal* (9b/6)

2.3.6. Edatlar

"Edatlar; cümleler, kelime grupları ya da kelimeler arasında çeşitli ilgiler kurmak için araç vazifesi gören kelimelerdir" (Berbercan, 2018, s. 73). Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde geçen edatlar şunlardır:

2.3.6.1. Çekim Edatları

Başkalık, farklılık ifade edenler: *başḳa* (12a/6)

2.3.6.2. Bağlama Edatları

belki (1a/8), *birle* (4a/8), *çünki* (7b/5), *eger* (8b/3), *ḫāh* (3a/1), *ki* (4a/1), *kim* (5a/3), *üçün* (3b/2) *ve* (12b/7), *veyā* (11b/6) *yana* (3a/6), *ya'nī* (3a/1)

2.3.6.3. Kuvvetlendirme Edatları

hem (4b/8)

2.3.6.4. Ünlem Edatları

ey (9a/3), *uş-bu* (7a/5), *yā* (4a/7)

2.3.6.5. Tekerrür Edatları

yana (5a/1)

2.3.7. Fiil Çekimi

2.3.7.1. Basit Çekim

Fiil kök ya da gövdelerinin fiil çekim ekleriyle çekimlenmesine fiilin basit çekimi denir. Türk dilinde haber kipleri ve tasarlama kipleri olarak iki temel kip vardır.

2.3.7.1.1. Haber Kipleri

2.3.7.1.1.1. Geniş Zaman

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde geniş zaman çekimi *-r/ -Ar /-Ur*+ [şahıs zamiri] ile olumsuz geniş zaman çekimi ise */-mAs/*+[şahıs zamiri] ile yapılır:

Şahıslar	*-r/ -Ar /-Ur*
I. Teklik Şahıs	ø
II. Teklik Şahıs	ø
III. Teklik Şahıs	*yeter* (11b/5), *yuyar* (5b/6),
I. Çokluk Şahıs	ø
II. Çokluk Şahıs	ø
III. Çokluk Şahıs	ø

Olumsuz geniş zaman çekimi

almas siz (4b/1), *ḳılmas siz* (4a/5), *barmas siz* (4a/7)

2.3.7.1.1.2. Şimdiki Zaman Çekimi

"Harezm Türkçesinde ortaya çıkan ve Kıpçak Türkçesinde de devam eden -A zarf-fiil ekinin tur- yardımcı fiili ve onun geniş zamanı olan turur ile birlikte oluşturdukları şimdiki zaman çekimi Çağatay Türkçesinde yaygın olarak kullanılmaktadır" (Argunşah, 2020, s. 194). Şimdiki zaman çekimi metnimizde sadece tek örnekte görülmektedir: *kir-edür* (9b/7)

2.3.7.1.1.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Öğrenilen geçmiş zaman çekimi metnimizde tek örnekte görülmektedir: *dé-pdür* (10a/2)

2.3.7.1.1.4. Görülen Geçmiş Zaman

/-d(I/U)/ ~ /-t(I/U)/+[şahıs eki]

Şahıslar	*/-d(I/U)/ ~ /-t(I/U)/*+[şahıs eki]
I. Teklik Şahıs	*aldım (3b/9), ḳıldım (3b/4)*
II. Teklik Şahıs	*ø*
III. Teklik Şahıs	*keltürdi (1b/1)*
I. Çokluk Şahıs	*ø*
II. Çokluk Şahıs	*aldıŋız (3b/9), ḳıldıŋız (9b/6)*
III. Çokluk Şahıs	*ø*

Görülen geçmiş zaman çekiminin olumsuz hali metnimizde görülmemektedir.

2.3.7.1.1.5. Gelecek Zaman

/-GAy/+[şahıs zamiri]

Şahıslar	*/-GAy/ +[şahıs zamiri]*
I. Teklik Şahıs	*ḳılġay men (7a/5)*
II. Teklik Şahıs	ø
III. Teklik Şahıs	*yuġay (5b/7), dégey (3b/9)*
I. Çokluk Şahıs	ø
II. Çokluk Şahıs	ø
III. Çokluk Şahıs	*ḳılġaylar (6b/8)*

Olumsuz şekli, /-mA/ olumsuzluk ekiyle yapılmaktadır:

Metnimizde gelecek zamanın olumsuzu tek bir örnekte görülmüştür: *ḳılmaġay (5a/3)*

2.3.7.1.2. Dilek Kipleri

2.3.7.1.2.1. Emir Kipleri

Emir çekimi her şahıs için farklı bir şekilde çekimlenir:

Şahıslar	*ø*
I. Teklik Şahıs	*ø*
II. Teklik Şahıs	*ø*
III. Teklik Şahıs	*ḳoysun (8b/9), oḳusun (9a/1)*
I. Çokluk Şahıs	*ø*
II. Çokluk Şahıs	*beriŋ (9b/8)*
III. Çokluk Şahıs	*ø*

Olumsuz şekli, */-mA/* olumsuzluk ekiyle yapılmaktadır.

Metnimizde emir kipinin olumsuzu tek bir örnekte görülmüştür: *açmasun (8b/9)*

2.3.7.1.2.2. Şart Kipi

/-sA/+[şahıs eki]

Şart kipi metnimizde sadece 3. Teklik Şahıs Çekiminde kullanılmaktadır: *çıḳsa* (6a/5), *bolsa* (11b/7), *oḳusa* (8a/5), salsa (12a/9)

Olumsuz şekli, */-mA/* olumsuzluk ekiyle yapılmaktadır: *bilmese* (6b/9), *bolmasa* (5a/5)

2.3.7.1.2.3. Gereklilik Kipi

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde gereklilik kipi görülmemektedir.

2.3.7.2. Partisipler

"İsimfiil olarak da bilinir; cümle içinde fiillerin isim veya sıfat görevinde kullanılan şeklidir. Fiil kök veya gövdesine getirilen ve zaman anlamı taşıyan partisip ekleriyle oluşturulur. Partisiplerde fiilin anlamı korunmakla birlikte fiilin cümledeki fonksiyonu

isim olur; yani fiil isim olarak ifade kazanır ve isim olarak çekimlenir" (Berbercan, 2018, s. 86).

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde kullanılan partisip ekleri şunlardır:

→ */-GAn/ ~ /-KAn/*

Geniş zamanı veya geçmiş zamanı karşılar:

olturġan (3a/6), *kirgen* (8b/7), *çıḳḳandın* (9b/7), *yétken* (11a/2)

2.3.7.3. Gerundiumlar

"Gerundium, bir fiilin bildirdiği hareketi, bir zarf-fiil şeklinde ifade eder" (Eckmann, 1988, s. 107).

→ */-G(I/U)nçA/ ~ /-K(I/U)nçA/*

bermegünçe (4a/1), *aytġunça* (8a/3)

→ */-mAy/*

Olumsuzluk bildirir:

ḳalmay (12a/1)

→ */-p/ ~ /-(I/U)p/*

zorlap (4a/7), *yup* (5a/5), *saçıp* (12b/6), *alıp* (4a/7), *yolup* (12a/8)

2.3.7.4. Cevheri Fiil

"i- ek-fiilinin dildeki görevi, ad soylu kelimeleri fiil durumuna getirmek ve basit zamanlı kiplerden birleşik zamanlı kipler oluşturmaktır" (Korkmaz, 2009, s. 702). Metnimizde é- fiili, isimlere gelerek bildirme fonksiyonuyla kullanılmıştır. *ka'be édi* (9b/1), *islām édi* (9a/9), *guvāhı édi* (9b/4), *lāzım émes* (6b/6)

2.3.7.5. Birleşik Fiiller

"Birleşik fiiller, bir ad ile yardımcı fiilin veya iki ayrı fiil şeklinin yahut da ad soylu bir veya birden fazla kelime ile bir esas fiilin birleşmesinden oluşan ve tek bir kavrama karşılık olan fiil türleridir" (Korkmaz, 2009, s. 150).

2.3.7.5.1. Yardımcı Fiiller İle Yapılan Birleşik Fiiller

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metnimizde tespit edilen yardımcı fiiller, "ber-, bol-ét-, ḳıl-" olarak tespit edilmiştir:

→ ***ber-***: Genellikle yabancı kökenli bir kelimeyle birleşir:

cevāb beriŋ (9b/8), *selām bermek* (8b/3), *ṣadaḳa bersün* (11b/4), *ruḫṣat bermegünçe* (4a/9)

→ *bol-*: Sıklıkla yabancı kökenli kelimelere gelmektedir:

ėmin bolġay (12a/6), *yoḳ bolġan* (12a/2), *ḫalāṣ bolmaḳ* (10b/7), *aḥvāl bolsa* (5a/4), *rāġıb bolup* (3a/9)

→ *ét-*: Metnimizde tek bir örnekte görülmektedir:

istiġfār étsün (11a/5)

→ *ḳıl-*: Sıklıkla yabancı kökenli kelimelere gelmektedir:

iḳtidā ḳıldım (7a/8), *niyyet ḳılmaḳ* (8a/8), *ziyāde ḳılur* (5a/3), *ḫatim ḳılsun* (11b/2), *ḥarām ḳılıp* (12a/8)

3. METİN

1 [1a]

1 *ḫuṭbe-i nikāḥ*

2 *bismi'llāḥi'r-raḥmāni'r-raḥīm.*

3 *ḳālallahi teʿālī bismi ḫaliḳ ve enkiḥūl*

4 *eyāmā minkum veṣ ṣāliḥīne min ʿibādiküm*

5 *ve imāiküm in yekūnū fuḳarāe yuġnihimullahu*

6 *min faḍlih vallāhu vāsiʿun ʿalim*[1].

7 ḥadsiz ḥamd-ü ṣenah ve ʿadedsiz şükür bī-müntehā

8 ol ḫudāy bī-hemtāġa kim ferzend ādem belki mevcūd

2 [1b]

1 -larıġa keltürdi. irtibāṭ iştihālıḳ rīşte-sidin

2 ḥażret-i ādemge ḥażret-i ḥavvānı ayması birle ülfet ve

3 cuft-lıḳ-nı tüzdi ve bu rīşte muḥabbet birle

4 eczī ʿālem-ni evlād benī ādem-ni bend aytıp atanı

5 oġul-ġa érni ḫatun-ġa peyvend éylep birbirige

6 maḥrem rūzgār munisi ġam kezer tapıp. *velḳaytu*

7 *ʿaleyke muḥabbeten minnī*[2] çāre-sin körgüzdi

8 ve cerime nūşan bāde-i ṭaleb ve teşvelbān

9 bāde tapıp. bu bāde-i muḥabbet nuş-ā-nūşdın

[1] Nur süresi 32. ayet

[2] Taha süresi 39. ayet

3 [2a]

1 şevḳ aḫīr cevşen-ler ve ẕevḳ aŋız furuş-lar birle

2 *‘zuyyine linnâsi hubbu-şşehevâti’*[3] işāreti birle

3 niẓām-ı ʿālem ve intiẓām benī ādem-ġa bu [...]

4 efzā ve daġdaġa ve cennet āsā ve zīnet ve ārāyiş

5 belgürdi ve *ḫalaḳnākum ezvaca*[4] mażmūnı birle

6 ḥażret-i ādem-ni ḥażret-i ḥavvāġa, ḥażret-i ibrāhīm ʿaleyhi’s-selām-nı

7 bibi sāreġa, ḥażret-i yusuf-nı züleyḫāġa, ḥażret-i

8 muḥammed muṣṭafī ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem-ni ḥaḍiçe kübra-ġa,

9 ḥażret-i ʿalī murtażı-nı fāṭma ẓühreġa, cuft éylep.

4 [2b]

1 tevellüd nebe sel birle ve ziyāt benī ādem-ni

2 rāḥat ḫane-sidin vücūdge şānesiġa keltürdi.

3 *fe tebārekallāhu aḥsenul ḫālīḳīn*[5] ol

4 ḫudāvend cihān ve ḫāliḳ lavn mekān cāʿilülnūr

5 ve ẓulm ve ḫāliḳ levḥ ve ḳalem fādşāh ʿālem-i perverdigār

6 -nıŋ fermānı birle ol ḫ̬āce *ṭaha* ve *yāsīn*

7 ve resūl *rabbu’l ʿalemīn. levlāke lemā ḫālaḳtü’l eflāke*

8 taçlıḳ ḳab-ı ḳavseyn o ednā miʿrāçlıḳ māh

9 ruyu ve elşems ve elḍuḥā ve sünbül muy ve leyyāl

---

[3] Al-i İmran süresi 14. ayet. Al-i İmran süresi 14. Metinde cübbe olarak geçmekte, ayetin aslı hubbu diye.

[4] Nebe süresi 8. ayet

[5] Müminün süresi 14. ayet

5 [3a]

1 eẕa sübḥa yaʿnī̆ şefāʿat ḫāh rūz-ı cezā ḥażret-i

2 muḥammed muṣṭafī̆ ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem-niŋ sünnet-leri

3 birle ol şehinşā şerī̆ʿat ve pişvā ehl-i

4 ṭarīḳat yaʿnī̆ ḥażret-i īmām āʿẓam, ebū ḥanī̆fe küfī̆

5 raḥmetü'l-lahi ʿaleyhi-niŋ meẕheb-leri birle uş-bu

6 meclis-de ḥāẓır olturġan mihmān-larnıŋ

7 guvāh-lıḳı birle fulān bibi-niŋ ḥaḳḳı kaʿbi bir munça

8 taʿayyün taptı. bir ḥiṣṣe-si mehir-i muʿaccel yana bir ḥiṣṣe-si

9 mehir-i mü'eccel uş-bu ḥaḳḳ-larġa rāżı ve rāġıb bolup.

6 [3b]

1 éki cihān ḥelāl cuftluḳġa ve sünnet kedḫudalıḳ-ġa

2 be-niyyet ferzend üçün çehār umūr şerʿanı ḳabūl

3 ḳılıp özüŋiz-ni fulānı-ġa ḳabūl ḳıldıŋız mu?

4 ḳıldım dégey. fulān-çı-nıŋ ḥaḳḳı kaʿbi bir munça

5 taʿayyün taptı. bir ḥiṣṣe-si mehir-i muʿaccel yana bir ḥiṣṣe-si

6 mehir-i mü'eccel uş-bu ḥaḳḳ-larġa rāżı ve rāġıb bolup.

7 éki cihān ḥelāl cuft-lūk üçün ve sünnet kedḫudā

8 -lıḳġa be-niyyet ferzend üçün çehār umūr şerʿayini

9 ḳabul ḳılıp aldıŋız mu? aldım dégey.

7 [4a]

1 çehār umūr şarṭı ol bolur ki özi rıżā bermegünçe

2 tolası altı aylıḳ azı üç āylıḳ yerge bī-nafaḳa

3 taşlap ketmes siz. ékinçi şarṭ ol bolur ki

4 üç küne ṣādır bolmagunça üç muʿteberġa guvāh-la

5 -maġunça eṣer ḍarb ḳılmas siz. üçünçi şarṭ ol

6 bolur ki özi rıżālıḳ bermegünçe bir şehrdin yana bir

7 şehrġa yā bir meclis-ġa zorlap alıp barmas siz.

8 törtünçi şarṭ ol bolur ki öz rıżālıḳı birle ruḫṣat

9 bermegünçe ḫāh bende ḫāh āzar ṣuret ḳarabaş

8 [4b]

1 almas siz. bu şarṭ-lardın küllī cüzī sizler

2 -din ṣādır bolsa, özini ḥaram ḳılıp. taʿayyün bolġan

3 ḥaḳḳı kaʿbi-ni ālsun dégey (āyet-ni pitmedün).

4 *bi-raḥmetike yā er-raḥm er-rāḥimīn*.

5 *kefen ḳılmaḳ-nıŋ beyānı*

6 mes’ele kefen üç ḳısım-dur kefen 1 sünnet kefen 2

7 kifāyet kefen 3 żarūret - kefen sünnet érenlerge

8 üçündür. izār ḳamīṣa lifāfe seta ḳılmaḳ hem

9 obdan-dur. maẓlūm kişi-lerge beş-dür. izār

9 [5a]

1 ḳamīṣa lifāfe léçek yana bend kefen kifāyet ér maẓlūm

2 kişige éki-dür. izār lifāfe maẓlūm kişige léçek-ni

3 ziyāde ḳılur. mundın kim ḳılmaġay. kefen żarūret

4 faḳīr aḥvāl bolsa, ḥāliġa yaraşa lifāfe ḳılmaġlıḳ ol hem

5 bolmasa, ölüg-niŋ cāme-sini pāk yup anıŋ birle

6 kefen ḳılmaḳ evvelidür. izār birle lifāfe-niŋ miḳdārı

7 baş ayaġıdın bir tutam uzun bolġay. ḳamīṣa-nıŋ

8 miḳdārı gerdanıdın tapanıġaça bolġay. toġrası

9 -nıŋ miḳdārı ölüg-ni yörgegünçelik eçig-niŋ miḳdārı

10 [5b]

1 başıdın uşnasıġaça bolġay. destārnıŋ

2 uzunluḳı üç yörgem bolġay. toġrası üç

3 élig miḳdārı bolġay āmīn.

4 *ölüg yumak-nıŋ aḥkāmı*

5 ölüg-niŋ evvel yüzini yuyar. andın éki

6 ḳolını ceynekiġaça ḳatıp yuyar. andın kin

7 éki pūtını hoşuḳıġaça ḳatıp yuġay. andın kin

8 çep yanı birle yatḳuzup öŋ yanı-nı üç mertebe

9 yuġay. andın öŋ yanı birle yatḳuzup çep

11 [6a]

1 yanı-nı üç mertebe yuġay. fevtini tizi bilen

2 ḳoşup yuġay. andın başını yuġay. andın

3 çep yanı birle yatḳuzup öŋ yermini yuġay. andın

4 olturġuzup ḳursaḳını yuġay.

5 *yana bir ḳısım ölüg yumaḳ-nıŋ ṭarīḳası*

6 evvel putını yuġay. andın ḳolını yuġay.

7 andın istincā ḳıldurġay. āġzını burnını

8 ḳulaḳını pāẖte birle yuġay. andın āġzıġa burnıġa

9 pāẖte tıḳıp türüp yüzini yuġay. andın

12 [6b]

1 andın kin başını yuġay. andın çep yanı birle

2 yatḳuzup öŋ yanını yuġay. öŋ yanı birle

3 yatḳuzup çep yanını yuġay. andın olturġuzup

4 ḳursaḳını āheste-lik birle yuġay. andın ölüg

5 -niŋ içidin taşıdın bir nemerse çıḳsa, şol cāyni

6 yuġay. ġusl-nı eẖade ḳılmaḳ lāzım émes

7 ve ölüg-ni yuyarda ġusl niyyet-lerini oḳuġay

8 ve hem beş īmān altı kelime-ni oḳup duʿā ḳılġaylar.

9 bu tertīp-lerni bilmese ölüg yumaḳ dürüst émes.

13 [7a]

1 ḳıyāmet küni daʿvāger bolur.

2 *bi-raḥmetike yā er-raḥm er-rāḥimīn.*

3 *ölüg-niŋ nemāzı farż kifāye-dür*

4 evvel bu ṭarīḳa-da niyyet ḳılġay-kim niyyet edā

5 ḳılġay men. uş-bu murda nemāzını cemiʿ tekbīrleri birle

6 ṯenāsı ḫudāġa dürūdı ḥażret-i muḥammed muṣṭafī

7 ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem-ġa ṯevābı uş-bu meyt-ġa yüzüm ḳıble-ġa

8 ḳıblem be-cihet kaʿbe şerefiġa iḳtidā ḳıldım. ʿibādet

9 ḫālişen lillāhi teʿālī-ġa allahu ekber dép şürūʿ

14 [7b]

1 ḳılġay. ḳavim iḳtidā ḳıldım. ḥāẕır īmām-ġa allahu ekber

2 désün. andın *sübḥaneke allahüm*-ni tā āḫirġaça oḳup

3 yana allahu ekber désün. andın *allahümme ṣalli ʿali allahümme*

4 -bareke-ni oḳup yana allahu ekber désün. andın

5 çünki ér kişi bolsa, yā çünki maẕlūm kişi bolsa, *allahümme*

6 *aġfirli* oḳusun. andın allahu ekber dép selām bersün.

7 ölüg nāreside oġul belā bolsa, *allahümme*

8 *ecelü*-ni oḳuġay.

9 ölüg nāreside ḳız bolsa, *allahümme ecelühe*

15 [8a]

1 -ni oḳup allahu ekber désün. andın éki ḳolını

2 tüyin sālıp andın kin selām bersün. nemāz ve tekbīr

3 aytġunça éŋek köterip āsmānġa ḳaylasa,

4 bidʿāt-dur ve hem oġul-nıŋ duʿāsını ḳızġa ḳızнıŋ

5 duʿāsını oġul-ġa oḳusa, nemāz mekrūh bolur.

6 mesʾele

7 meyt nemāzıda tört nemerse farż-dur. evvel

8 niyyet ḳılmaḳ. ékinçi ḳıble-ġa yüz keltürmek. üçünçi

9 ḳıyām ḳılmak. törtünçi tört tekbīrni aytmaḳ

16 [8b]

1 farż-dur. ṣenā oḳumaḳ dūrūd oḳumaḳ. vācib

2 *allahümmeġfirli ḥeyan*[6] *allahümme ecelü allahümme ecelühe*

3 oḳup selām bermek sünnet-dür. eger maẓlūm

4 kişi bolsa, *allahümme min aḥyataha-nı* oḳumak

5 sünnet-dür. andın ölügni tört kişi maḳbere-ġa

6 alıp barmaḳ hem sünnet-dür. andın ölügni gūrġa

7 alıp kirgen kişi ölüg-niŋ yüzini ḳıble-ġa

8 māyil ḳılıp ḳoyġay kefen-niŋ çigiklerini

9 yaşıp ḳoysun ölüg-niŋ yüzini açmasun.

[6] Cenaze namazında okunması gereken dualar

17 [9a]

1 laḥidge kirgen kişi bu duʻā ve bu mesʼele-ni oḳusun.

2 dép-dür (āyetni pitmedün).

3 mesʼele bu dur ey fulānı-nıŋ oġlı yā fulānı-nıŋ

4 ḳızı fulānı siz ḫudāy-ı teʻālī-niŋ bende-si édiŋiz.

5 ḥażret-i muḥammed resūllullah-nıŋ ümmeti édiŋiz.

6 çehāryār bā-ṣefālar-nıŋ dōstı édiŋiz. īmām

7 aʻẓam raḥmetülʼl-āhi ʻaleyhi-niŋ meẕhep-leride édiŋiz.

8 ibrāhīm ḫalīlulʼlāh-nıŋ millet-leride édiŋiz.

9 dīniŋiz islām édi. īmāmıŋız ḳurān édi.

18 [9b]

1 ḳıbleŋiz kaʻbe édi. *lā ilāhe illaʼllāh muḥammeden*

2 *resūluʼllāh* īmānıŋız édi. *eşhedü en lā ilāhe*

3 *illaʼllāh ve eşhedü enne muḥammeden ʻabdühū ve resūlüh*

4 īmānıŋızınıŋ guvāhı édi. cemiʻ ehl-i sünnet cemāʻat

5 -niŋ guvāhlıḳı birle müʼmīn müselmān édiŋiz.

6 elḥal bu dünyādın āḫiret-ġa sefer ḳıldıŋız. ḥālā

7 biz çıḳḳandın kin münker nekir atalıḳ éki ferişte kiredür.

8 uş-bu ṭarīḳa-da cevāb beriŋ. bizlerdin

9 becil boluŋdép. andın elem-ni müfliḥūn-ġaça

19 [10a]

1 amenaresūl-nı tā aḫiriġaça oḳup. ölüg-ġa

2 baḫş ḳılıp. andın buyan çıḳsun dép-dür.

3 vallāhu ā‘lem.

4 eger kimerseniŋ ḥāceti bolsa, küllī cüzī murādı

5 üçün sure-i tebārek-ni cum‘a keçe-si on bir mertebe

6 oḳup. bu meẕkur ḥażret-niŋ barlarıga baġışlasun.

7 eger āḫiret mühimi bolsa, aḥmed-i mürsel-ġa baġışlasun.

8 eger pādşāh-lıḳ bolsa, aḥmed-i ḫızırveyge baġışlasun.

9 eger dünyālıḳ mühimi bolsa, aḥmed-i erḳam-ġa baġışlasun.

20 [10b]

1 eger ferzend ṭalebi bolsa, aḥmed-i kebīrġa baġışlasun.

2 eger aġrıḳ ṣıḥḥat tapmaḳ üçün bolsa, aḥmed-i camiġa

3 baġışlasun. eger ġayb yā sefer üçün bolsa,

4 aḥmed-i yesevīġa baġışlasun. eger ér ḫatun

5 -sız avārçılıḳ üçün bolsa, īmām aḥmed-i ḥanbel-ġa

6 baġışlasun. eger bend zendān-dın ḫalāṣ

7 bolmaḳ üçün bolsa, aḥmed-i muḫtarġa baġışlasun.

8 eger düşmen-ni tefriḳa-sı üçün bolsa, aḥmed-i

9 [...]ġa baġışlasun. eger zirā‘at üçün

21 [11a]

1 bolsa, aḥmed-i cürcānıġa baġışlasun. eger

2 oġrı alġan ve yétken üçün bolsa, aḥmed-i ḫayberġa

3 baġışlasun. eger ʿilm ṭalebide bolsa, aḥmed-i revende-ġa

4 baġışlasun. ḫatm-din fāriġ bolup yétmiş mertebe

5 istiġfār étsün. yétmiş mertebe bu münācāt-nı

6 aytsun. münācāt

7 sulṭān dilim be-ġam-kend / sulṭān dilim ḫurrem-kend

8 sulṭān bed-nidā ḥal men / sulṭān bir erdgār men.

9 eger munda maḳṣūdı ḥāsıl bolmasa, yekşenbe küni

22 [11b]

1 başlasun. her kün vaḳt-nı ozmaḳ sure-i tebārekeni

2 ḫatm ḳılsun. çehārşenbe ötüp yana çehārşenbege

3 on bir kün bolur. bu on bir künde bu ḫatm-nı temām

4 ḳılıp şerbetī ḳılıp ṣadaḳa bersün. inşāallah

5 muradıġa yeter ve allahu aʿlem bā-ṣevāb

6 eger kişi-niŋ yüreki tola salsa ve yā ḫafġan

7 bolsa, sure-i fātiḥa-nı pütüp ol kāġıẓnıŋ

8 ḫaṭṭını yup içse defʿ bolur ve hem bu āyet-ni

9 nānġa pütüp bezgek bolġan kişige berse ve ol

23 [12a]

1 kişi anı yése elbette ḥayāl-ġa ḳalmay. barça

2 bezgekliki yoḳ bolġan *lemmā tecellā rabbuhu*

3 *-lilcebeli ce'alehu dekken veḫarra mūsā ṣa'iḳā(an)*[7]

4 her kim sure-i yāsīn-ni özi birle tutsa,

5 divāne veyā canı saraŋ bolmaḳdın émin

6 bolġay ve başḳa tola işlerġa ḫāṣṣiyyeti bardur.

7 eger kişige sögel çıḳsa, bu āyet-ni üç

8 mertebe oḳup çalma-ġa dem ḳılıp sögel-ni yolup

9 alıp āḳın suġa salsa def‘ bolur. āyet

24 [12b]

1 *ve yes'elūneke ‘anil cibāli fe ḳul yensifühā*

2 *rabbī nesfā*[8] *fe yezeruhā ḳā‘an ṣafṣafā*[9]

3 *lā terā fīhā ‘ivecen velā emtā*[10] her kim sure-i fātiḥa-nı

4 pakize cāme‘ pütip yaġda yup. ol yaġḳa sure-i

5 fātiḥa-nı yétmiş mertebe oḳup. ol yāġdın

6 saçıp ‘illet-niŋ ā‘żasıġa sürtse ḳalınç

7 yel aġrıḳ sefkül ve hem her ḳısım maraż yare

8 bolsa def‘ bolur.

9 *āmīn rabbu'l ‘alemīn*.

---

[7] Araf süresi 143. ayet

[8] Taha süresi 105. ayet

[9] Taha süresi 106. ayet

[10] Taha süresi 107. ayet

4. ÇEVİRİ

1 [1a]

1 Nikah Hutbesi

2 Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla.

3 Yüce Allah buyurdu ki: Aranızdaki bekârları,

4 kölelerinizden ve cariyelerinizden iyi davranışta (iyi insan) olanları evlendirin.

5 Eğer bunlar fakirseler, Allah kendi lütfu ile onları zenginleştirir.

6 Allah, (lütfu) geniş olan ve (her şeyi) bilendir.[11]

7 O'na sonsuz (ve) sayısız şükürler olsun.

8 O, Allah eşsiz ki insanoğlunu (yarattı) var etti.

2 [1b]

1 Hazret-i Âdem ve Hazret-i Havva'ya (aralarında)

2 arzu, istekle bağ kurmalarını ve (onlara) eş olmalarını bildirdi.

3 Bu sevgi (gönül) bağı ile

4 beni dünyaya yaratılmışların atası olarak söyledi, bildirdi.

5 Erkeği kadına birbirlerine ulaştırıp

6 zamanla üzerlerindeki gizli sıkıntıyı giderdi.

7 Senin üzerinden benden bir sevgi koydum[12] çaresini gösterdi.

8 İçki içmek arzusuyla suç işlediniz.

9 Bu gönül (sevgi) içkisini bulup sürekli içtiniz.

[11] Nur suresi 32. ayet meâli

[12] Taha suresi 39. ayet meâli

3 [2a]

1 İstekle onlarca son vuruşuyla

2 zevkine, süsüne aşırı düşkün insanlara[13] işaret ile

3 rahatına düşkün süslü insanların

4 bu dünya düzeninde rahatlığını arttırır.

5 Sizi çiftler halinde yarattık[14] manasıyla

6 Hazret-i Adem'i Hazret-i Havva'ya, Hazret-i İbrahim'i ,O'na selam olsun,

7 Sare Hanım'a, Hazret-i Yusuf'u Züleyha'ya, Hazret-i

8 Muhammed Mustafa'yı ,Allah'ın selamı onun üzerine olsun, Hatice Kübra'ya,

9 Hazret-i Ali'yi ,seçilmiş, Fatma'ya ,Venüs, eş eyledi.

4 [2b]

1 İnsan su ile meydana geldi.

2 Hücresi, vücudu kemik haline getirildi.

3 O, Allah yaratanların en güzelidir.[15] O,

4 dünyanın sahibi ve renklerin nurlu yaratıcısı

5 zulmü, levhayı, kalemi yaratan Allah'ın

6 Taha ve Yasin surelerinde buyruğuyla

7 Hazret-i Muhammed sen olmasaydın alemi yaratmazdım.

8 Miraç gecesi ay Kabe-i Kavseyn'de Allah'ın nuru gibi çok (parlıyordu).

9 Kuşluk vakti, yüzün güneş, yıldız, sümbül (olsun).

[13] Al-i İmran suresi 14. ayet meâli

[14] Nebe suresi 8. ayet meâli

[15] Müminun suresi 14. ayet meâli

5 [3a]

1 Allah’tan kıyamet günü şefaat isteyin. Hazret-i

2 Muhammed Mustafa’nın ,Allah’ın selamı onun üzerine olsun, sünnetleri

3 ile o şeriat ve tarikatın şahlar şahı

4 imamları yani Hazret-i İmam-ı Azam’a, Ebu Hanife Küfi’nin

5 ,Allah’ın rahmeti onun üzerine olsun, mezhepleri ile işte bu

6 sohbette hazır bulunan (oturan) misafirlerin

7 tanıklığı ile filan hanımın mehir hakkı

8 meydana çıktı. Bir payı (mehir) peşin yine bir payı

9 (mehir) sonra (vermek üzere) işte bu haklara razı olmayı isteyip

6 [3b]

1 iki dünyada helâl eşliğe ve yardımcılığına

2 niyetle çocuk için dört şeriat kuralını kabul

3 edip kendinizi filana kabul ettiniz mi?

4 Ettim diyerek, filancanın mehir hakkı burada

5 ortaya çıktı. Bir hissesi (mehir) peşin yine bir hissesi

6 (mehir) sonra (vermek üzere) işte bu haklara razı olup, isteyen

7 iki dünyada helâl eşlik için ve yardımcılık için

8 niyetle evlat için dört şeriat kuralını

9 kabul edip aldınız mı? Aldım diyecek.

7 [4a]

1 Dört şart odur ki: (Birinci şart) kendi rızası olmadan

2 çoğu altı aylık, azı üç aylık yere nafakasız (parasız)

3 dışlayıp (bırakıp) gidemezsiniz. İkinci şart odur ki

4 üç gün içinde ortaya çıkmayınca üç uygun (saygın) tanık

5 olmadan (kötü) iz, işaret vuramazsınız. Üçüncü şart

6 odur ki kendi rızası olmadan bir şehirden başka bir

7 şehre ya da bir sohbete zorlayarak, alıp gidemezsiniz.

8 Dördüncü şart odur ki kölenin kendi rızası olmadan

9 köleye zarar (verip) alamazsınız.

8 [4b]

1 Bu şartlar hanginizde

2 ortaya çıkarsa kendisi yasak (haram) ederek beliren

3 mehir hakkını alsın diyerek (ayeti bitirmeden).

4 Merhametlilerin en merhametlisine övgüyle (Allah).

5 Kefen Yapmanın Açıklaması

6 Kefenleme üç kısımdır: 1. kısım Sünnet Kefen. 2.

7 kısım Kifayet Kefen. 3. kısım Zaruret Kefen. Sünnet Kefeni erkekler

8 içindir. Örtü, gömlek, sargı (ile) örtmek

9 iyidir. Mazlum kişiler (için) beştir. Örtü

9 [5a]

1 gömlek, sargı (ve) tekrar örtüyle bağlamak (gerekir). Kifayet Kefeni mazlum erkek

2 kişiye iki (parça)dır. Mazlum kişinin (başını) ve belinden aşağısını kefenlemek

3 yeterlidir. Bundandır ki (mazlum kişiye) zaruret kefen yapılmaz.

4 Fakir haldeyse faniye (insana) uygun kefen yapmak (gerek) o da

5 olmazsa ölünün elbisesini temizce yıkayıp onunla

6 kefenlemek önceliklidir (gereklidir). Örtü ile sargının miktarı

7 baş (parçası) ayak parçasından bir parça uzun olacak. Gömleğin

8 miktarı (uzunluğu) boynundan tarafa olacak. Doğru

9 miktarı (boyu) ölüyü saracak, içinin miktarı

10 [5b]

1 başından ucuna olacak, sarığın

2 uzunluğu üç (katı) saracak (ve) doğrusu üç

3 el miktarı (kadar) olacak, âmin.

4 Ölü Yıkamanın Hükmü

5 Ölünün önce (ilki) yüzü yıkanır. Ondan (sonra) iki

6 kolunu, dirseğine (kadar) yıkayıp ondan sonra

7 iki ayağını güzelce yıkayıp ondan sonra

8 sol yanına yatırıp sağ yanını üç kere

9 yıkayıp ondan (sonra) sağ yanına yatırıp sol

11 [6a]

1 yanını üç kere yıkayıp ölünün iki dizini

2 birleştirip, yıkayıp ondan (sonra) başını yıkayıp ondan (sonra)

3 sol yanına yatırıp sağ yerini (tarafını) yıkayıp ardından

4 oturtup kursağı yıkanır.

5 Yine Bir Kısım Ölü Yıkamanın Yolu

6 İlk önce ayağı yıkanır. Ondan (sonra) kolunu yıkayıp

7 ondan (sonra) büyük abdestini temizleyerek ağzını, burnunu,

8 kulağını pamuk ile yıkayarak ondan (sonra) ağzına, burnuna

9 pamuk tıkayıp, dürerek yüzünü yıkayıp ondan

12 [6b]

1 sonra başını yıkayıp ondan (sonra) sol yanına

2 yatırıp sağ yanını yıkayıp sağ yanına

3 yatırıp sol yanını yıkayıp ondan (sonra) oturtup

4 kursağını sakince (yavaşça) yıkayıp ondan (sonra) ölünün

5 içinden dışına bir nesne çıkarsa o yer

6 yıkanır. İlk gusül abdesti aldırmak lazım değildir

7 ve ölüyü yıkarken gusül niyetlerini okuyarak

8 ve de imanın beş-altı (şartını) okuyup dua edecekler.

9 (Ölü yıkayan kişi) bu kuralları bilmezse ölü doğru düzgün yıkanmaz.

13 [7a]

1 (Ölen kişi) kıyamet günü davacı olur.

2 Merhametlilerin en merhametlisine övgüyle (Allah).

3 Cenaze Namazının Farzı

4 (Cemaat) ilk bu yolda niyet edecek.

5 Ben işte bu cenaze namazını bütün tekbirleri ile

6 Allah'a övgü, selam Hazret-i Muhammed Mustafa'ya

7 ,Allah'ın selamı onun üzerine olsun, sevabı işte bu ölüye yüzüm kıbleye

8 kıblemin yönü Kabe-i Şerif'e uygun yaptım. İbadete (namaza)

9 Allah rızası için ,Allah birdir, deyip başlayacak.

14 [7b]

1 Niyet ettim. (Uydum) hazır (olan) imama ,Allah birdir,

2 desin. ondan (sonra) Sübhaneke'yi sonuna kadar okuyup

3 tekrar ,Allah birdir, desin. Ondan (sonra) Salli

4 Barik'i (dualarını) okuyup tekrar ,Allah birdir, desin. Ondan

5 ki (ölü) erkek kişiyse ya da mazlum kişiyse

6 Rabbenağfirli okusun. Ondan (sonra) ,Allah birdir, deyip selam versin.

7 Ölü reşit olmamış oğul (erkek) ise Allahümme

8 Ecelü'yü okusun.

9 Ölü reşit olmamış kızsa Allahümme Ecelühe'yi

15 [8a]

1 okuyup ,Allah birdir, desin. Ardından iki kolunu salıp

2 ondan sonra başıyla selam versin. Namaz ve tekbir

3 söyleyince (ellerini) çenesine götürüp gökyüzüne (baksın) orada

4 adettir ve de oğulun (erkeğin) duasını kıza, kızın

5 duasını oğula (erkeğe) okursa namaz şüpheli olur.

6 Misal

7 Cenaze namazında dört şey farzdır. İlki

8 niyet etmek. İkincisi kıble (yönüne) yüz çevirmek. Üçüncüsü

9 ayakta durmak. Dördüncüsü dört tekbiri söylemek

16 [8b]

1 farzdır. Selam ve övgü okumak vaciptir.

2 Ya Rab! Dirimizi, ölümüzü, burada bulunanlarımızı, bulunmayanlarımızı, erkeğimizi, kadınımızı, küçüğümüzü ve büyüğümüzü bağışla.

3 Okuyup selam vermek sünnettir. Eğer mazlum

4 kişiyse allahümme men ahyeytehunu okumak

5 sünnettir. Ondan (sonra) ölüyü dört kişi mezara

6 alıp varmak da sünnettir. Ondan (sonra) ölüyü mezara

7 alıp giren kişi, ölünün yüzünü kıble (yönüne)

8 doğru koyacak (kişi) kefenin düğümlerini

9 kapatıp koysun. Ölünün yüzünü açmasın.

17 [9a]

1 Mezara giren kişi bu dua ve sözü okusun

2 demiştir (ayeti bitirmeden)

3 söz budur: Ey! Filancanın oğlu, ey filancanın

4 kızı, siz yüce Allah'ın kuluydunuz.

5 Hazret-i Muhammed'in ,Allah'ın Elçisi, ümmetiydiniz,

6 dört saygıdeğer halifenin dostuydunuz. İmam

7 Âzam'ın ,Allah'ın rahmeti üzerine olsun, mezheplerindeydiniz.

8 Hazret-i İbrahim'in ,Allah'ın dostu, milletlerindendiniz.

9 Dininiz İslam, önderiniz Kur'an'dı.

18 [9b]

1 Kıblenizin yönü Kabe'ydi. ,Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed,

2 Allah'ın elçisidir, imanınızdı. ,Şahitlik ederim ki

3 Allah'tan başka ilah yoktur ve yine şahitlik ederim ki Muhammed O'nun kulu ve elçisidir.

4 Hazret-i Peygamberin yolunu takip edenlerin

5 tanıklığıyla Allah'ın varlığına inanan Müslümanlardınız.

6 Şimdi bu dünyadan ahirete yolculuk ettiniz. Hâlâ

7 biz çıktıktan sonra Münker ve Nekir iki baş melek gelir.

8 İşte bu yolda cevap veriniz. Bizlerden

9 muhterem olun deyip ondan (sonra) üzüntüden kurtulanlar

19 [10a]

1 Amenaresulü (duasını) sonuna kadar okuyup ölüye

2 bağışlasın. Ondan (sonra) hayırlar (sevaplar) çıksın der.

3 En iyisini Allah bilir.

4 Eğer (bir) kimsenin ihtiyacı olsa bütün muradı

5 için Tebareke (suresini) cuma gecesi on bir defa

6 okuyup bu sureyi değerlinin varlığına bağışlasın.

7 Eğer ahiret önemliyse övülmüş peygamberlere bağışlasın.

8 Eğer padişahlık önemliyse övülmüş Hızır'a bağışlasın.

9 Eğer dünya önemliyse övülmüş İlyas'a bağışlasın.

20 [10b]

1 Eğer evlat isteği olsa (varsa) övülmüş büyüklere bağışlasın.

2 Eğer ağrısı (varsa) sağlık bulmak için olsa övülmüş Cami'ye

3 bağışlasın. Eğer bilinmeyen yolculuk içinse

4 övülmüş Ahmed Yesevi'ye bağışlasın. Eğer erkek kadınsız

5 bekarlık içinse ,övülmüş, İmam-ı Hanbeli'ye

6 bağışlasın. Eğer zindandan kurtulmak

7 içinse Ahmed-i Muhtar'a (Hz. Muhammed'e) bağışlasın.

8 Eğer düşmanı yenmek içinse Allah'a

9 bağışlasın. Eğer toprak (bereket) içinse

21 [11a]

1 övülmüş Cürcan'a bağışlasın. Eğer

2 hırsızlıktan korunmak içinse Ahmed-i Hayber'e

3 bağışlasın. Eğer ilim (öğrenme) isteğindeyse övülmüş yürüyenlere

4 bağışlasın. Bitirmekten vazgeçip yetmiş defa

5 tövbe etsin. Yetmiş defa bu yalvarışı

6 söylesin. Yalvarış:

7 Sultan gönlüm gamla / Sultan gönlüm sevinçle

8 Sultan kötü durumdayım / Sultan bir öfkeliyim.

9 Eğer bunda amacın meydana çıkmazsa pazar günü

22 [11b]

1 başlasın. Her gün vaktini geçirmek (için) Tebareke (suresini)

2 bitirsin. Çarşamba (günü) geçip tekrar çarşambaya (gününe)

3 on bir gün olur. Bu on bir günde bu hatmini tamamlayıp

4 okuması için hocaya verip, sadaka versin. Allah nasip ederse

5 isteğine ulaşır, Allah en iyi bilendir.

6 Eğer kişinin yüreği dolarsa veya yüreği sıkılsa

7 Fatiha suresini yazıp o kağıdın

8 yazısını yıkayıp içse (sıkıntıdan) kurtulur ve de bu ayeti

9 ekmeğe yazıp sıtma olan kişiye verse ve o

23 [12a]

1 kişi onu yese elbette hayal görmez. Bütün

2 sıtması yok olur. Ne zaman ki görününce rabbi

3 onu darmadağın etti ve bayılarak Musa düştü.[16]

4 Her kim Yasin suresini kendisi ile tutsa (yanında bulundursa)

5 mecnun veya ruhi hastalıktan korunur

6 olacak ve başka çoğu işlere tesiri vardır.

7 Eğer kişide siğil çıksa bu ayeti üç

8 defa okuyup çamura üfleyip siğili yolup,

9 alıp akan suya bıraksa kurtulur. Ayet

24 [12b]

1 Sana dağlardan soruyorlar. De ki: "Rabb'im onları ufalayıp savuracak."[17]

2 "Onları dümdüz araziye çevirecektir."[18]

3 Orada ne bir çukur ne de bir tümsek göremezsin.[19] Her kim Fatiha suresini

4 temiz elbisesine yazıp yağda yıkayıp o yağa Fatiha

5 suresini yetmiş defa okuyup o yağdan

6 hastalıklı organına saçıp sürtse, kalın

7 rüzgar, ağrı, çil ve de her türlü hastalık, yara

8 olsa kurtulur.

9 Âmin, alemlerin rabbi.

[16] Araf suresi 143. ayet meâli

[17] Taha 105. ayet meâli

[18] Taha 106. ayet meâli

[19] Taha 107. ayet meâli

5. DİZİN

A

aç - açmak

a. - masun 8b/9

ʿaded (Ar.) sayı

ʿa. + siz 1a/7

ādem (1) (Ar.) insan

ā. 1a/8

ādem (ka.) (2) (Ar.) Hazret-i Adem

ā. + ge (ḥażret-i) 1b/2

aġrıḳ ağrı

a. 10b/2, 12b/7

āġz ağız

ā. + ıġa 6a/8

ā. + ını 6a/7

āheste (Far.) sakin

ā. + lik 6b/4

āḫir (Ar.) nihayet, son

ā. 2a/1

ā. + ġaça 7b/2

ā. + iġaça 10a/1

āḫiret (Ar.) ölümden sonra gidilecek yer

ā. 10a/7

ā. + ġa 9b/6

aḥkām (Ar.) hükümler, kanunlar, emirler

a. + ı 5b/4

aḥmed (Ar.) övülmüş kimse

a. 10b/4, 11a/1

a. + i (cāmiġa) 10b/2

a. + i (erḳāmġa) 10a/9

a. + i (ḫayberġa) 11a/2

a. + i (ḫıżırveyge) 10a/8

a. + i (imām) 10b/5

a. + i (muḫtarġa) 10b/7

a. + i (murselġa) 10a/7

a. + i (revendeġa) 11a/3

a. + i (kebīrga) 10b/1

aḥvāl (Ar.) haller

a. + bolsa 5a/4

aḳ- akmak

a. - ın 12a/9

al- almak

a. - dım (dégey) 3b/9

a. - dıŋız mu 3b/9

a. - ġan (oġrı) 11a/2

a. - ıp 4a/7, 8b/6, 12a/9

a. - ıp (gūrġa) 8b/7

a. - mas (siz) 4b/1

a. - sun (dégey) 4b/3

ʿālem (Ar.) kainat, evren

ʿā. 2b/5

ʿā. + ni (eczā) 1b/4

ʿā. + (niẓāmı) 2a/3

ʿaleyhi (Ar.) üzere

ʿa. + niŋ 3a/5, 9a/7

altı altı (6)

a. + (aylıḳ) 4a/2

a. + (kelimeni) 6b/8

āmenaresūl (Ar.) Bakara suresi 85-86. ayetlerinde yer alan duadır

ā. + nı 10a/1

andın ondan, o sebepten

a. 5b/5, 5b/6, 5b/7, 5b/9, 6a/2, 6a/2, 6a/3, 6a/6, 6a/7, 6a/8, 6a/9, 6b/1, 6b/1, 6b/3, 6b/4, 7b/2, 7b/3, 7b/4, 7b/6, 8a/1, 8a/2, 8b/5, 8b/6, 9b/9, 10a/2

aŋız onlarca

a. 2a/1

anı onu

a. + (yése) 12a/1

anıŋ onun

a. 5a/5

ārāyiş (Far.) süs, zinet

a. (belgürdi) 2a/4

āsā (Far.) gibi

ā. 2a/4

āsmān (Far.) gökyüzü, sema

ā. + ġa (ḳaylasa) 8a/3

ata baba

a. + lıḳ 9a/7

a. + nı 1b/4

avār (Far.) boş gezen

a. + çılıḳ 10b/5

ay yılın ayrıldığı on iki bölümden her biri

a. + lıḳ (altı) 4a/2

a. + lıḳ (üç) 4a/2

ay- konuşmak, söylemek

a. - ması 1b/2

ayaġ ayak

a. + ıdın 5a/7

āyet (Ar.) Kur'an-ı Kerim'in her bir cümlesi

ā. 12a/9

ā. + ni 4b/3, 9a/2

ā. + ni (bu) 11b/8, 12a/7

ayt- konuşmak söylemek

a. - ġunça (tekbīr) 8a/3

a. - ıp 1b/4

a. - mak (farżdur) 8a/9

a. - sun 11a/6

az az

a. + ı 4a/2

a'żā (Ar.) organ

a'. + sıġa 12b/6

'āẓam (Ar.) çok, büyük

'a. + (imām ḥażret-i) 3a/4

'a. + (imām raḥmetül'l-āhi) 9a/7

āzār (Far.) incitme, kırma, kırılma

ā. 4a/9

B

bāde (Far.) şarap, içki, mey

b. + (bu) 1b/9

b. + i (ṭaleb) 1b/8

b. + (tapıp) 1b/9

baġışla- (Ar.) bağışlamak, ihsan etmek

b. - sun 10a/6, 10a/7, 10a/8, 10a/9, 10b/1, 10b/3, 10b/4, 10b/6, 10b/7, 10b/9, 11a/1, 11a/3, 11a/4

baḫş (Far.) bağış, ihsan

b. + ḳılıp 10a/2

bar var

b. + dur (ḫāṣṣiyet) 12a/6

b. + larıga 10a/6

bar- varmak

b. - maḳ 8b/6

b. - mas (siz) 4a/7

barça hepsi, bütün, tamamen

b. 12a/1

bā-ṣefālar (Far.+Ar.) huzurla

b. + nıŋ 9a/6

bā-ṣevāb (Far.+Ar.) sevapla

b. 11b/5

baş kafa, baş

b. 5a/7

b. + ıdın 5b/1

b. + ını (yuġay) 6a/2, 6b/1

baş- başlamak

b. - lasun 11b/1

başḳa farklı, diğer

b. 12a/6

be-cihet (Far.+Ar.) taraf için

b. 7a/8

becil itibarlı, muhterem, büyük

b. 9b/9

bed nidā (Far.+Ar.) kötü seslenme

b. 11a/8

be-ġamkend (Far.+Ar.)üzüntü ile

b. 11a/7

belā (Ar.) kötü durum, müşkül, zorluk

b. + bolsa 7b/7

belki (Ar.) hatta, bile, muhtemelen

b. 1a/8

belgür- belirmek, ortaya çıkmak

b. - di (ārāyiş) 2a/5

benī ādem (Ar.) insanlar

b. + ni 1b/4, 2b/1

b. + ġa 2a/3

bend (Far.) bağ

b. 1b/4, 5a/1, 10b/6

bende (Far.) kul, köle

b. 4a/9

b. + si édiŋiz 9a/4

ber- vermek

b. - iŋ (cevāb) 9b/8

b. - megünçe (özi) 4a/1

b. - megünçe (rıżālıḳ) 4a/6

b. - megünçe (ruḫṣat) 4a/9

b. - mek (selām) 8b/3

b. - se (kişige) 11b/9

b. - sün (ṣadaḳa) 11b/4

b. - sün (selām) 7b/6, 8a/2

beş beş (5)

b. + dür 4b/9

b. + (īmān) 6b/8

beyān (Ar.) açıklama, bildirme

b. + ı 4b/5

bezgek sıtma

b. 11b/9

b. + liki 12a/2

bibi hanımefendi

b. 2a/7

b. + niŋ 3a/7

bidʿat (Ar.)iyi görülmeyen davranışlar

b. + dur 8a/4

bī-hemtā (Far.) eşsiz

b.+ ġa 1a/8

bil- bilmek

b. - mese 6b/9

bī-muntehā (Ar.) sonsuz, sınırsız

b. 1a/7

bī-nafaḳa (Far.+Ar.)nafakasız, parasız

b. 4a/2

be-niyyet (Ar.) niyetle

b. 3b/2, 3b/8

bilen ile, birlikte, beraber

b. 6a/1

bir bir (1)

b. 3a/7, 3b/4, 6b/5, 11a/8

b. + (ḫiṣṣesi) 3a/8, 3a/8, 3b/5, 3b/5

b. + (ḳısım) 6a/5

b. + (meclisġa) 4a/7

b. + (şehrdin) 4a/6

b. + (şehrġa) 4a/6

b. + (tutam) 5a/7

birbir birbirine

b. + ige 1b/5

birle ile, beraber, birlikte

b. 1b/2, 1b/3, 2a/1, 2a/2, 2a/5, 2b/1, 2b/6, 3a/3, 3a/5, 3a/7, 4a/8, 5a/5, 5a/6, 5b/8, 5b/9, 6a/3, 6a/8, 6b/1, 6b/2, 6b/4, 7a/5, 9b/5, 12a/4

biz biz

b. 9b/7, 11b/9, 12a/2

b. + lerdin 9b/8

bol- olmak

b. - ġan 11b/9

b. - ġan (taʿayyün) 4b/2

b. - ġan (yoḳ) 12a/2

b. - ġay 5a/8, 5b/2

b. - ġay (émin) 12a/6

b. - ġay (miḳdārı) 5b/3

b. - ġay (uşnāsıġaça) 5b/1

b. - ġay (uzun) 5a/7

b. - maġunça (ṣādır) 4a/4

b. - maḳdın (sāraŋ) 12a/5

b. - maḳ (ḫalāṣ) 10b/7

b. - masa 5a/5

b. - masa (ḫāṣıl) 11a/9

b. - sa 10b/3, 11a/3

b. - sa (aḥvāl) 5a/4

b. - sa (belā) 7b/7

b. - sa (ér kişi) 7b/5

b. - sa (ḫāceti) 10a/4

b. - sa (ḫafġan) 11b/7

b. - sa (ḳız) 7b/9

b. - sa (kişi maẓlūm) 7b/5, 8b/4

b. - sa (mühimi) 10a/7, 10a/9

b. - sa (pādşāhlıḳ) 10a/8

b. - sa (ṣādır) 4b/2

b. - sa (ṭalebi) 10b/1

b. - sa (üçün) 10b/2, 10b/5, 10b/7, 10b/8, 11a/1, 11a/2

b. - sa (yāre) 12b/8

b. - uŋ (dép) 9b/9

b. - up (fāriġ) 11a/4

b. - up (rāġıb) 3a/9, 3b/6

b. - ur 4a/8

b. - ur (daʿvāger) 7a/1

b. - ur (defʿ) 11b/8, 12a/9, 12b/8

b. - ur (ki ol) 4a/1, 4a/6

b. - ur (ki şarṭ) 4a/3

b. - ur (kün) 11b/3

b. - ur (mekrūh) 8a/5

bu bu

b. + (āyetni) 11b/8

b. + (āyetni) 12a/7

b. + (bāde) 1b/9

b. + (duʿā) 9a/1

b. + dur 9a/3

b. + (dünyādın) 9b/6

b. + (ḫatimni) 11b/3

b. + (mes'eleni) 9a/1

b. + (meẕkūr) 10a/6

b. + (münācātnı) 11a/5

b. + (on bir) 11b/3

b. + (rişte) 1b/3

b. + (şarṭlardın) 4b/1

b. + (ṭarīḳada) 7a/4

b. + (tertīplerni) 6b/9

b. + (ẕemze) 2a/3

burn burun

b. + ıġa 6a/8

b. + ını 6a/7

buyan sevap, hayır

b. 10a/2

C

cāme (Far.) elbise, çamaşır

c. 12b/4

c. + sini 5a/5

cāmi (Ar.) (ka.) Ahmed-i Cami Nameki

c. + ġa (aḥmed-i) 10b/2

cān (Far.) can, ruh

c. + ı 12a/5

cāy (Far.) yer, mahal, mevki

c. + ni (şol) 6b/5

cemī‘ (Ar.) bütün, hep

c. 7a/5, 9b/4

cemā‘at (Ar.) insan topluluğu

c. + niŋ 9b/4

cennet (Ar.) bahçe

c. 2a/4

cerīme (Ar.) suç, kabahat

c. 1b/8

cevāb (Ar.) yanıt

c. + (beriŋ) 9b/8

cevşen (Far.) koruyucu zırh

c. + ler 2a/1

ceynek dirsek

c. + iġaça 5b/6

cihān (Far.) evren, kainat

c. 2b/4

c. + (éki) 3b/1, 3b/7

cuft (Far.) eş; tek olmayan

c. + (éylep) 2a/9

c. + lıḳnı 1b/3

c. + luḳġa 3b/1

c. + luḳ (ḥelāl) 3b/7

cum‘a (Ar.) Müslümanlar için kutsal kabul edilen gün

c. + (keçesi) 10a/5

cürcān (Ar.) (ka.) Ahmed-i Cürcan

c. ıġa (aḥmed-i)11a/1

cüz‘i (Ar.) parça

c. 10a/1, 4b/4

Ç

çal- çalmak

ç. - maġa 12a/8

çāre (Far.) çare

ç. + sin (körgüzdi) 1b/7

çehār (Far.) dördüncü (4.)

ç. 3b/2, 3b/8, 4a/1

çehārşenbe (Far.) çarşamba

ç. 11b/2

ç. + ge 11b/2

çehāryār (Far.) dört halife

ç. 9a/6

çep (Far.) sol

ç. 5b/8, 5b/9, 6a/3

ç. + yanı 6b/1

ç. + yanını 6b/3

çıḳ- çıkmak

ç. - ḳandın 9b/7

ç. - sa 6b/5

ç. - sa (sögel) 12a/7

ç. - sun (dépdür) 10a/2

çigik düğüm

ç. + lerini (kefenniŋ) 8b/8

çünki (Far.) şu sebepten, zira

ç. 7b/5, 7b/5

D

daġdaġa (Ar.) gürültü, patırtı

d. 2a/4

ḍarb (Ar.) dövme, vurma

d. + (ḳılmas siz) 4a/5

dav'ā (Ar.) hakkını elde etmek için edilen mücadele

d. + ger (bolur) 7a/1

def' (Ar.) savma, savuşturma

d. + (bolur) 11b/8, 12a/9, 12b/8

dem (Far.) dem vurmak, bahsetmek

d. + (ḳılıp) 12a/8

destār (Far.) sarık

d. + nıŋ (uzunluḳı) 5b/1

dé- demek, söylemek

d. - gey (aldım) 3b/9

d. - gey (alsun) 4b/3

d. - gey (ḳıldım) 3b/4

d. - p (allāhu ekber) 7a/9, 7b/6

d. - p (boluŋ) 9b/9

d. - pdür 9a/2

d. - pdür (çıḳsun) 10a/2

d. - sün (allāhu ekber) 7b/2, 7b/3, 7b/4, 8a/1

dil (Far.) gönül, yürek

d. + im (sulṭān) 11a/7, 11a/7

dīn (Ar.) din

d. + iŋiz 9a/9

dīvāne (Far.) deli, mecnun

d. 12a/5

dōst (Far.) güvenilir kimse

d. + ı (édiŋiz) 9a/6

du'ā (Ar.) bir şeyin olmasını Allah'tan isteme

d. + (bu) 9a/1

d. + (ḳılġaylar) 6b/8

d. + sını (ḳıznıŋ) 8a/5

d. + sını (oġulnıŋ) 8a/4

ḍuḥā (Ar.) kuşluk vakti

ḍ. 2b/9

durūd (Far.) övme

d. + ı 7a/6

d. + (oḳumaḳ) 8b/1

dünyā (Ar.) dünya, alem

d. + dın (bu) 9b/6

d. + lıḳ 10a/9

dürüst (Far.) doğru, düzgün

d. (émes) 6b/9

düşmen (Far.) düşman

d. + ni 10b/8

E

ebū ḥanīfe kufī (Ar.) (ka.) hanefi mezhebinin imamı

e. 3a/4

eczā (Ar.) parçalar, kısımlar

e. + (‘alemni) 1b/4

eçig iç

‘e. + niŋ 5a/9

edā (Far.) anlatış biçimi, tarz, üslup

e. + (ḳılġay men) 7a/4

ednā (Ar.) çok

e. + nı (o) 2b/8

efzā (Far.) arttırmak, çoğaltmak

e. 2a/4

eger (Far.) eğer

e. 8b/3, 10a/4, 10a/7, 10a/8, 10a/9, 10b/1, 10b/2, 10b/3, 10b/4, 10b/6, 10b/8, 10b/9, 11a/1, 11a/3, 11a/9, 11b/6, 12a/7

eḥad (Ar.) bir, birinci

e. + e (ḳılmaḳ) 6b/6

ehl (Ar.) sahip, mensup

e. + i (ṭarīḳat) 3a/3

ehl-i sünnet (Ar.) Hz. Muhammed’in sünnetine tabi olanlar

e. 9b/4

elbet (Ar.) şüphesiz, muhakkak

e. + te 12a/1

elem (Ar.) hüzün, keder, gam

e. + ni 9b/9

elhal şimdi, hâlâ

e. 9b/6

erd (Far.) öfke

e. + gār 11a/8

erḳām (Ar.) Hazret-i İlyas

e. + ġa (aḥmedi) 10a/9

eşer (Ar.) ürün, yapıt; iz

e. 4a/5

evlād (Ar) oğul veya kız

e. 1b/4

evvel (Ar.) önce, ilk

e. 5b/5, 6a/6, 7a/4, 8a/7

e. + idür 5a/6

ey ey! Seslenme ünlemi

e. + (fulānınıŋ oġlı) 9a/3

É

é- imek (yardımcı fiil) olmak

é. - di (guvāhı) 9b/4

é. - di (īmānıŋız) 9b/2

é. - di (islām) 9a/9

é. - di (kaʿbe) 9b/1

é. - di (ḳurʿan) 9a/9

é. - diŋiz (bendesi) 9a/4

é. - diŋiz (doṣtı) 9a/6

é. - diŋiz (meẕhepleride) 9a/7

é. - diŋiz (milletleride) 9a/8

é. - diŋiz (muselmān) 9b/5

é. - diŋiz (ümmeti) 9a/5

é. - mes (dürüst) 6b/9

é. - mes (lāzım) 6b/6

éki iki (2)

é. 5b/5

é. + (cihān) 3b/1, 3b/7

é. + dür 5a/2

é. + (ferişte) 9b/7

é. + (ḳolını) 8a/1

é. + (putını) 5b/7

ékinçi ikinci (2.)

é. 4a/3

é. + (ḳıbleġa) 8a/8

élig el

é. + (üç) 5b/3

émīn (Ar.) güvenilir

é. + (bolġay) 12a/5

ének çene

é. 8a/3

ér erkek; erken

é. 5a/1, 10b/4

é. + (kişi bolsa) 7b/5

é. + ni 1b/5

éren erkekler

é. + lerge (sünnet) 4b/7

ét- etmek, yapmak (yardımcı fiil)

é. - sün (istiġfār) 11a/5

éyle- etmek, yapmak

é. - p (cuft) 2a/9

é. - p (peyvend) 1b/5

F

fādşāh (Far.) padişah

f. 2b/5

faḳīr (Ar.) yok

f. 5a/4

fāriġ (Ar.) vazgeçmiş, terk etmiş

f. + (bolup) 11a/4

farż (Ar.) Allah'ın emirleri

f. + dur 8a/7

f. + dur (aytmak) 8b/1

f. + (kifāyedür) 7a/3

fātiḥa (Ar.) Kur'an-ı Kerim'in ilk süresinin adı

f. + nı (sure-i) 11b/7, 12b/3, 12b/5

fāṭma ẓühre (ka.) Hazret-i Ali'nin eşi

f. + ġa 2a/9

ferişte (Far.) melek

f. + (éki) 9b/7

fermān (Far.) emir

f. + ı (perverdigārnıŋ) 2b/6

ferzend (Far.) evlat, oğul

f. 1a/8, 3b/2, 3b/8, 10b/1

fevt (Ar.) kaybetme

f. + ini 6a/1

fulān (Ar.) filan

f. 3a/7

f. + çınıŋ 3b/4

f. + ı 9a/4

f. + ıġa 3b/3

f. + ınıŋ (ḳızı) 9a/3

f. + ınıŋ (oġlı ey) 9a/3

furuş vuruş

f. + lar 2a/1

G

ġam (Ar.) kaygı, tasa, keder

g. + kezer 1b/6

ġayb (Ar.) görünmeyen

ġ. 10b/3

gerdān (Far.) döndüren, dolaştıran

g. + ıdın 5a/8

gūr (Far.) mezar

g. + ġa (alıp) 8b/6

ġusl (Ar.) yıkanma

ġ. 6b/7

ġ. + nı 6b/6

guvāh (Far.) tanık, şahit, delil

ġ. + ı (édi) 9b/4

ġ. + lıḳı 9b/5

ġ. + lamaġunça 4a/4

ġ. + lıḳı (mihmānlarnıŋ) 3a/7

H

ḫācet (Ar.) ihtiyaç

ḫ. + i (bolsa) 10a/4

ḫadd (Ar.) sınır, kenar

ḫ. + siz 1a/7

ḫaḏiçe (ka.) Hazret-i Muhammed'in eşi

ḫ.+ (kübraġa) 2a/8

ḫafġan (Ar.) yürek sıkıntısı

ḫ. + (bolsa) 11b/6

ḫāh (Far.) isteme, isteyiş

ḫ. 3a/1, 4a/9, 4a/9

ḫaḳḳ (Ar.) hak; pay, hisse

ḫ. + ı (ka'bi) 3a/7, 3b/4

ḫ. + larġa (uş-bu) 3a/9, 3b/6

ḫ. + ı (ka'bini) 4b/3

ḫāl (Ar.) durum

ḫ. + iġa 5a/4

ḫ. 11a/8

ḫālā (Ar.) halen

ḫ. 9b/6

ḫālaṣ (Ar.) kurtulma, kurtuluş

ḫ. + (bolmaḳ) 10b/6

ḫāliḳ (Ar.) yaratıcı, yaratan

ḫ. 2b/4, 2b/5

ḫalīlul'lāh (Ar.) Allah'ın dostu, Hazret-i İbrahim'in lakabı

ḫ. + nıŋ (ibrāhīm) 9a/8

ḫanbel (Ar.) (ka.) İmam Ahmed bin Hanbel

ḫ.+ ġa 10b/5

ḫāne (Far.) hücre

ḫ. + sidin 2b/2

ḫarām (Ar.) İslam dinine göre yasak olan şeyler

ḫ. + (ḳılıp) 4b/2

ḫāṣıl (Ar.) ortaya çıkan

ḫ. + (bolmasa) 11a/9

ḫāṣṣiyet (Ar.) tesir

ḫ.+ ı bardur 12a/6

ḫaṭ (Ar.) çizgi, yazı

ḫ. + tını 11b/8

ḫatm (Ar.) bitirme, sona erdirme

ḫ. + dın 11a/4

ḫ. + (ḳılsun) 11b/2

ḫ. + nı (bu) 11b/3

ḫatun (< Etü. ḳatun) kadın; eş

ḫ. + ġa 1b/5

ḫ. + sız 10b/4

ḫavvā (ka.) Hazret-i Havva

ḫ. + ga (ḥażret-i) 2a/6

ḫ. + nı (ḥażret-i) 1b/2

ḫayāl (Ar.) hayal, düş

ḫ. + ġa (ḳalmay) 12a/1

ḫayber (ka.) Hz. Ali'nin unvanlarındandır

h. + ġa aḥmed-i 11a/2

ḫāẓır (Ar.) âmâde, hazır

ḫ. 7b/1

ḫ. +(olturġan) 3a/6

ḫażret (Ar.) huzur; saygı değer kişilik

ḫ. + i (ādemge) 1b/2

ḫ. + i (ādemni) 2a/6, 2a/6

ḥ. + i (ʿalī) 2a/9

ḥ. + i (ḥavvāġa) 2a/6

ḥ. + i (ḥavvānı) 1b/2

ḥ. + i (ibrāhīm ʿaleyhi's-selāmnı) 2a/6

ḥ. + i (imām ʿāẓam) 3a/4

ḥ. + i (muḥammed muṣṭafī) 2a/7, 3a/1

ḥ. + i (muḥammed muṣṭafī ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellemniŋ) 3a/2

ḥ. + i (muḥammed muṣṭafī ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellemġa) 7a/6

ḥ. + i (muḥammed resūllullāhnıŋ) 9a/5

ḥ. + i (yusufnı) 2a/7

ḥ. + niŋ 10a/6

ḥelāl (Ar.) dinin yasaklamadığı davranış

ḥ. + (cuftluḳ) 3b/7

ḥ. + (cuftluḳġa) 3b/1

hem (Far.) kuvvetlendirme, bağlama edatı

h. 4b/8, 5a/4, 6b/8, 8a/4, 8b/6, 11b/8, 12b/7

her (Far.) her, bütün, hep

h. 12a/4

h. + (ḳısım) 12b/7

h. + (kim) 12b/3

h. + (kün) 11b/1

ḥıżırveyge (ka.) Hazret-i Hızır

ḥ. + (aḥmed-i) 10a/8

ḥişşe (Ar.) kısım, pay

ḥ. + si (bir) 3a/8, 3a/8, 3b/5, 3b/5

ḫōşuḳ (Far.) güzel

ḫ. + ıġaça 5b/7

ḫudā (Far., krş. bkz. ḫudāy) Allah

ḫ. + ġa 7a/6

ḫudāy (Far., krş. bkz. ḫudā) Allah

ḫ. + ı (teʿālīniŋ) 9a/4

ḫurremkend (Far.) sevinç

ḫ. 11a/7

ḫ̌āce (Far.) hoca, üstat

ḫ. + (ol) 2b/6

İ

ʿibādet (Ar.) dinin gereklerini yerine getirme

ʿi. 7a/8

ibrāhīm (ka.) Hazret-i İbrahim

i. + (ḫalīlullāhnıŋ) 9a/8

i. + (ḥażret-i ʿaleyhi's-selāmnı) 2a/6

iç iç

i. + idin 6b/5

iç- içmek

i. - se 11b/8

iḳtidā (Ar.) örnek alma

i. + (ḳıldım) 7a/8, 7b/1

ʿillet (Ar.) hastalık

ʿi. + niŋ 12b/6

ʿilm (Ar.) bilim; bilgi, bilme

ʿi. + (ṭalebide) 11a/3

imām (Ar.) görüş ve fikirleriyle öncülük etmiş olan kimse

i. + (aḥmed-i) 10b/5

i. + (ʿāẓam ḥażret-i) 3a/4

i. + (ʿāẓam raḥmetül'l-āhi) 9a/6

i. + ġa 7b/1

i. + ıŋız 9a/9

īmān (Ar.) inanma; İslâm'ı kabul etme

ī. + (beş) 6b/8

ī. + ıŋız (édi) 9b/2

ī. + ıŋıznıŋ 9b/4

intiẓām (Ar.) düzen, tertip

i. 2a/3

irtibāṭ (Ar.) bağlanma

i. 1b/1

islām (Ar.) Hz. Muhammed tarafından bildirilen din, müslümanlık

i. + (édi) 9a/9

istiġfār (Ar.) tövbe etme

i. + (étsün) 11a/5

istincā (Ar.) büyük abdest sonrası yapılan temizlik

i. + (ḳıldurġay) 6a/7

iş iş

i. + lerġa 12a/6

işāret (Ar.) işaret, gösterme

i. + i 2a/2

iştihā (Ar.) arzu istek

i. + lıḳ 1b/1

izār (Ar.) sargı, örtü

i. 4b/8, 4b/9, 5a/2, 5a/6

K

ka‘be (Ar.) Bütün müslümanların kıblesi

k. + (édi) 9b/1

k. + (şerefiġa) 7a/8

ḳab-ı ḳavseyn (ya.) Miraç olayının gerçekleştiği yer

ḳ. - 2b/8

ka‘bi (Far.) mehir

k. (ḥaḳḳı) 3a/7, 3b/4

k. + ni (ḥaḳḳı) 4b/3

ḳabūl (Ar.) uygun görme

ḳ. + (ḳıldıŋız mu) 3b/3

ḳ. + (ḳılıp) 3b/2, 3b/9

kāġıẕ (Far.) kağıt

k. + nıŋ 11b/7

ḳalın kalın

ḳ. + ç 12b/6

ḳal- kalmak

ḳ. - may (ḫayālġa) 12a/1

ḳalem (Ar.) kalem

ḳ. 2b/5

ḳamīṣ (Ar.) gömlek

ḳ. + a 4b/8, 5a/1

ḳ. + nıŋ (miḳdārı) 5a/7

ḳarabaş köle

ḳ. 4a/9

ḳat- eklemek, katmak

ḳ. - ıp 5b/6, 5b/7

ḳavim (Ar.) doğru, dürüst

ḳ. 7b/1

ḳayla- orada

ḳ. - sa āsmāŋġa 8a/3

kebīr (Ar.) büyük, ulu

k. + ġa (aḥmed-i) 10b/1

keçe gece

k. + si (cum‘a) 10a/5

kedḫudā (Far.) yardımcı, kâhya

k. + lıḳġa 3b/1, 3b/7

kefen (Ar.) ölünün sarıldığı bez

k. 4b/6, 4b/6, 4b/6, 4b/7, 4b/7, 5a/1, 5a/3

k. + (ḳılmaḳ) 5a/6

k. + (ḳılmaḳnıŋ) 4b/5

k. + niŋ (çigiklerini) 8b/8

kelime (Ar.) kelime, sözcük

k. + ni (altı) 6b/8

keltür- getirmek

k. - di (mevcūdlarıġa) 1b/1

k. - di (şānesiġa) 2b/2

k. - mek (yüz) 8a/8

ket- gitmek

k. - mes (siz taşlap) 4a/3

kez- gezmek

k. - er (ġam) 1b/6

ḳıble (Ar.) müslümanların namazda yöneldiği cihet

ḳ. + ġa 8b/7

ḳ. + ġa (ékinci) 8a/8

ḳ. + ġa (yüzüm) 7a/7

ḳ. + m 7a/8

ḳ. + ŋiz 9b/1

ḳıl- kılmak

ḳ. - dım (dégey) 3b/4

ḳ. - dım (iḳtidā) 7a/8, 7b/1

ḳ. - dıŋız mu (ḳabūl) 3b/3

ḳ. - dıŋız (sefer) 9b/6

ḳ. - durġay (istincā) 6a/7

ḳ. - ġay kim (niyyet) 7a/4

ḳ. - ġaylar (duʿā) 6b/8

ḳ. - ġaymen (edā) 7a/5

ḳ. - ġay (şurūʿ) 7b/1

ḳ. - ıp (baḫş) 10a/2

ḳ. - ıp (dem) 12a/8

ḳ. - ıp (ḥarām) 4b/2

ḳ. - ıp (ḳabūl) 3b/3, 3b/9

ḳ. - ıp (māyil) 8b/8

ḳ. - ıp (şerbetī) 11b/4

ḳ. - ıp (temām) 11b/4

ḳ. - maġlıḳ (lifāfe) 5a/4

ḳ. - maġay 5a/3

ḳ. - maḳ (eḥade) 6b/6

ḳ. - maḳ (kefen) 5a/6

ḳ. - maḳ (ḳıyām) 8a/9

ḳ. - maḳnıŋ (kefen) 4b/5

ḳ. - maḳ (niyyet) 8a/8

ḳ. - maḳ (setā) 4b/8

ḳ. - mas siz (ḍarb) 4a/5

ḳ. - sun (ḫatim) 11b/2

ḳ. - ur (ziyāde) 5a/3

ḳısım (Ar.) parça, bölüm

ḳ. + (bir) 6a/5

ḳ. + dur (üç) 4b/6

ḳ. + (her) 12b/7

ḳıyām (Ar.) ayağa kalkma, ayakta durma

ḳ. + (ḳılmaḳ) 8a/9

ḳıyāmet (Ar.) dünyanın sonu

ḳ. + (küni) 7a/1

ḳız kız

ḳ. + (bolsa) 7b/9

ḳ. + ġa 8a/4

ḳ. + ı (fulānınıŋ) 9a/4

ḳ. + nıŋ (duʿāsını) 8a/4

ki (Far.) bağlama edatı

k. 4a/1, 4a/3, 4a/6, 4a/8

kifāye (Ar.) yeter miktarda olma

k. + dür (farż) 7a/3

kifāyet (Ar.) yeter miktarda olma

k. 4b/7, 5a/1

kim bağlama edatı, soru sözü

k. 1a/8, 5a/3, 7a/4, 12a/4

kimerse kimse, kişi

k. + niŋ 10a/4

kin sonra, ardından

k. 5b/6, 5b/7, 6b/1, 8a/2, 9b/7

kir- girmek

k. - edür 9b/7

k. - gen 8b/7

k. - gen (laḥidge) 9a/1

kişi insan, şahıs, kimse

k. 8b/7, 9a/1

k. + (bolsa ér) 7b/5

k. + (bolsa maẓlūm) 7b/5

k. + ge 5a/2, 5a/2, 12a/7

k. + ge (berse) 11b/9

k. + lerge (maẓlūm) 4b/9

k. + (maẓlūm) 5a/2,

k. + (maẓlūm bolsa) 8b/4

k. + niŋ 11b/6

k. + (ol) 12a/1

k. + (tört) 8b/5

ḳol el, kol

ḳ. + ını (éki) 5b/6, 8a/1

ḳ. + ını (yuġay) 6a/6

ḳoş- birleştirmek, bağlamak

ḳ. - up 6a/2

ḳoy- koymak

ḳ. - ġay 8b/8

ḳ. - sun (yaşıp) 8b/9

körgüz- göstermek

k. - di (çāresi) 1b/7

köter- götürmek, kaldırmak

k. - ip 8a/3

ḳulaḳ kulak

ḳ. + ını 6a/8

ḳur'ān (Ar.) Hazret-i Muhammed'e inan ilahi kitap

ḳ. + édi 9a/9

ḳursaḳ kursak, mide, boğaz

ḳ. + ını 6b/4

ḳ. + ını (yuġay) 6a/4

kübrā (Ar.) Hazret-i Muhammed'in eşi

k. + ġa (ḥaḏice) 2a/8

küllī (Ar.) hepsi, hep

k. 4b/1, 10a/4

kün gün

k. + (bolur) 11b/3

k. + de 11b/3

k. + e (üç) 4a/4

k. + (her) 11b/1

k. + i (ḳıyāmet) 7a/1

k. + i (yekşenbe) 11a/9

L

laḥid (Ar.) mezar

l. + ge (kirgen) 9a/1

léçek (Far.) Beyaz tülbentten baş örtüsü

l. 5a/1

l. + ni 5a/2

lāzım (Ar.) gerekli, lüzumlu

l.+ émes 6b/6

levḥ (Ar.) yassı düz nesne veya yüzey

l. 2b/5

levn (Ar.) renk

l. 2b/4

leyyāl (Ar.) geceler

l. 2b/9

lifāfe (Ar.) sargı, kefen

l. 4b/8, 5a/2

l. + (ḳılmaġlıḳ) 5a/4

l. + 5a/1

l. + niŋ (miḳdārı) 5a/6

M

māh (Far.) ay

m. 2b/8

maḫrem (Ar.) gizli

m. 1b/6

māyil (Ar.) meyletmek

m. + (ḳılıp) 8b/8

maḳbere (Ar.) mezarlık

m. + ġa 8b/5

maḳṣūd (Ar.) kast edilen, istenilen, niyet, amaç

m. + ı 11a/9

maraż (Ar.) hastalık, illet

m. 12b/7

maẓlūm (Ar.) garip

m. + (kişi) 5a/1, 5a/2

m. + (kişi bolsa) 7b/5, 8b/3

m. + (kişilerge) 4b/9

mażmūn (Ar.) anlam

m. + ı 2a/5

meclis (Ar.) toplantı

m. + de (uş-bu) 3a/6

m. + ġa (bir) 4a/7

mehir (Ar.) nikah bedeli

m. 3a/8, 3a/9, 3b/5, 3b/6

mekān (Ar.) yer, mahal

m. 2b/4

mekrūh (Ar.) tiksinti veren, iğrendiren, iğrenç

m. + (bolur) 8a/5

men ben

m. 11a/8, 11a/8

mertebe (Ar.) derece

m. + (on bir) 10a/5

m. + (üç) 5b/8, 6a/1, 12a/8

m. + (yétmiş) 11a/4, 11a/5, 12b/5

mes'ele (Ar.) misal; söz

m. 4b/6, 8a/6, 9a/3

m. + ni (bu) 9a/1

mevcūd (Ar.) varlık

m. + larıġa (keltürdi) 1a/8

meyt (Ar.) ölü

m. + ġa 7a/7

m. + (nemāzıda) 8a/7

meẕheb (Ar.) dinde görüş ayrılıklarından ortaya çıkan her bir kol

m. + leri 3a/5

m. + leride (édiŋiz) 9a/7

meẕkūr (Ar.) hatırlanılan, anılan

m. + (bu) 10a/6

mihmān (Far.) misafir, konuk

m. + larnıŋ (guvāhlıḳı) 3a/6

miḳdār (Ar.) ölçülebilme

m. + ı 5a/9

m. + ı (bolġay) 5b/3

m. + ı (ḳamī̇ṣanıŋ) 5a/8

m. + ı (lifāfeniŋ) 5a/6

m. + ı (toġrasınıŋ) 5a/9

millet (Ar.) topluluk

m. + leride (édiŋiz) 9a/8

mir'āç (Ar.) Hz. Muhammed'in, göğe yükselmesi

m. + lıḳ 2b/8

muʿaccel (Ar.) peşin ödenen mehir

m. 3a/8, 3b/5

muḥabbet (Ar.) sevgi; sohbet

m. 1b/3, 1b/9

muḥammed (Ar.) (ka.)Hazret-i Muhammed

m. + (resūlullahnıŋ ḥaẓret-i) 9a/5

muḥammed muṣṭafī (Ar.) (ka.) Hazret-i Muhammed

m. + (ḥażret-i) 2a/8, 3a/2, 7a/6

m. + ṣallallāhu aleyhi ve sellemni 2a/8

muḫtar (Ar.) beğenilmiş, seçilmiş

m. + ġa (aḥmed-i) 10b/7

munça bunca

m. 3a/7, 3b/4

munda bunda

m. 11a/9

mundın bundan

m. 5a/3

mūnis (Ar.) cana yakın

m. + i 1b/6

murād (Ar.) arzu edilen şey

m. + ı üçün 10a/4

m. + ıġa (yeter) 11b/5

murda (Far.) cenaze; ceset, ölü

m. 7a/5

murtażī (Ar.) beğenilmiş, seçilmiş

m. + nı 2a/9

muʿteber (Ar.) saygın, itibarlı

m. + ġa (üç) 4a/4

mūy (Far.) tüy, saç teli

m. 2b/9

mü'eccel (Ar.) ertelenmiş mehir

m. 3a/9, 3b/6

müfliḥūn (Ar.) kurtulanlar

m. + ġaça 9b/9

mühīm (Ar.) ehemmiyetli, önemli

m. + i (bolsa) 10a/7, 10a/9

mü'mīn (Ar.) müslüman

m. 9b/5

münācāt (Ar.) Allah'a yalvarma

m. 11a/6

m. + nı (bu) 11a/5

münker (Ar.) sorgu meleklerinden biri

m. 9b/7

mürsel (Ar.) gönderilmiş

m. + ġa (aḥmed-i) 10a/7

müselmān (Far.) müslüman

m. + édiŋiz 9b/5

N

nān (Far.) ekmek

n. + ġa 11b/9

nāre (Far.+Ar.) yetişmemiş

n. + side 7b/7, 7b/9

nebe (Ar.) haber

n. 2b/1

nekīr (Ar.) sorgu meleklerinden biri

n. 9b/7

nemāz (Far.) namaz

n. 8a/2, 8a/5

n. + ıda (meyt) 8a/7

n. + ını 7a/5

n. + ı (ölügniŋ) 7a/3

nemerse nesne

n. 6b/5, 8a/7

niyyet (Ar.) niyet, amaç

n. 7a/4

n. + (ḳılġay kim) 7a/4

n. + (ḳılmaḳ) 8a/8

n. + lerini (oḳuġay) 6b/7

niẓām (Ar.) kural, düzen, usûl

n. + ı (ʿālem) 2a/3

nūş (Far.) içki

n. + an 1b/8

nūş-ā-nūş (Far.) sürekli içmek

n. + dın 1b/9

O

o o işaret zamiri

o. + (ednā) 2b/8

obdan (Far.) iyi, güzel

o. + dur 4b/9

oġrı hırsız

u. + (alġan) 11a/2

oġul oğul, evlat

o. 7b/7

o. + ġa 1b/5

o. + ġa (oḳusa) 8a/5

o. + ı (fulānınıŋ ey) 9a/3

o. + nıŋ (duʿāsını) 8a/4

oḳu- okumak

o. - ġay (allahümme ecelüni) 7b/8

o. - ġay (niyetlerini) 6b/7

o. - maḳ (durūd) 8b/1

o. - maḳ (s̱enā) 8b/1

o. - maḳ (sünnetdür) 8b/4

o. - p 6b/8, 7b/2, 8b/3, 10a/1, 10a/6, 12a/8, 12b/5

o. - p (allahümme barekeni) 7b/4

o. - p (allahümme ecelühe) 8a/1

o. - sa (oġulġa) 8a/5

o. - sun 9a/1

o. - sun (allahümme aġfirli) 7b/6

ol o

o. 2b/3, 5a/4

o. + (bolur ki) 4a/1, 4a/5

o. + (ḫ̬̈āce) 2b/6

o. + (ḫudāy) 1a/8

o. + ki 11b/7

o. + (kişi) 11b/9

o. + (şehinşā) 3a/3

o. + (yaġdın) 12b/5

o. + (yaġḳa) 12b/4

oltur- oturmak

o. - ġan (ḥāżır) 3a/6

o.- ġuzup 6a/4, 6b/3

on bir on bir (11)

o. + (bu) 11b/3

o. + (kün bolur) 11b/3

o. + (mertebe) 10a/5

oz- geçmek, geçirmek, ileri gitmek

o. - maḳ 11b/1

Ö

ölüg ölü

ö. 5b/4, 7b/7, 7b/9

ö. + ġa 10a/1

ö. + ni 5a/9, 6b/7, 8b/5, 8b/6

ö. + niŋ 5a/5, 5b/5, 6b/4

ö. + niŋ (nemāzı) 7a/3

ö. + niŋ (yüzini) 8b/7, 8b/9

ö. + (yumaḳ) 6b/9

ö. + (yumaḳnıŋ) 6a/5

öŋ ön, sağ

ö. 5b/8

ö. + (yanı) 5b/9, 6b/2

ö. + (yanını) 6b/2

ö. + (yermini) 6a/3

öt- geçmek

ö. - üp 11b/2

öz kendi

ö. 4a/8

ö. + i 4a/6, 12a/4,

ö. + i (bermegünçe) 4a/1

ö. + ini 4b/2

ö. + üŋizni 3b/3

P

pādşāh (Far.) hükümdar

p. + lıḳ (bolsa) 10a/8

pāḫte (Far.) pamuk

p. 6a/8, 6a/9

pāk (Far.) temiz

p. 5a/5

pākīze (Far.) temiz, pak

p. 12b/4

perverdigār (Far.) Allah

p. + nıŋ (fermānı) 2b/5

peyvend (Far.) ulaşma, erişme

p. + (éylep) 1b/5

pişvā (Far.) imam; önder

p. 3a/3

pit- bitmek

p. - medün 4b/3, 9a/2

put bacak, ayak

p. + ını (éki) 5b/7

p. + ını (yuġay) 6a/6

püti- (krş. bkz. pütü-) yazmak

p. - p 12b/4

pütü- (krş. bkz. pütü-) yazmak

p. - p 11b/7, 11b/9

R

rāġıb (Ar.) istekli

r. + (bolup) 3a/9, 3b/6

rāḥat (Ar.) huzur

r. 2b/2

rāżı (Ar.) rıza gösterme

r. 3a/9, 3b/6

resūl (Ar.) peygamber, nebî

r. 2b/7

resūlullah (Ar.) "Allah'ın elçisi"

r. + nıŋ (ḥażreti muḥammed) 9a/5

revende (Far.) giden, yürüyen

r. + ġa (aḥmed-i) 11a/3

rıżā (Ar.) hoşnut, memnun

r. + lıḳ (bermegünçe) 4a/1, 4a/6

r. + lıḳı 4a/8

rişte (Far.) bağ, alaka

r. + (bu) 1b/3

r. + sidin 1b/1

ruḫṣat (Ar.) izin

r. + (bermegünçe) 4a/8

rūy (Far.) yüz, çehre

r. + ı 2b/9

rūzgār (Far.) zaman, vakit; yel

r. 1b/6

rūz-ı cezā (Ar.) kıyamet günü

r. 3a/1

S

saç- saçmak, dağıtmak

s. - ıp 12b/6

ṣadaḳa (Ar.) doğruluk, hakikat

ṣ. + (bersün) 11b/4

ṣādır (Ar.) ortaya çıkan, meydana gelen

ṣ. + (bolmaġunça) 4a/4

ṣ. + (bolsa) 4b/2

sal- salmak, bırakmak

s. - ıp (tüyin) 8a/2

s. - sa 12a/9

s. - sa (tolā) 11b/6

sāre (ka.) Hazret-i İbrahim'in eşi

s. + ġa 2a/7

saraŋ ruh hastası

s. + (bolmaḳdın) 12a/5

sefer (Ar.) yolculuk; savaş

s. + (ḳıldıŋız) 9b/6

s. + (üçün) 10b/3

sefkül döküntü; çil

s. 12b/7

sel biraz

s. 2b/1

selām (Ar.) selam, merhaba

s. + (bermek) 8b/3

s. + (bersün) 7b/6, 8a/2

şenā (Ar.) övme

ş. + (oḳumaḳ) 8b/1

ş. + sı 7a/6

setā (Ar.) örtmek, gizlemek

s. + (ḳılmaḳ) 4b/8

şevāb (Ar.) iyi ve güzel davranış

ş. + ı 7a/7

ṣıḥḥat (Ar.) sağlık

s. + tapmak 10b/2

siz siz

s. ketmes 4a/3

s. 9a/4

s. + lerdin 4b/1

sögel siğil; nasır

s. + (çıḳsa) 12a/7

s. + ni (yolup) 12a/8

su su

s. + ġa 12a/9

sulṭān (Ar.) hükümdar

s. 11a/8, 11a/8

s. + (dilim) 11a/7, 11a/7

sūre (Ar.) sure

s. + i (fātiḥanı) 11b/7, 12b/3, 12b/4

s. + i (tebarekeni) 10a/5, 11b/1

s. + i (yāsīnni) 12a/4

ṣūret (Ar.) gözün ilk bakışta gördüğü şey

ṣ. 4a/9

sünbül (Far.) çiçek

s. 2b/9

sünnet (Ar.) Hz. Muhammed'in sözleri, üstün davranışları

s. 3b/1, 3b/7, 4b/6

s. + dür 8b/3, 8b/6

s. + dür (oḳumaḳ) 8b/5

s. + (érenlerge) 4b/7

s. + leri 3a/2

sürt- sürmek

s. - se 12b/6

Ş

şāne (Far.) kemik

ş. + siġa (keltürdi) 2b/2

şarṭ (Ar.) koşul

ş. + (bolur ki) 4a/3

ş. + ı 4a/1

ş. + lardın (bu) 4b/1

ş. + (üçünçi) 4a/5, 4a/8

şefā'at (Ar.) bir suçun bağışlanması için aracı olma

ş. 3a/1

şehinşā (Far.) şahlar şahı

ş. + (ol) 3a/3

şehr (Far.) İnsanların toplu olarak yaşadığı yerleşim yeri

ş. + din (bir) 4a/6

ş. + ġa (bir) 4a/7

şehvet (Ar.) şiddetli arzu duymak

ş. 2a/2

şems (Ar.) güneş

ş. 2b/9

şer'a (Ar.) şeriat bakımından, şeriata göre, kural

ş. + nı 3b/2

ş. + yini 3b/8

şerbetī (Ar.) içecek

ş. + (ḳılıp) 11b//4

şeref (Ar.) büyüklük, yücelik, şeref

ş. + iġa (ka'be) 7a/8

şerī'at (Ar.) açık, doğru ve düz yol

ş. 3a/3

şevḳ (Ar.) arzu, istek

ş. 2a/1

şol şu, o

ş. + (cāyni) 6b/5

şükür (Ar.) şükür, minnet

ş. 1a/7

şurū' (Ar.) başlamak

ş. + ḳılġay 7a/9

T

tā (Far.) kadar

t. 7b/2, 10a/1

taʿayyün (Ar.) meydana çıkma

t. + (bolġan) 4b/2

t. + (taptı) 3a/8, 3b/5

tāç (Far.) taç

t. + lıḳ 2b/8

ṭaha (Ar.) Kur'an-ı Kerim'in 20. suresi

ṭ. 2b/6

ṭaleb (Ar.) isteme, arzu etme

t. + (bāde-i) 1b/8

t. + i (bolsa) 10b/1

t. + ide (ʿilm) 11a/3

tap- bulmak, haber almak

t. - anıġaça 5a/8

t. - ıp 1b/6

t. - ıp (bāde) 1b/9

t. - maḳ (sıḥḥat) 10b/2

t. - tı (taʿayyün) 3a/8, 3b/5

ṭarīḳa (Ar.) yol, tarik

ṭ. + da 9b/8

ṭ. + da (bu) 7a/4

ṭ. + sı 6a/5

ṭarīḳat (Ar.) yol, meslek

ṭ. + (ehl-i) 3a/4

taş taş, dış

t. + ıdın 6b/5

taşla- taşlamak; dışlamak

t. - p (ketmes siz) 4a/3

teʿālī (Ar.) yüce, ulu (Allah için söylenir)

t. + ġa (ḥalişen lillāhi) 7a/9

t. + niŋ (ḫudāyı) 9a/4

tebareke (Ar.) mülk suresinin diğer isimlerinden birisi

t. + ni sure-i 10a/5, 11b/1

tefriḳa (Ar.) ayrılık

t. + sı 10b/8

tekbīr (Ar.) "Allâhu ekber" sözü

t. + (aytġunça) 8a/2

t. + leri 7a/5

t. + ni (tört) 8a/9

temām (Far.) tamam, tamamen

t. + (ḳılıp) 11b/3

tertīp (Ar.) sıraya koyma, sıralama

t. + lerni (bu) 6b/9

teşvelbān (Ar.) teşvikler

t. 1b/8

tevellüd (Ar.) meydana gelme

t. 2b/1

tiz diz

t. + i 6a/1

tıḳ- tıkmak, zorla sokmak

t. - ıp 6a/9

toġra doğru

t. + sı 5b/2

t. + sınıŋ (miḳdārı) 5a/8

tola dolu, çok

t. 12a/6

t. + (salsa) 11b/6

t. + sı 4a/2

tüz- düzenlemek

t. - di 1b/3

tört dört (4)

t. 8a/7

t. + (kişi) 8b/5

t. + (tekbīrni) 8a/9

törtünçi dördüncü (4.)

t. + (şarṭ) 4a/8

t. 8a/9

tut- tutmak

t. - sa 12a/4

tutam parça, bir miktar

t. + (bir) 5a/7

tür- dürmek, sarmak

t. - üp 6a/9

tüyin baş

t. + (salıp) 8a/2

U

umūr (Ar.) işler, emirler

u. 3b/2, 3b/8, 4a/1

uş uç

u. + nasıġaça (bolġay) 5b/1

uş-bu işte bu!

u. 7a/5, 7a/7, 9b/8

u. + (ḫaḳḳlarġa) 3a/9, 3b/6

u. + (meclisde) 3a/5

uzun uzun

u. + (bolġay) 5a/7

u. + luḳı (destārnıŋ) 5b/2

Ü

üç üç (3)

ü. + (aylıḳ) 4a/2

ü. + (élig) 5b/2

ü. + (ḳısımdur) 4b/6

ü. + (küne) 4a/4

ü. + (mertebe) 5b/8, 6a/1, 12a/7

ü. + (muʿteberġa) 4a/4

ü. + (yörgem) 5b/2

üçün için, sebebiyle

ü. 3b/2, 3b/7, 3b/8

ü. + (bolsa) 10b/2, 10b/5, 10b/7, 10b/8, 10b/9, 11a/2

ü. + dür 4b/8

ü. + (murādı) 10a/5

ü. + (sefer) 10b/3

üçünçi üçüncü (3.)

ü. 8a/8

ü. + (şarṭ) 4a/5

ülfet (Ar.) alışma, kaynaşma, ünsiyet

ü. 1b/2

ümmet (Ar.) cemaat, topluluk

ü. + i (édiŋiz) 9a/5

V

vācib (Ar.) gerekli olma

v. 8b/1

vaḳt (Ar.) vakit, zaman, an

v. + nı 11b/1

ve (Ar.) ve

v. 1b/2, 1b/3, 1b/8, 1b/8, 1b/8, 2a/1, 2a/1, 2a/3, 2a/4, 2a/4, 2a/4, 2a/4, 2a/5, 2b/1, 2b/4, 2b/5, 2b/5, 2b/5, 2b/6, 2b/7, 2b/9, 2b/9, 2b/9, 3a/3, 3a/9, 3b/1, 3b/6, 3b/7, 6b/7, 6b/8, 8a/2, 8a/4, 9a/1, 9b/3, 11a/2, 11b/8, 11b/9, 12a/6, 12b/7

veyā (Ar.+Far.) veya, bağlaç

v. 11b/6, 12a/5

vücūd (Ar.) beden

v. + ge 2b/2

Y

yā (Ar.) ey! (seslenme ünlemi)

y. 4a/7, 7b/5, 10b/3, 10b/4

y. + (erḥamerraḥimin) 4b/4, 7a/2

y. + (fulānınıŋ ḳızı) 9a/3

yaġ yağ

y. + da 12b/4

y. + dın (ol) 12b/5

y. + ḳa (ol) 12b/4

yana yine, tekrar; başka

y. 3a/8, 3b/5, 4a/6, 5a/1, 6a/5, 7b/3, 7b/4, 11b/2

yan yan, kenar

y. 5b/8, 6a/3

y. + ı (çep) 6b/1

y. + ını 5b/8, 6a/1

y. + ını (çep) 6b/3

y. + ını (öŋ) 6b/2

y. + ı (öŋ) 5b/9, 6b/2

ya'nī (Ar.) demek istenen

y. 3a/1, 3a/4

yaraş- uygun düşmek

y. - a 5a/4

yāre yara

y. + (bolsa) 12b/7

yāsīn (Ar.) Kur'ân'ın otuz altıncı sûresinin ismi

y. 2b/6

y. + ni (sure-i) 12a/4

yaş- kapatmak

y. - ip (ḳoysun) 8b/9

yatḳuz- yatırmak

y. - up 5b/8, 5b/9, 6a/3, 6b/2, 6b/3

yekşenbe (Far.) pazar günü

y. + (küni) 11a/9

yel rüzgar

y. 12b/7

yer yer

y. + ge 4a/2

yerm yer

y. + ini (öŋ) 6a/3

yesevī (ka.) Ahmed Yesevi

y. + ġa (10b/4)

yet- ulaşmak, yetmek, yetişmek

y. - er (murādıġa) 11b/5

yé- yemek

y. - se (anı) 12a/1

yét- ulaşmak, yetmek, yetişmek

y. - ken 11a/2

yétmiş yetmiş (70)

y. + (mertebe) 11a/4, 11a/5, 12b/5

yoḳ yok, bulunmayan

y. + (bolġan) 12a/2

yol- yolmak

y. - up (sögel) 12a/8

yörge- sarmak, bürümek

y. - m (üç) 5b/2

y. - günçelik 5a/9

yu- yıkamak

y. - ġay 5b/7, 5b/9, 6a/1, 6a/2, 6a/3, 6a/8, 6a/9, 6b/2, 6b/3, 6b/4, 6b/6

y. - ġay (başını) 6a/2, 6b/1

y. - ġay (ḳolını) 6a/6

y. - ġay (ḳursaḳını) 6a/4

y. - ġay (putını) 6a/6

y. - maḳnıŋ 5b/4

y. - maḳnıŋ (ölüg) 6a/5

y. - maḳ (ölüg) 6b/9

y. - p 5a/5, 11b/8, 12b/4

y. - yar 5b/6

y. - (yar da) 6b/7

y. - yar (yüzini) 5b/5

yusuf (ka.) Hazret-i Yusuf

y. + nı (ḥażret-i) 2a/7

yürek kalp, yürek

y. + i 11b/6

yüz yüz

y. + ini 6a/9

y. + ini (ölügniŋ) 8b/7, 8b/9

y. + ini (yuyār) 5b/5

y. + (keltürmek) 8a/8

y. + üm (ḳıbleġa) 7a/7

Z

ẓarūret (Ar.) mecburiyet, zorunluluk

ẓ. 4b/7, 5a/3

zendān (Far.) hapishane

z.+dın 10b/6

ẕevḳ (Ar.) beğenme duygusu

ẕ. 2a/1

zīnet (Ar.) süs

z. 2a/4

zirā'at (Ar.) çiftçilik, tarım

z. 10b/9

ziyāt (Ar.) arttırma

z. 2b/1

ziyāde (Ar.) yeterli

z. + (ḳılur) 5a/3

zorla- zorlamak

z. - p 4a/7

ẓulm (Ar.) haksızlık, adaletsizlik

ẓ. 2b/5

zühre (Ar.) venüs

z. + ġa (faṭıma) 2a/9

züleyḫā (ka.) Hazret-i Yusuf'a âşık olan kadın

z. + ġa 2a/7

6. SONUÇ

Çalışmamızda Doğu Türkçesiyle yazılmış ve daha önce üzerinde çalışılmamış vaazlar Gramer-Metin-Çeviri-Dizin başlıkları altında ele alınmıştır. Eser, 1929 yılında kaleme alınmıştır. Eserin yazarı hakkında yaptığımız çalışmalar neticesinde bir bilgi bulunmamakla beraber yazıldığı yer Yarkand olarak bilinmektedir.

Dil özellikleri ve söz varlığı açısından ele aldığımız eser Doğu Türkçesinin Klasik Dönem sonrasında yazılmıştır. 20. yüzyılda görülen lehçeleşme etkilerini bünyesinde barındıran metinde Yeni Uygur Türkçesi dil özellikleri de mevcuttur.

1. Çağatay Türkçesinde görülen é sesinin metindeki varlığı;

2. *toġra* kelimesinde görülen ünlü genişlemesi olayı;

3. *fādşāh*, *sefkül* kelimelerinde görülen p>f değişmesi;

4. ş ~ ç tek bir örnekte /-ç-/ ünsüzünün /-ş-/ ünsüzüne dönüştüğü görülür;

5. *biti-* fiilinin *pütü-* şeklinde yazılması;

Doğu Türkçesiyle yazılmış "Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu" ismini verdiğimiz bu çalışmanın, geçiş dönemi üzerine yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

Arat, R. R. (1946). *Türk İlmi Transkripsiyon Kılavuzu*. İstanbul: MEB Yayınları.

Argunşah M. (2020). *Çağatay Türkçesi*. İstanbul: Kesit Yayınları.

Banguoğlu T. (2019). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Berbercan M. T. (2018). *Çağatayca Gülistan Tercümesi (Gülistan-ı Türkî)*. İstanbul: Bilge Oğuz Yayınları.

Berbercan M. T. (2016). *Eski Türkçe Bayagut Oglı Otaçı Beg Hikâyesi*. İstanbul: Derin Yayınları.

Berbercan M. T. (2017). İsveç Türkolojisinden İki Bilgin: Gustaf Raquette ve Gunnar Jarring. *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, (10): 42-54.

Clauson G. (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish*. Oxford: Oxford Univercity Press.

Devellioğlu F. (2000). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

Dilçin C. (2009). *Tarama Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Eckmann J. (1988) *Çağatayca El Kitabı (Çev: Günay Karaağaç)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Eraslan K. (2012) *Eski Uygur Türkçesi Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Ergin M. (2013) *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.

Jarring G. (1964). *An Eastern Turki-English Dialect Dictionary*, İsveç: Lund.

Johnson F. (1852). *Dictionary Persian, Arabic and English*. London: W. H. Allendand Co.

Korkmaz Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Naci M. (2006). *Lügat-ı Naci*. İstanbul: Çağrı Yayınları.

Necip E. N. (1995). *Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü (Çev: İklil Kurban)*. Ankara:

Türk Dil Kurumu Yayınları.

Öztürk R. (2020). *Yeni Uygur Türkçesi Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Parlatır İ. (2017). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Yargı Yayınevi.

Sami Ş. (2012). *Kamus-ı Türki*. Balıkesir: Altınpost Yayınevi.

EKLER

Doğu Türkçesi Vaaz Koleksiyonu metninde bulunan ayetler ile Arapça-Farsça iktibaslar aşağıda sayfa ve satır numaralarıyla gösterilmiştir.

bismi'llāḥi'r-raḥmāni'r-raḥīm. (1a/2)

"Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla."

ḳālallahi teʿālī bismi ḫaliḳ ve enkiḥūl eyāmā minkum veṣ ṣāliḥīne min ʿibādiküm ve imāiküm in yekūnū fuḳarāe yuġnihimullahu min faḍlih vallāhu vāsiʿun ʿalim (1a/3-4-5-6)

"Yüce Allah buyurdu ki: Aranızdaki bekârları, kölelerinizden ve cariyelerinizden iyi davranışta (iyi insan) olanları evlendirin. Eğer bunlar fakirseler, Allah kendi lütfu ile onları zenginleştirir. Allah, (lütfu) geniş olan ve (her şeyi) bilendir. (24. Nur suresi, 32. Ayet)"

ḥamd-ü ṣenah (1a/7)

"Şükür ve Övgü."

velḳaytu ʿaleyke muḥabbeten minni (1b/7)

"Senin üzerinden benden bir sevgi koydum. (20. Taha suresi, 39. Ayet)"

ʿzuyyine linnâsi hubbu-şşehevâti (2a/2)

"Zevkine, süsüne aşırı düşkün insanlara (3. Al-i İmran suresi, 14. Ayet)"

ḫalaḳnākum ezvaca (2a/5)

"Sizi çiftler halinde yarattık. (78. Nebe suresi, 8. Ayet)"

ʿaleyhi's-selām (2a/6)

"O'na selam olsun."

ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem (2a/8 - 3a/2 - 7a/7)

"Allah'ın selamı O'nun üzerine olsun."

fe tebārekallāhu aḥsenul ḫālīḳīn (2b/3)

"O, Allah yaratanların en güzelidir. (23. Mü'minun suresi, 14. Ayet)"

ḫudāvend (2b/4)
“Efendi, sahip.”

cā‘ilülnūr (2b/4)
“Nurlu yaratıcı”

rabbu’l ‘alemīn (2b/7 - 12b/9)
“Alemlerin Rabbi olan Allah.”

levlāke lemā ḫālaḳtü’l eflāke (2b/7)
“Hazret-i Muhammed sen olmasaydın alemi yaratmazdım.”

raḥmetü’l-lahi (3a/5 - 9a/7)
“Allah’ın rahmeti.”

bi-raḥmetike yā er-raḥm er-rāḥimīn. (4b/4 - 7a/2)
“Rahmetinle, ey merhametlilerin en merhametlisi olan Allah.”

āmīn (5b/3 - 12b/9)
“Allah kabul etsin.”

ḫāliṣen lillāhi (7a/9)
“Allah rızası için”

allahu ekber (7a/9 - 7b/1 - 7b/3 - 7b/4 - 7b/6 - 8a/1)
“Allah en büyüktür.”

sübḥaneke allahüm (7b/2)
“Sübhaneke Duası.”

allahümme ṣalli ‘ali allahümme -bareke (7b/3)
“Salli, Barik Duaları.”

allahümme aġfirli (7b/5 - 8b/2)

“Cenaze namazında okunan dua.”

allahümme ecelü (7b/7)

“Cenaze namazında erkek çocuk için okunan dua.”

allahümme ecelühe (7b/9 - 8b/2)

“Cenaze namazında kız çocuk için okunan dua.”

allahümmeġfirli ḥeyan (8b/2)

“Cenaze namazında okunan dua.”

allahümme min aḥyataha (8b/4)

“Cenaze namazında okunan dua.”

lā ilāhe illa’llāh muḥammeden resūlu’llāh (9b/1)

“Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed, Allah'ın elçisidir.”

eşhedü en lā ilāhe illa’llāh ve eşhedü enne muḥammeden ʿabdühū ve resūlüh (9b/2)

“Ben şahâdet ederim ki, Allah’tan başka ilah yoktur, yine ben şahâdet ederim ki, Muhammed O’nun kulu ve Resûlü’dür”

vallāhu ā‘lem (10a/3 - 11b/5)

“En iyi bilen Allah’tır.”

inşāallah (11b/4)

“Allah nasip ederse.”

lemmā tecellā rabbuhu-lilcebeli ce’alehu dekken veḫarra mūsā ṣa’iḳā(an) (12a/3)

“Ne zaman ki görününce rabbi onu darmadağın etti ve bayılarak Musa düştü. (7. Araf suresi, 143. Ayet)”

ve yes'elūneke ʿanil cibāli fe ḳul yensifühā rabbī nesfā (12b/1)

“Rabb'im onları ufalayıp savuracak. (20. Taha suresi, 105. Ayet)”

fe yezeruhā ḳā'an ṣafṣafā (12b/2)

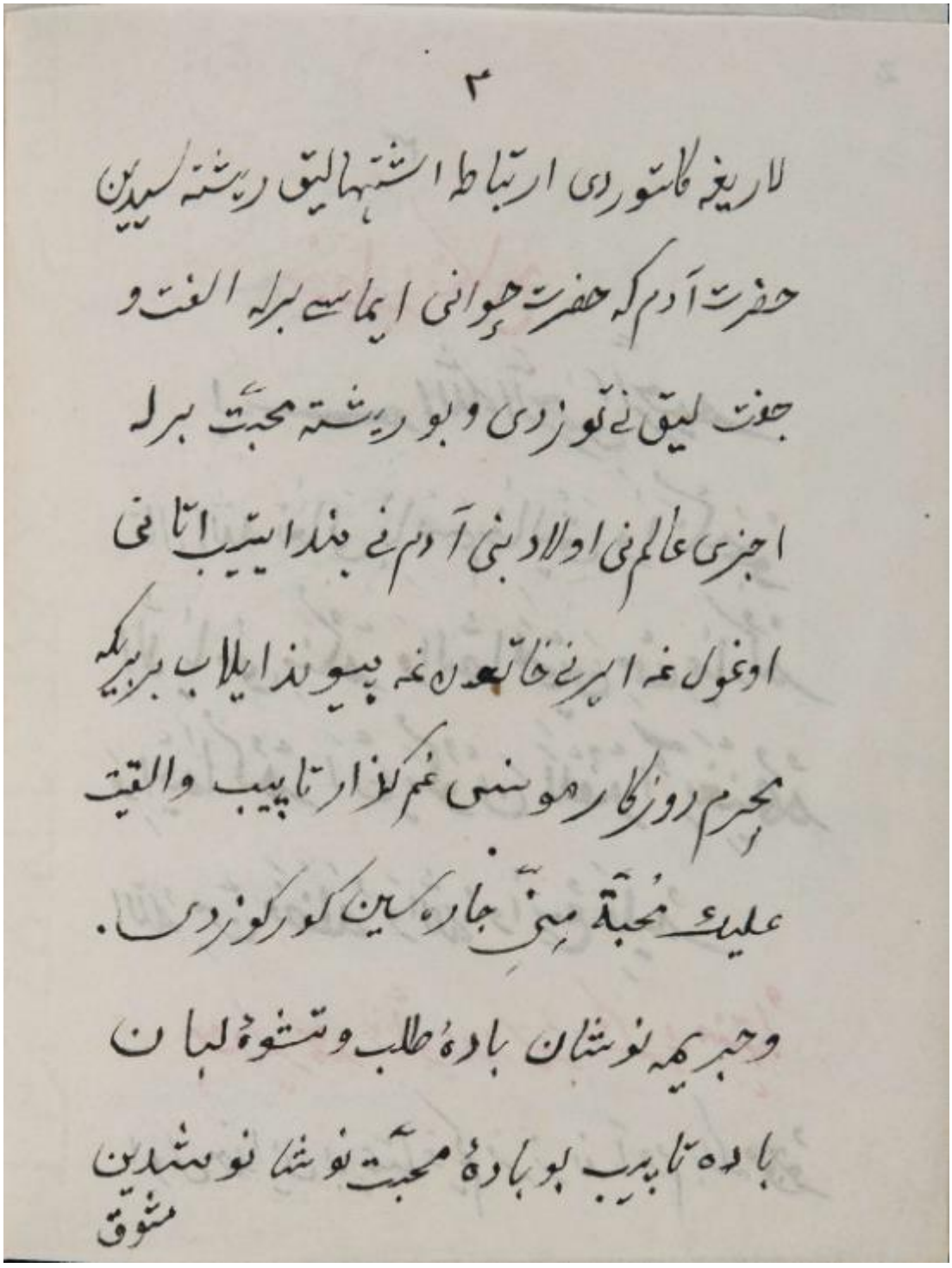
"Onları dümdüz araziye çevirecektir. (20. Taha suresi, 106. Ayet)"

lā terā fīhā 'ivecen velā emtā (12b/3)

"Orada ne bir çukur ne de bir tümsek göremezsin. (20. Taha, 107. Ayet)"

2
٣
خطبهٔ نکاح
بسم الله الرحمن الرحیم
قال الله تعالی یا ایها خالیق وانکحوا
الایامی منکم والصالحین من عبادکم
وایمائکم ان یکونوا فقراء یغنهم
الله من فضله والله واسع علیم
حد کبریا حمد ثنا و عدد کیبر شکر بی منتها
اول خدایی بی همتا غیم فرزند آدم بلکه موجود

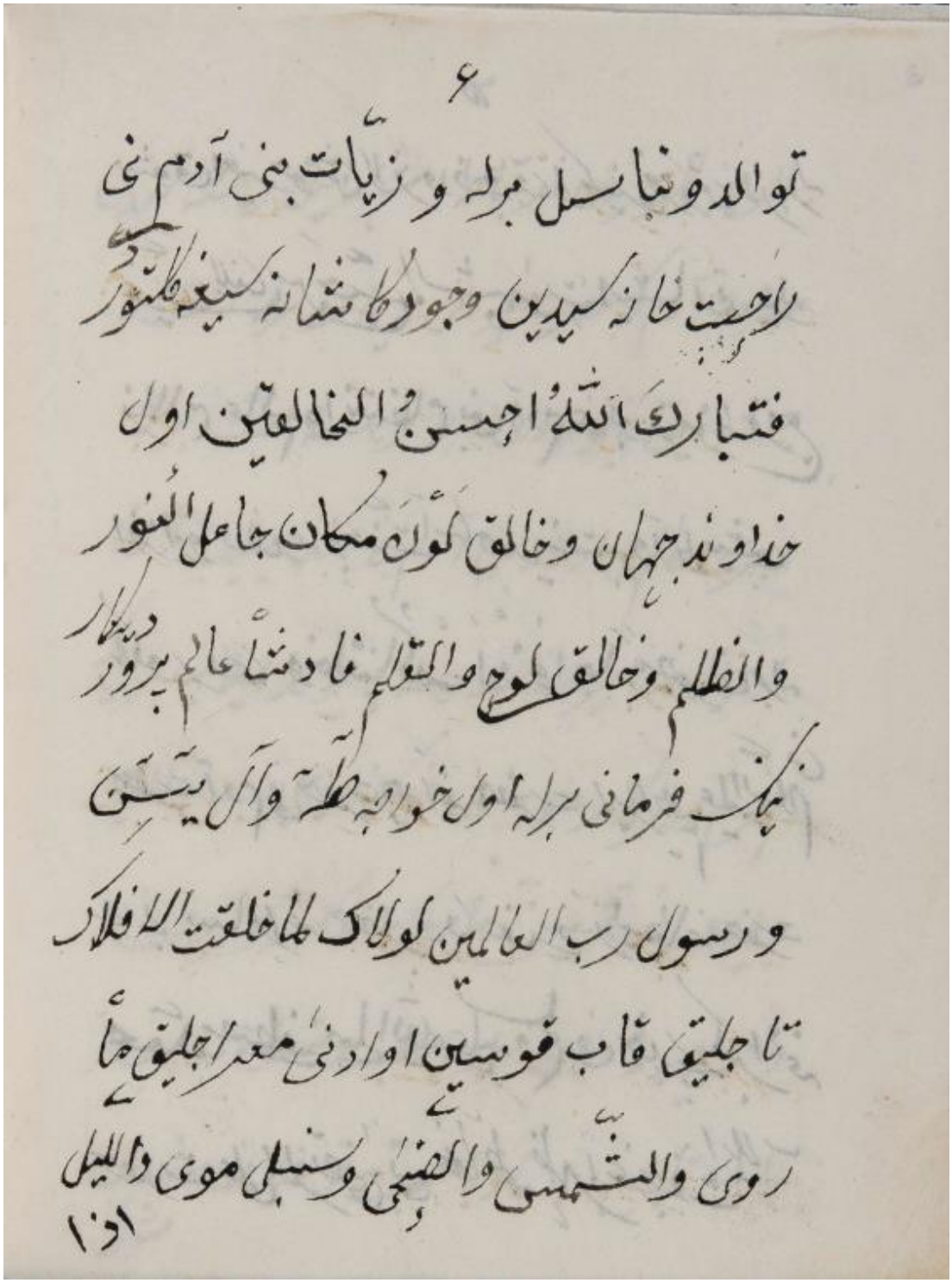
1 (1a)

۴
لاریغه کاشوردی ارتباط اشتهالیق ریشته سیدین
حضرت آدم که حضرت حوانی ایماسه برله الفت و
جفت لیق نه توزدی و بو ریشته محبت برله
اجزی عالم نی اولاد بنی آدم نه بندایتیب اتا نی
اوغول نه اپرنه خاتعدن نه پیوندایلاب بربیرکه
بحرم روزگار موسنی غمگذار تاپیب والفت
علیئ محبة مبنی جاره سین کورکوزدی.
وحبریمه نوشان باده طلب وتشوه لبان
باده تاپیب بو باده محبت نوشانا نوشدین
مشوق

2 (1b)

3 (2a)

٦

تو الد و تناسل بر له و زیّات بنی آدم نی

راحت خانه کیدین وجود کا شانه سیغه کلتور

فتبارک الله احسن الخالقین اول

خداوند جهان و خالق کون مکان جاعل النور

والظلم و خالق لوح و القلم فادشاه عالم پروردگار

بیک فرمانی بر له اول خواجه طه و آل یاسین

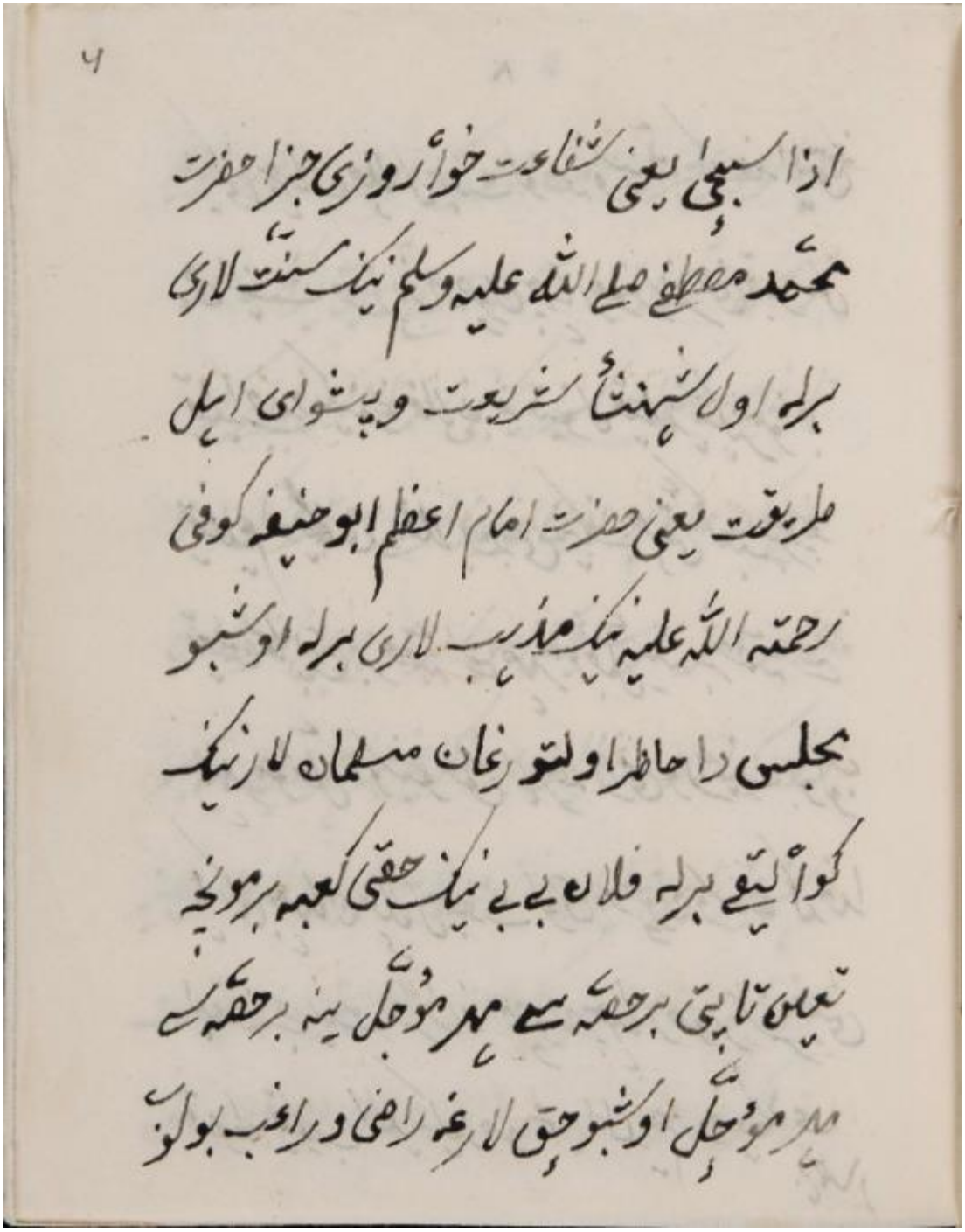
و رسول رب العالمین لولاک لما خلقت الافلاک

تا جلیق قاب قوسین او ادنی معراجلیق ما

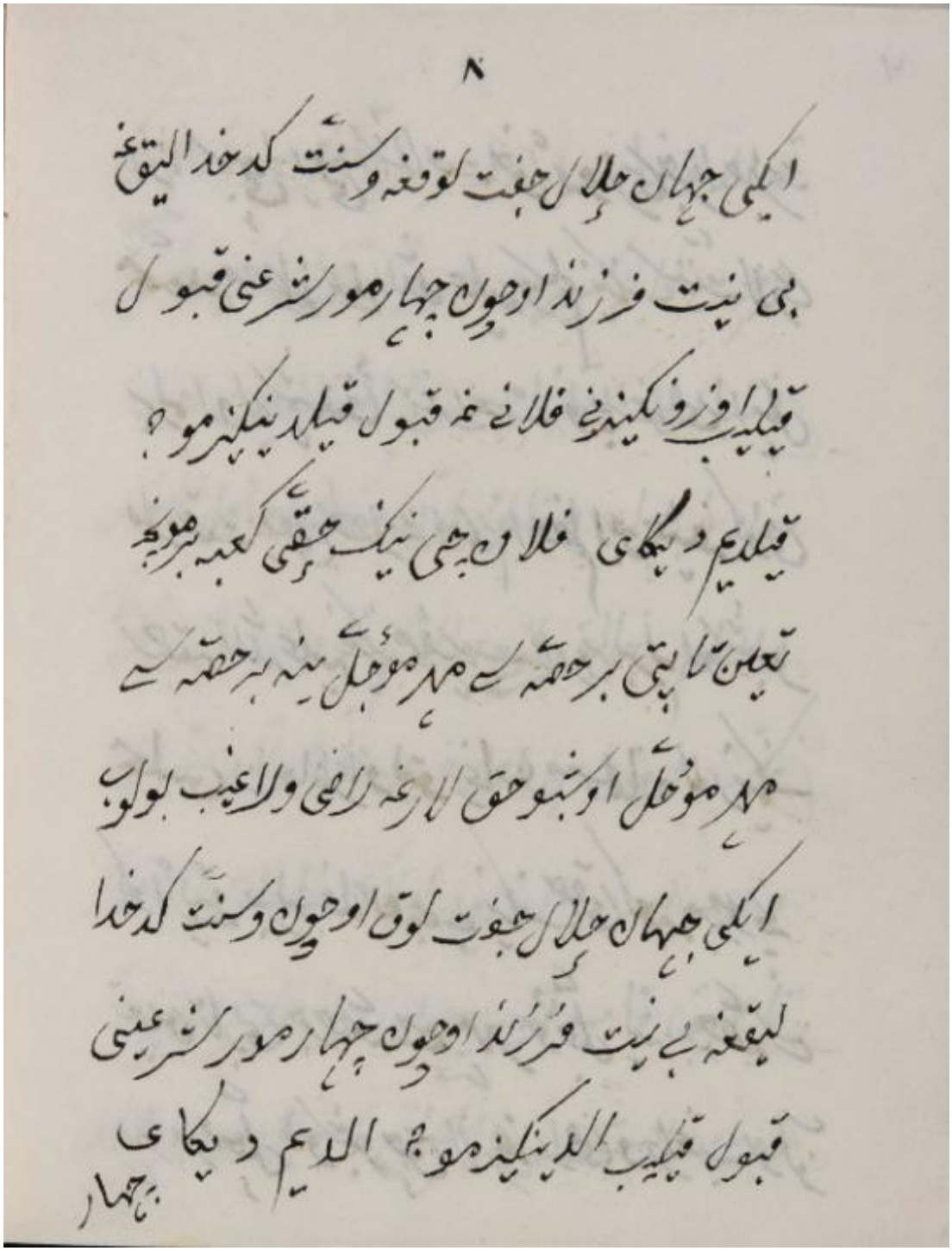
روی والشمس والضحی و سنبل موی والیل

اذا

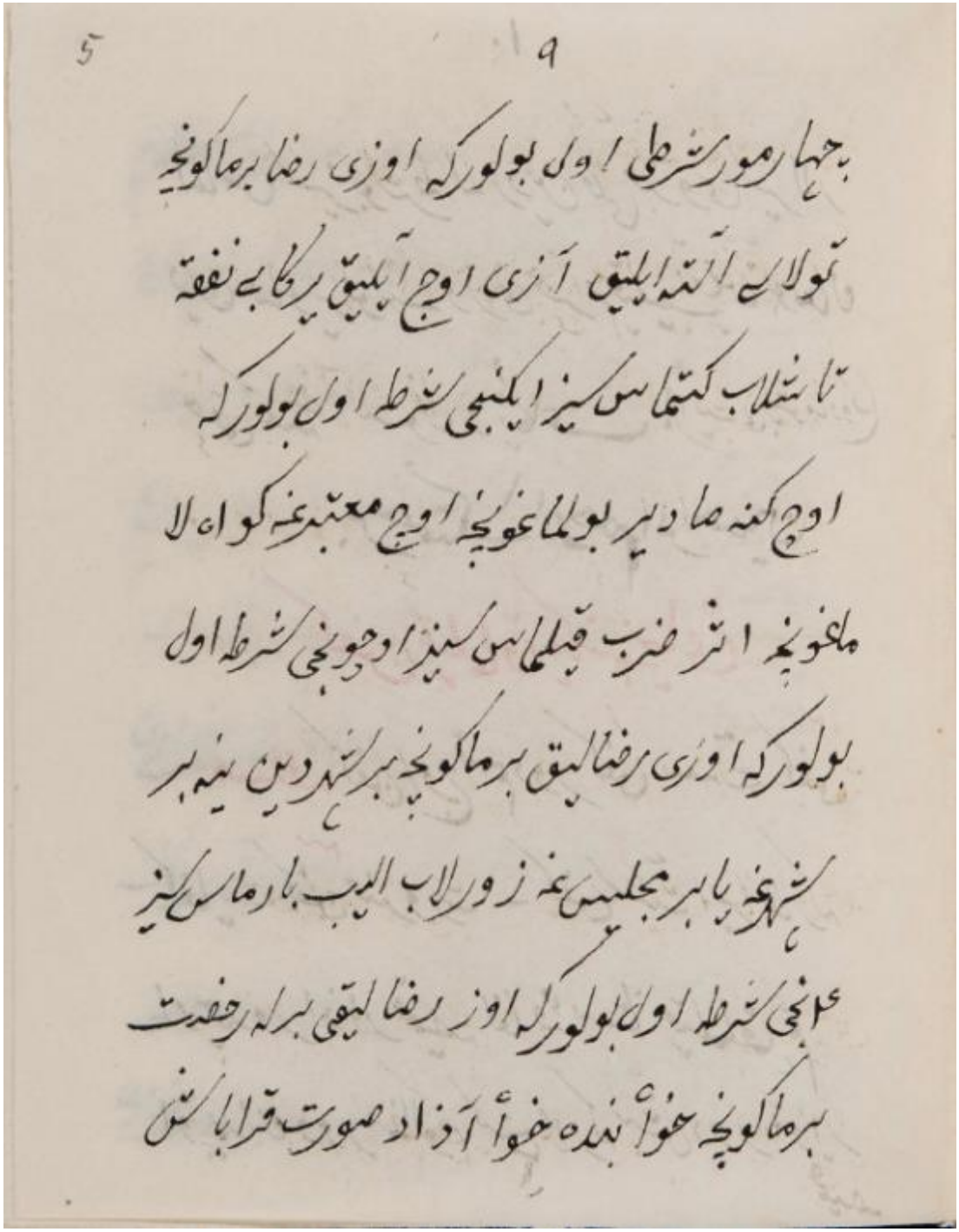
4 (2b)

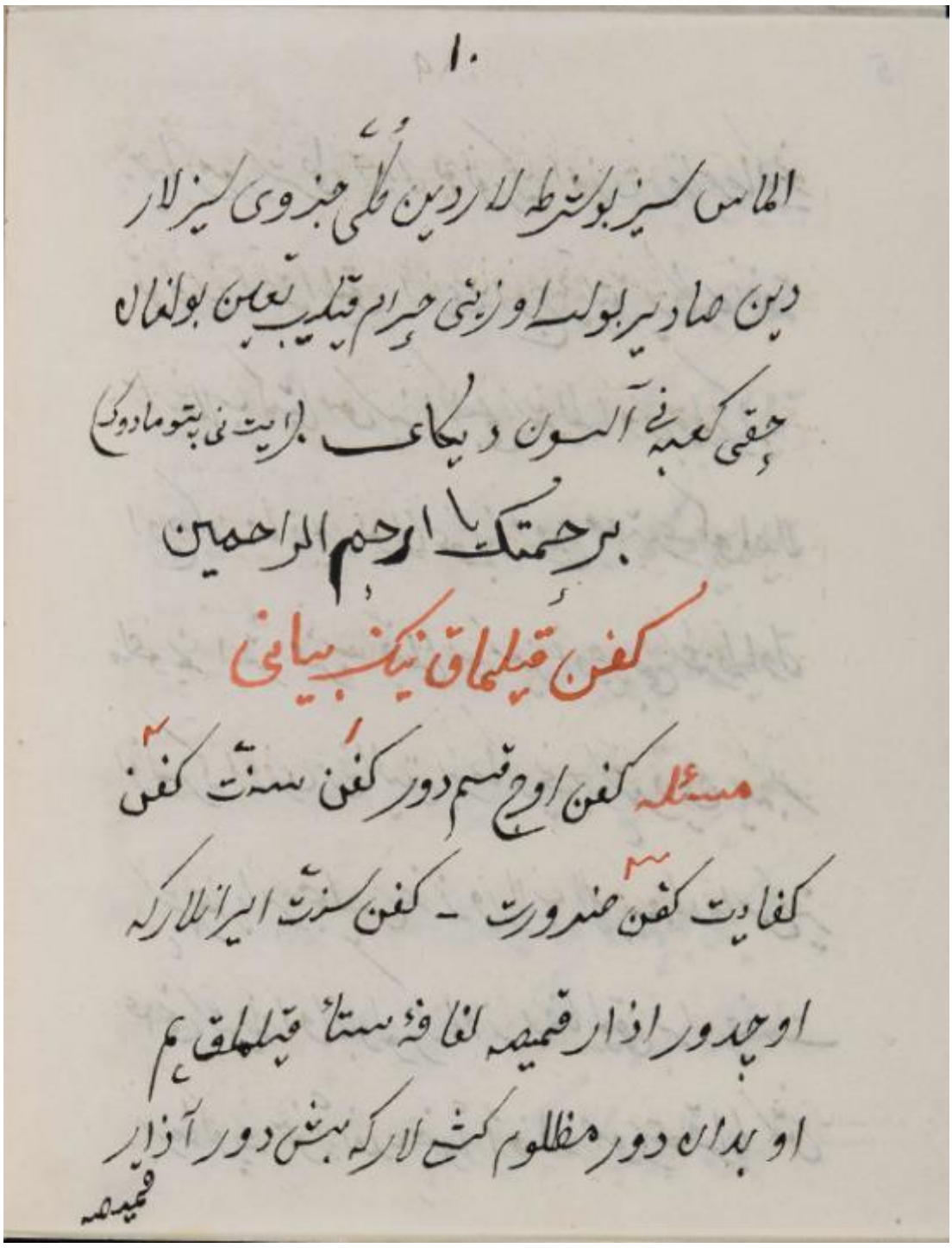
5 (3a)

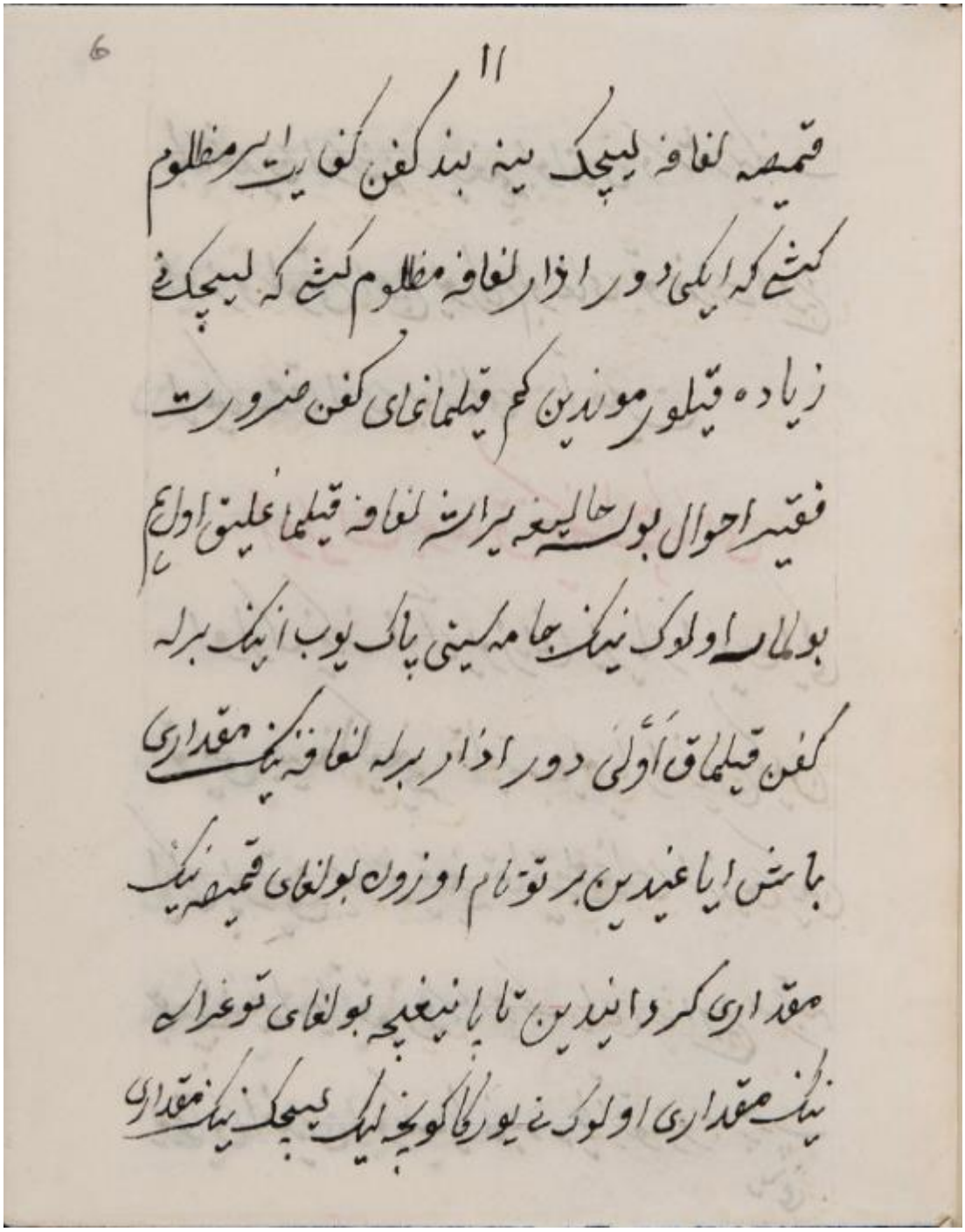
ایکی جهان حلال جفت لوقغه وسنت کدخدالیقغه
بی نیت فرزند اوچون چهار مورشرعنی قبول
قیلیب اوزونکیندنی فلانغه قبول قیلدینکزمو؟
قیلدیم دیکای فلان جی نیک حقی کعبه برمونچه
تعیین تاپتی برحصه سی مهرموجل مینه برحصه سی
مهرموجل اوشبو حق لارغه راضی ولاعیب بولوب
ایکی جهان حلال جفت لوق اوچون وسنت کدخدا
لیقغه بی نیت فرزند اوچون چهار مورشرعینی
قبول قیلیب الدینکزمو؟ الدیم دیکای
چهار

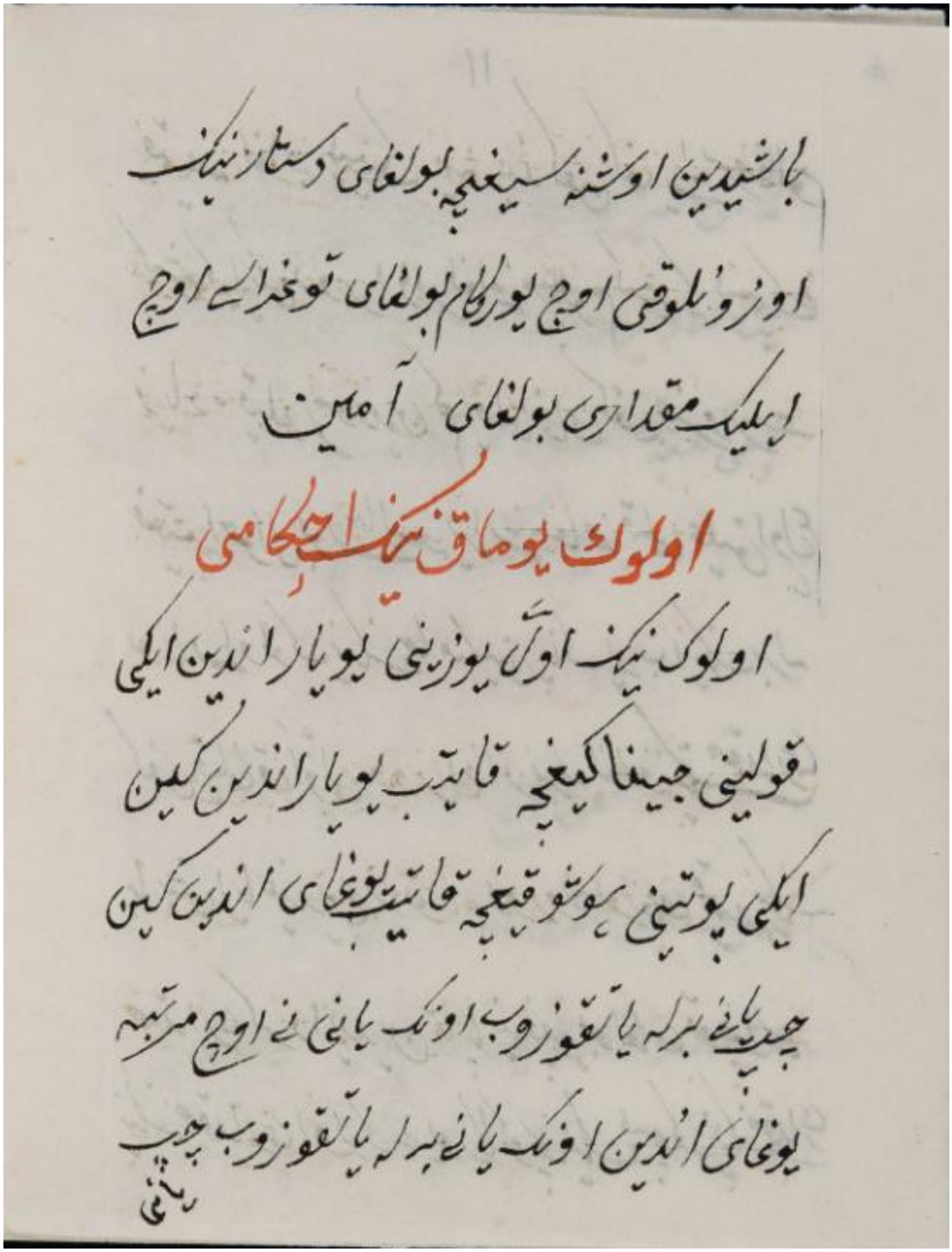
7 (4a)

۱۰
الماس سیز بولسه لار دین ملکی جزوی سیز لار
دین صادیر بولسه او زینی حرام قیلیب تعین بولمان
حقی کعبه نی آلسون دیکاک بدایت نی بتو مادوک
برحمتک یا ارحم الراحمین
کفن قیلماق نیک بیانی
مسئله کفن اوچ قسم دور کفن سنت کفن
کفایت کفن ضرورت - کفن سنت ایرلار کیه
او چدور اذار قمیصه لفافه ستا قیلماق هم
او بدان دور مظلوم کشی لار کیه بش دور آذار
قمیصه

8 (4b)

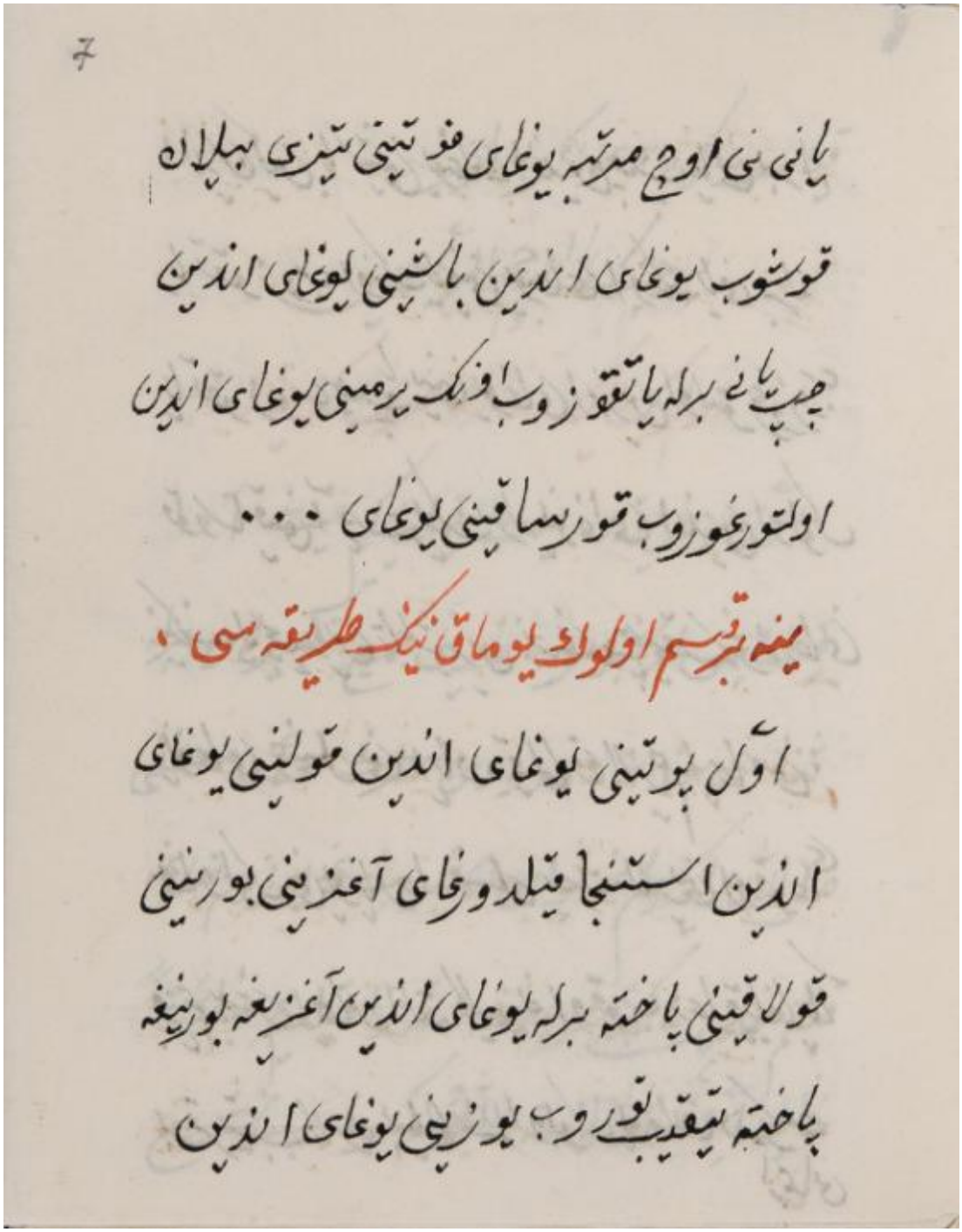
9 (5a)

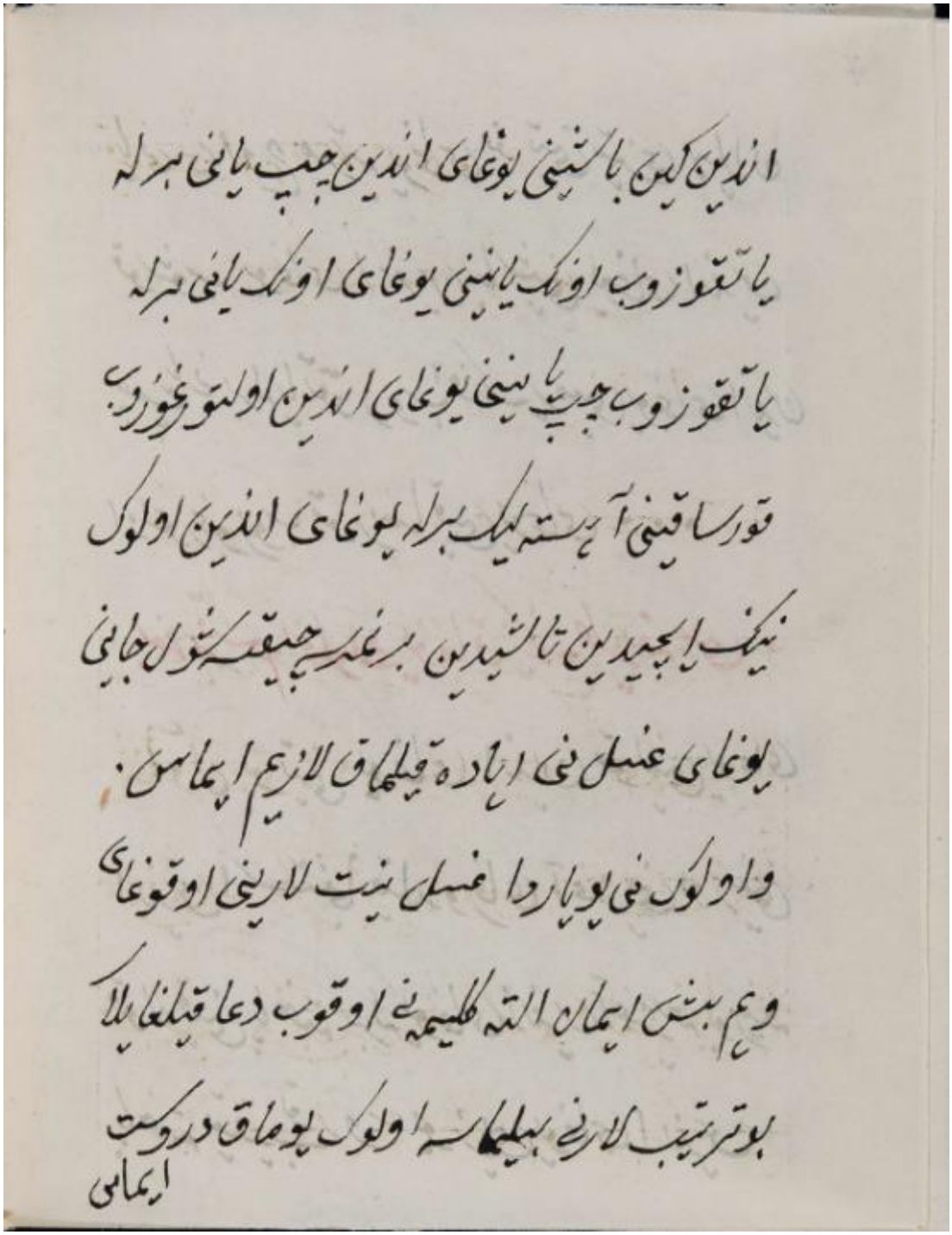
باشیدین اوشنه سینغیچه بولغای دستار نیک
اوزو ملوقی اوچ یورکام بولغای تو غدایی اوچ
ایلیک مقداری بولغای آمین

اولوک یوماق نیک احکامی

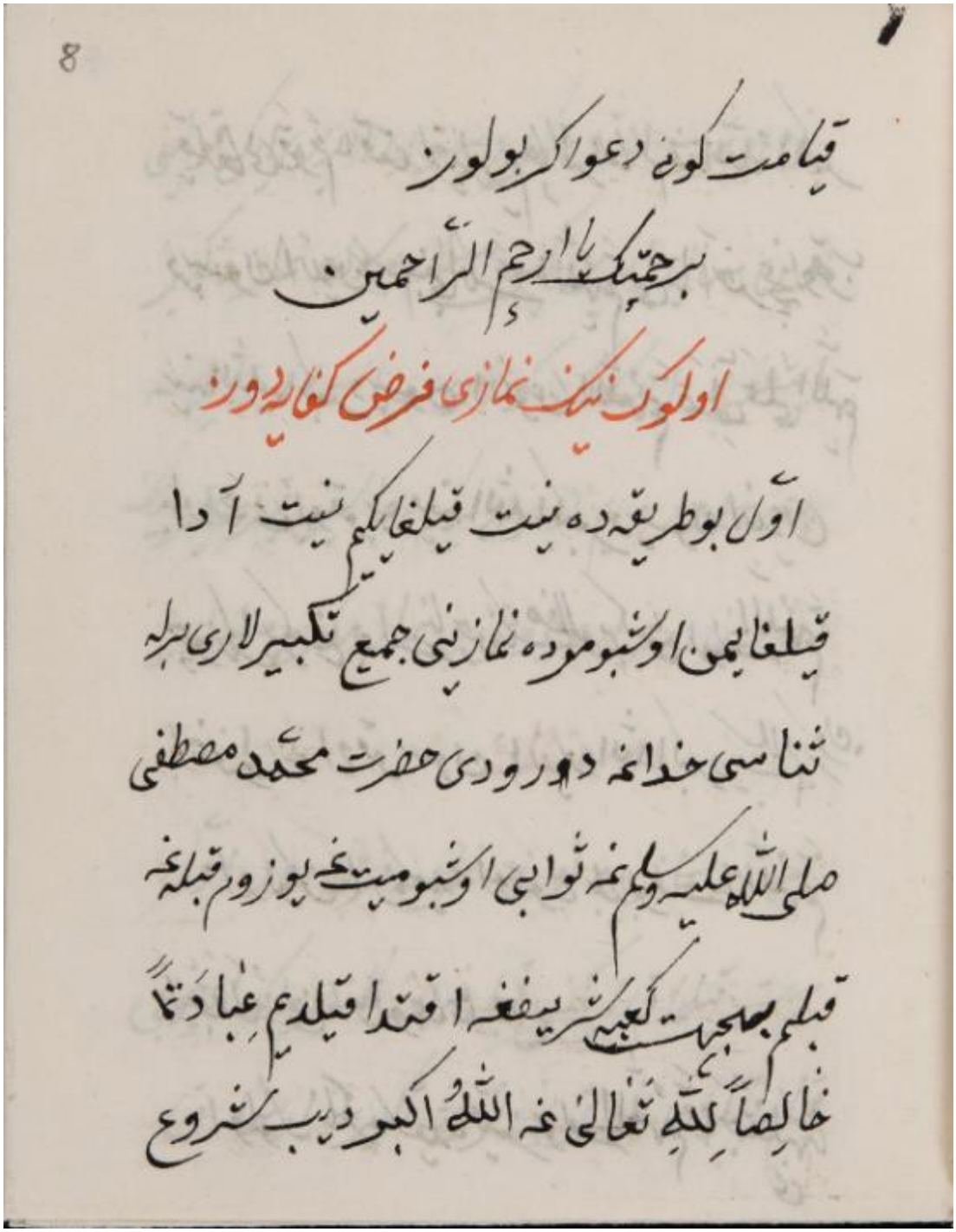
اولوک نیک اوّل یوزینی یوپارا ندین ایکی
قولینی جینا کیغچه قاتیب یوپارا ندین کین
ایکی یوتینی هوشو قیغچه قاتیب یوغای اندین کین
چپ یانی برله یاتقوزوب اونگ یانی نی اوچ مرتبه
یوغای اندین اونگ یانی برله یاتقوزوب چپ
یانی

11 (6a)

12 (6b)

8

قیامت کون دعوا کربولون

برحمتیک یا ارحم الراحمین

اولکون نیک نمازی فرض کفایه دور

اوّل بوطریقه ده نیت قیلغایکم نیت آدا

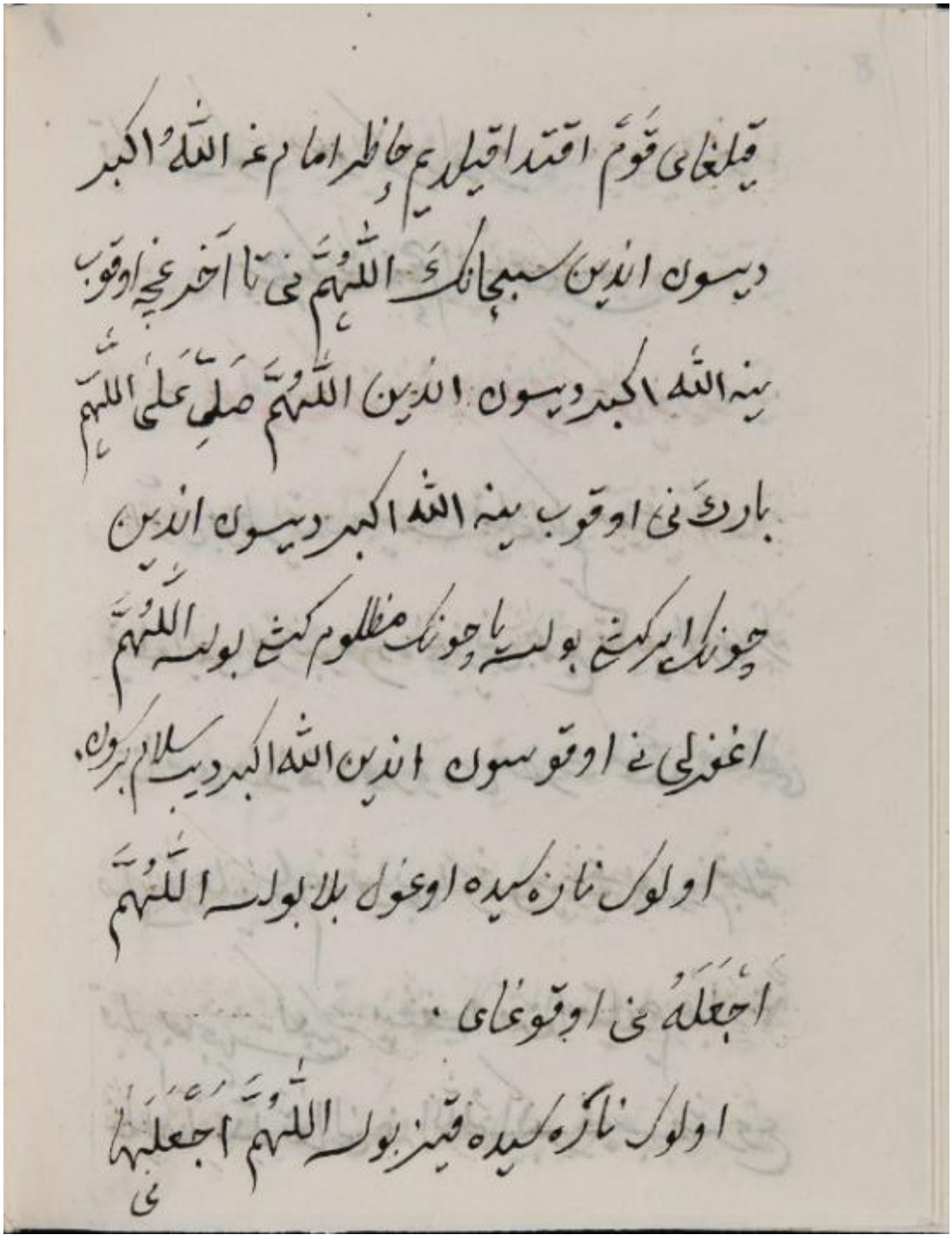
قیلغایمن اوشبو مرده نماز ینی جمیع تکبیرلاری برله

ثنا سی خدائمه درودی حضرت محمّد مصطفی

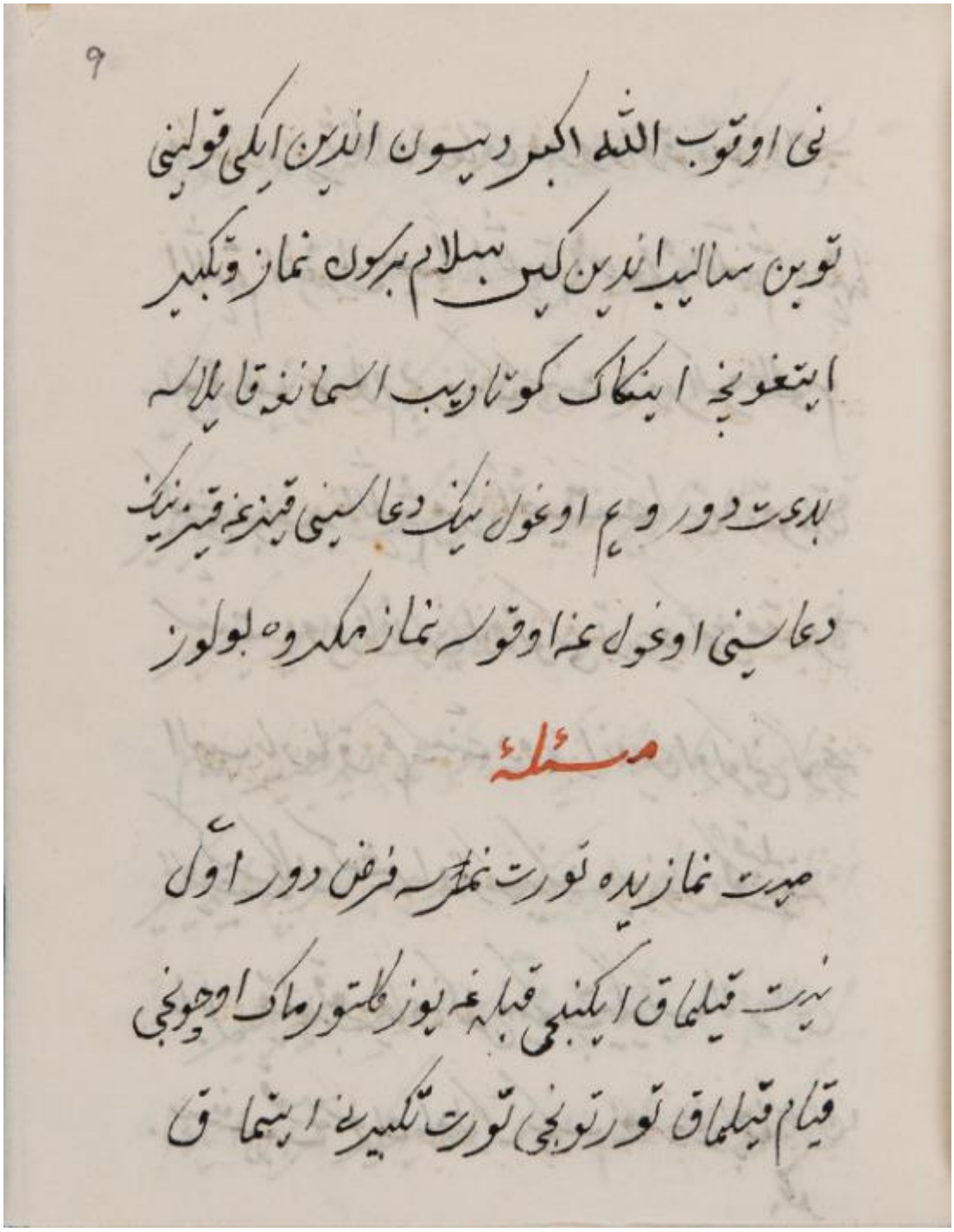
صلی الله علیه وسلم نمه ثوابی اوشبو میت نمه بوزوم قبله نمه

قبلم بصحبت کعبه شریفه اقتدا قیلدیم عبادتمه

خالصاً لله تعالی نمه الله اکبر دیب شروع

قیلغای قوم اقتدا قیلدیم حاظر امام رغ الله اکبر
دیسون اندین سبحانک اللهم نی تا آخر نجه اوقوب
بینه الله اکبر دیسون اندین اللهم صل علی اللهم
بارک نی اوقوب بینه الله اکبر دیسون اندین
چونک ایرکشی بولسه یا چونک مظلوم کشی بولسه اللهم
اغفرلی نی اوقوسون اندین الله اکبر دیب سلام بروب
اولوک نماز کیده اوغول بلا بولسه اللهم
اجعله نی اوقوغای
اولوک نماز کیده قیز بولسه اللهم اجعلها
نی

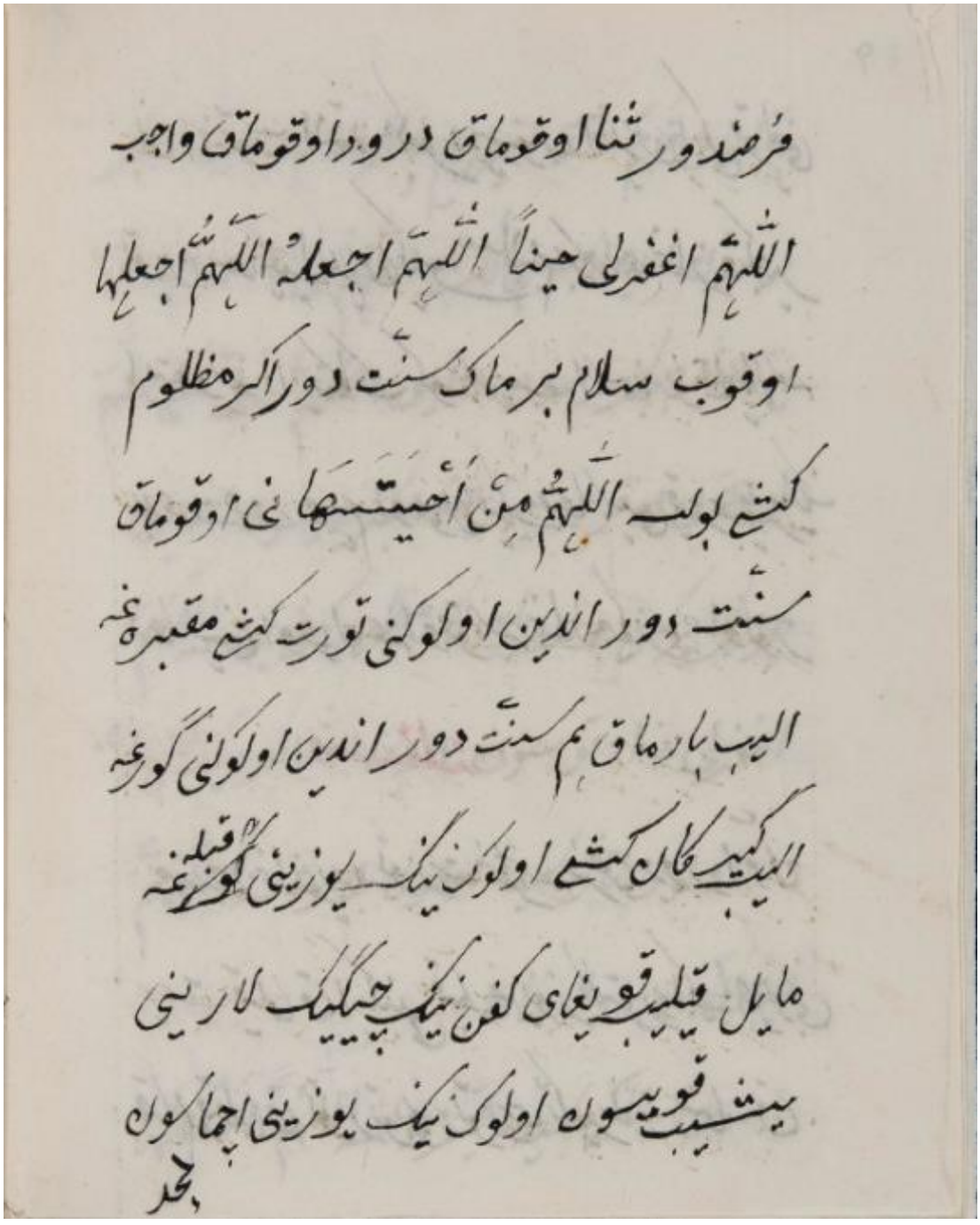

۹

نی اوتوب الله اکبر دیسون اندین ایکی قولینی
تورین سالیب اندین کیین سلام بیرسون نماز تکبیر
ایتغونچه اینماک کوناه یب اسمانغه قاراماسه
بدعت دور و یم اوغول نیک دعاسینی قیلغه قیلزنیک
دعاسینی اوغول غه اوقوسه نماز مکروه بولور

مسئله

صبحت نماز یده تورت نمازسه فرض دور اوّل
نیت قیلماق ایکنجی قبله غه یوز کلتورماک اوچونجی
قیام قیلماق تورتونجی تورت تکبیرنی اینماق

فرضدور ثنا اوقوماق درود اوقوماق واجب

اللهم اغفرلی حیناً اللهم اجعله اللهم اجعلها

اوقوب سلام برماک سنت دور اگر مظلوم

کشی بولسه اللهم من أحییتهاني اوقوماق

سنت دور اندین اولوکنی تورت کشی مقبره غه

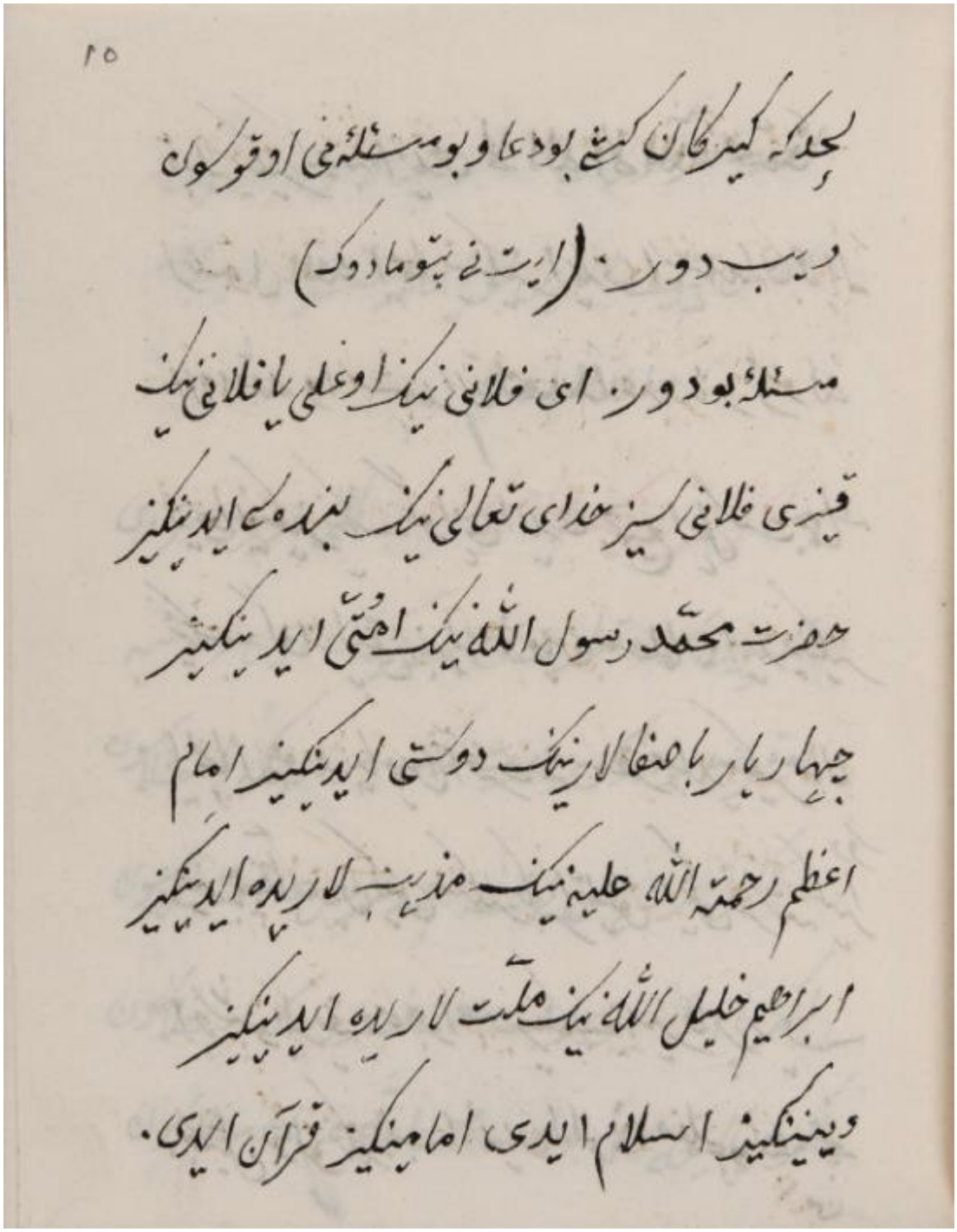
الیب بارماق هم سنت دور اندین اولوکنی گور غه

الیب کیرگان کشی اولوک نینگ یوزینی گور قبله غه

مایل قیلیب قویغای کفن نینگ چیگیک لارینی

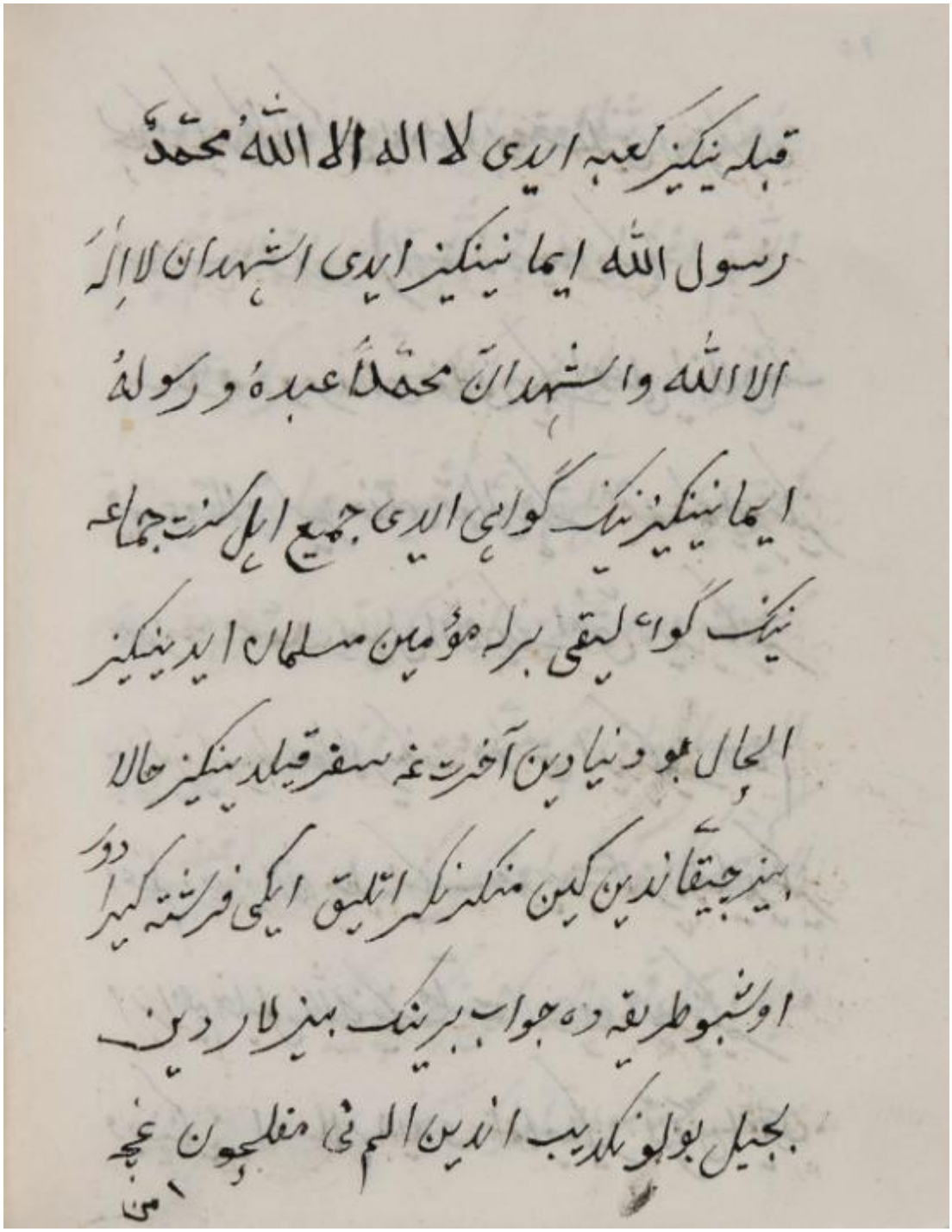
یشیب قویسون اولوک نینگ یوزینی اچماسون

تحد

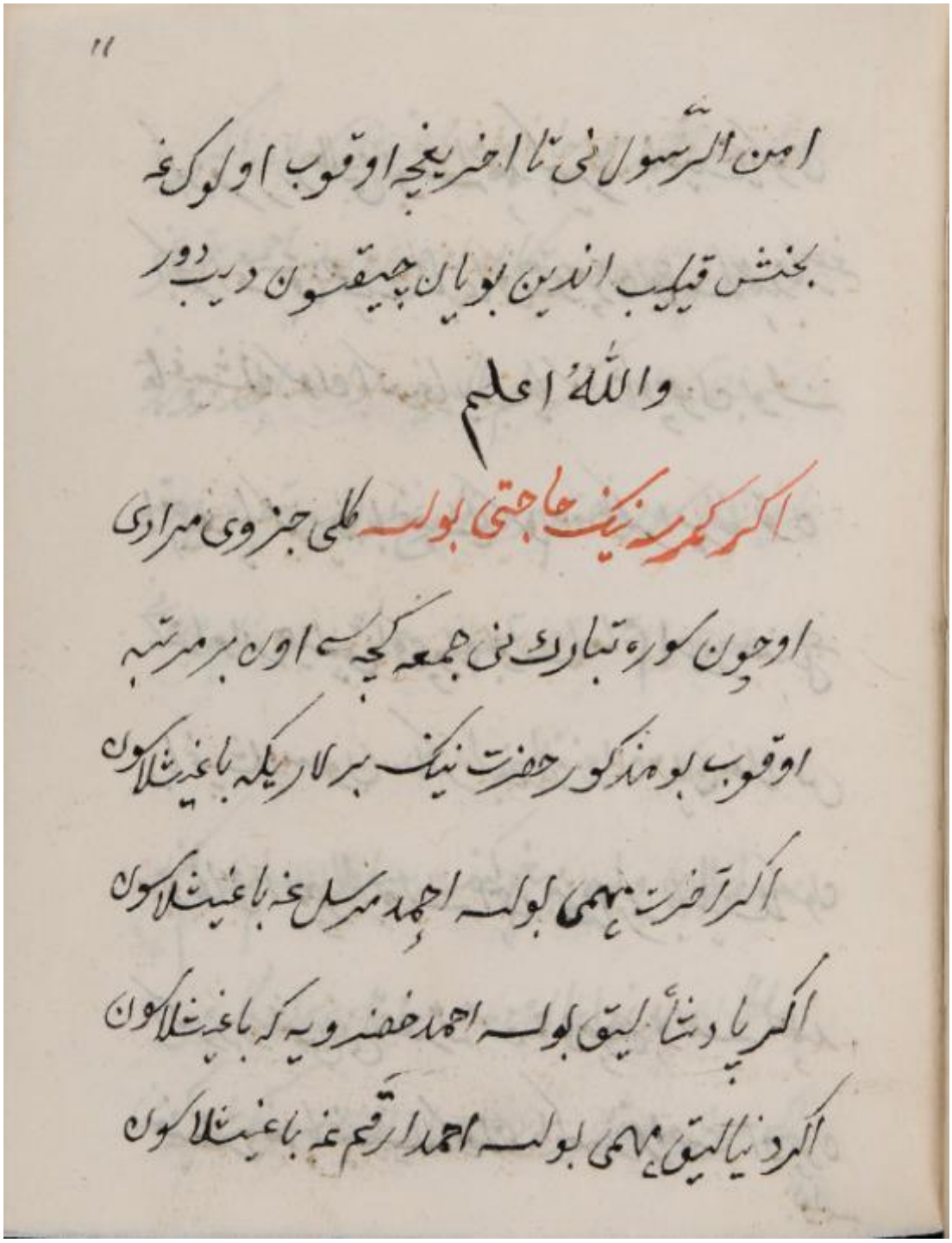

لحد که کیر کان کیشی بودعا و بو مسئله نی اوقوسون
دیب دور. (ایشته بیتو ماده ک)
مسئله بودور. ای فلانی نیک اوعلی یا فلانی نیک
قیلدی فلانی سیز خدای تعالی نیک بنده ک ایدینکیز
حضرت محمد رسول الله نیک امتی ایدینکیز
چهار یار باصفالارینک دوستی ایدینکیز امام
اعظم رحمة الله علیه نیک مذهبنه لاریده ایدینکیز
ابراهیم خلیل الله نیک ملتنه لاریده ایدینکیز
دینکیز اسلام ایدی امانکیز قرآن ایدی.

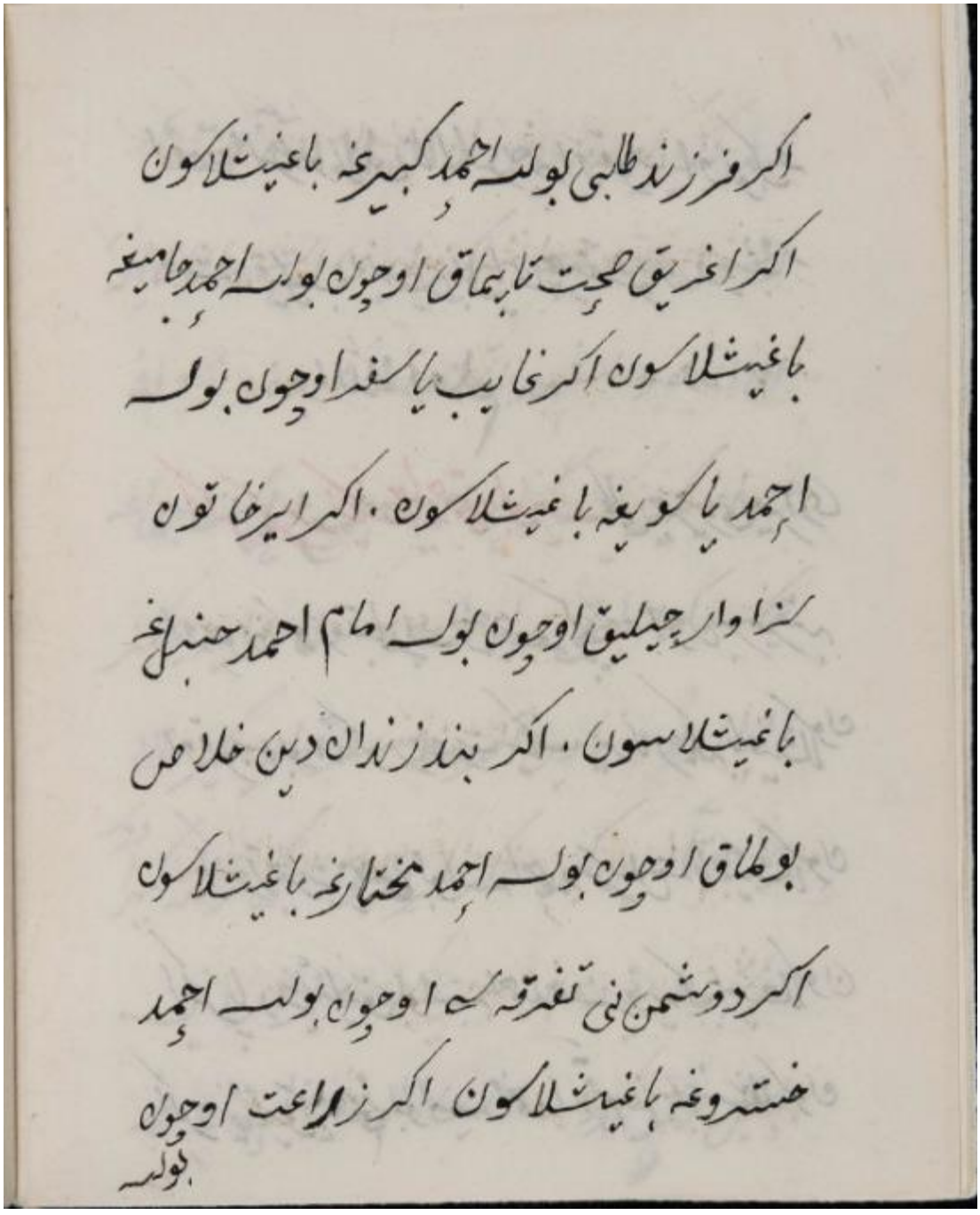
17 (9a)

قبله بنکیز کعبه ایدی لا اله الا الله محمد
رسول الله ایمان بنکیز ایدی اشهدان لا اله
الا الله واشهدان محمدا عبده و رسوله
ایمان بنکیز بنک گواهی ایدی جمیع اهل سنت جماعه
بنک گواه لیقی برله مؤمنین مسلمان ایدینکیز
الحال بو دنیادین آخرته سفر قیلدینکیز حالا
بیز چیقاندین کین منکر نکیر اتلیق ایکی فرشته کیرا دور
اوشبو طریقه ده جواب بیرینک بیز لار دین
بجیل بولوبو نکدیب اندین الم نی مفلحون عجه

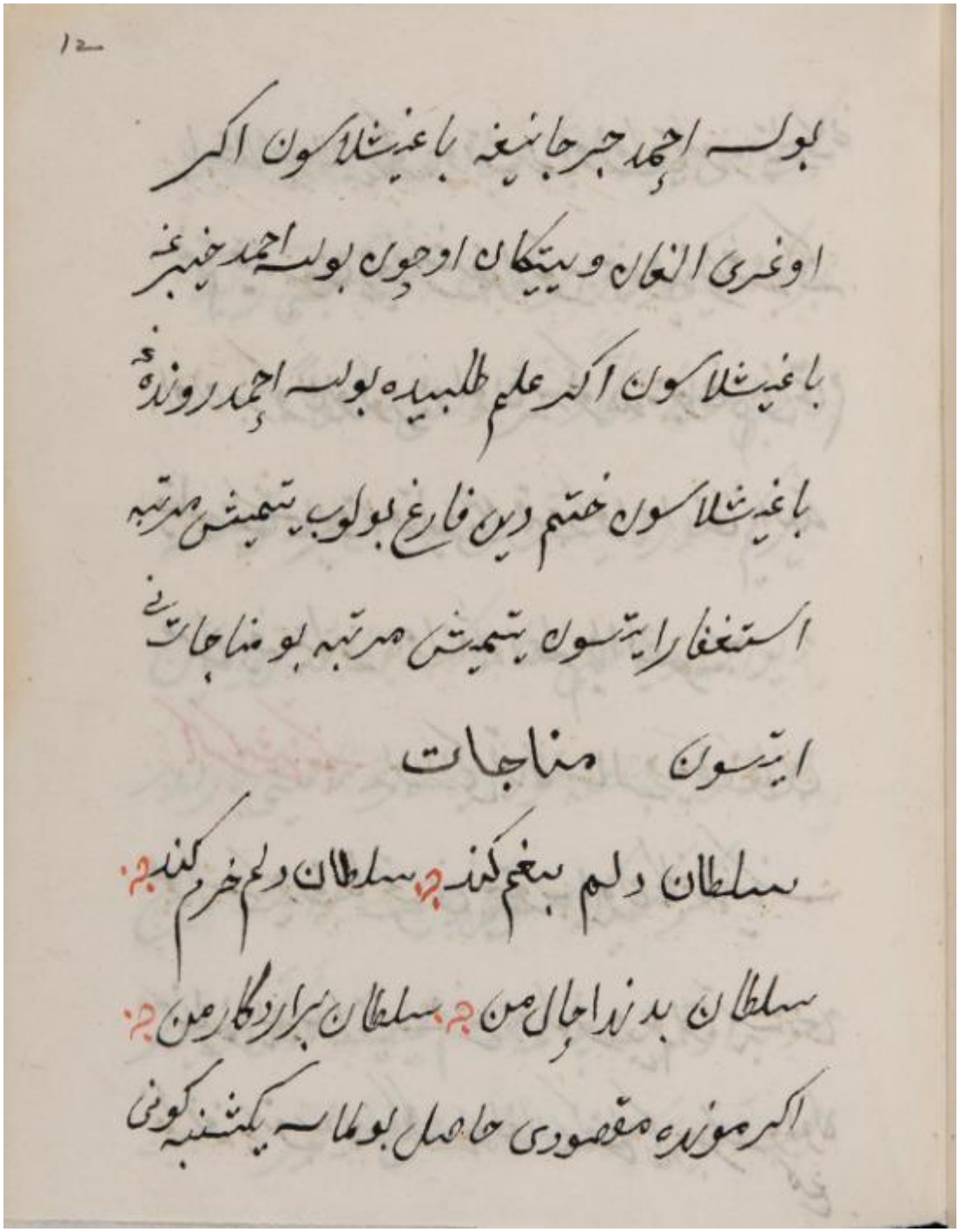
18 (9b)

11
امن الرسول نی تا اخر یعنی اوقوب اولوکنه
بخشش قیلیب اندین بویان چیقسون دیب دور
والله اعلم
اگر کمدرسه نیک حاجتی بولسه کلی جزوی مرادی
اوچون سوره تبارک نی جمعه کیچه سی اون بر مرتبه
اوقوب بو مذکور حضرت نیک بر لاریکه باغیشلاسون
اگر آخرت مهمی بولسه احمد مرسل نه باغیشلاسون
اگر پادشاه لیق بولسه احمد خضرویه کرباغیشلاسون
اگر دنیالیق مهمی بولسه احمد ارقم نه باغیشلاسون

19 (10a)

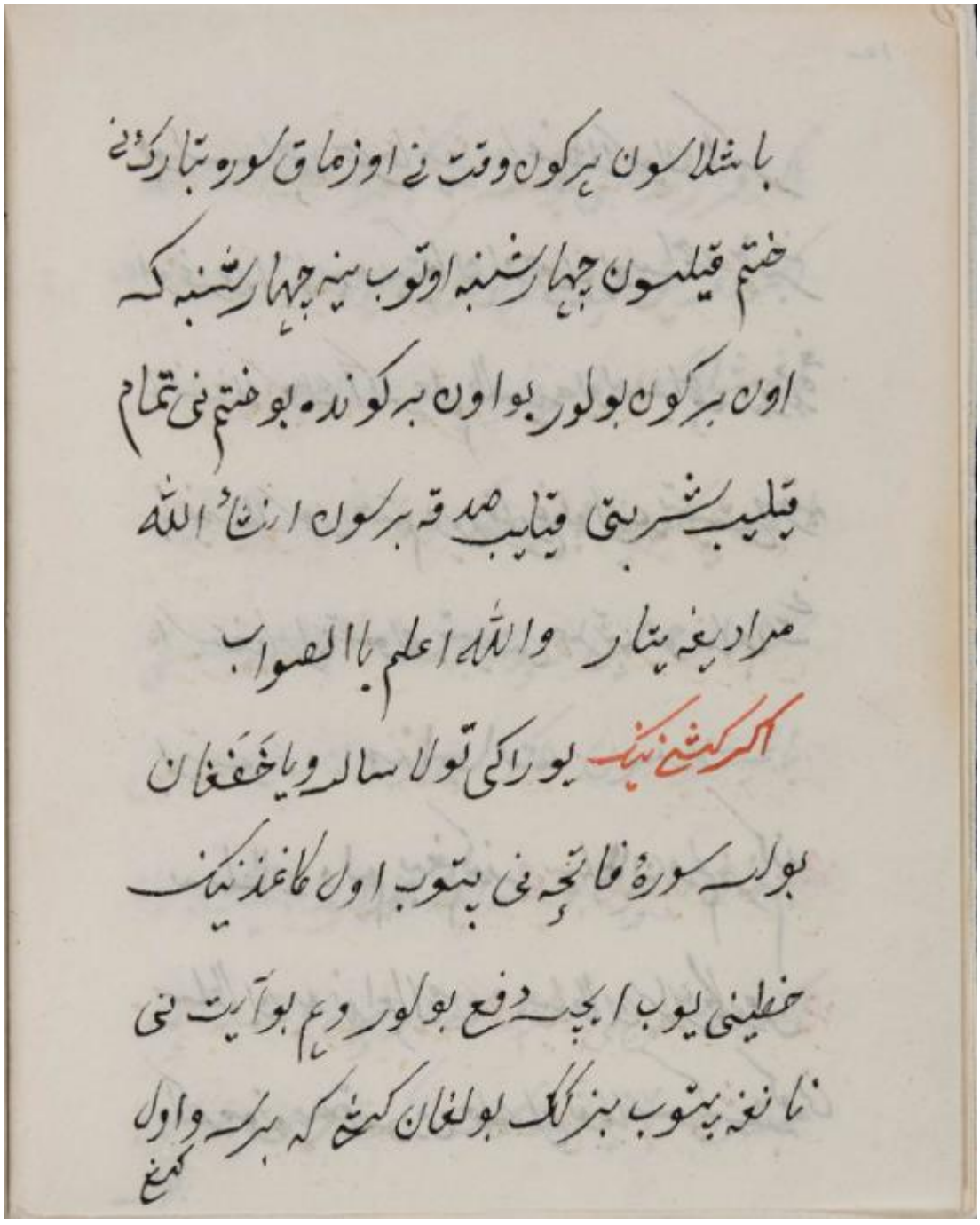
اگر فرزند طالبی بولسه احمد کبیر غه باغیشلاسون
اگر اغریق صحت تاپماق اوچون بولسه احمد جامیغه
باغیشلاسون اگر غایب یا سفر اوچون بولسه
احمد یاسویغه باغیشلاسون . اگر امیر خاتون
کزاوار چیلیق اوچون بولسه امام احمد حنبل غه
باغیشلاسون . اگر بند زندان دین خلاص
بولماق اوچون بولسه احمد مختار غه باغیشلاسون
اگر دوشمن نی تفرقه سه اوچون بولسه احمد
خستروغه باغیشلاسون اگر زراعت اوچون
بولسه

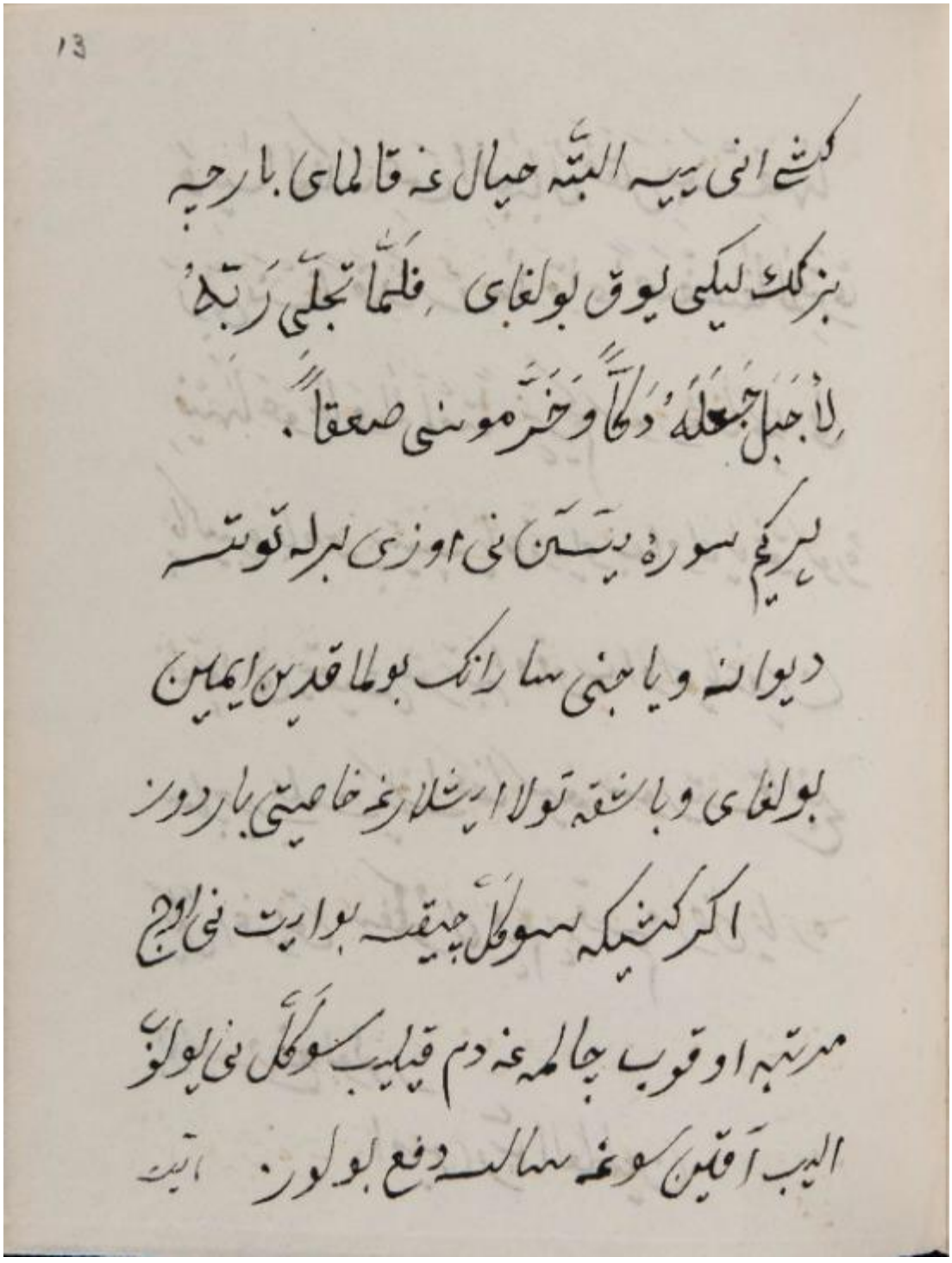
بولسه احمد جرجانیغه باغیشلاسون اکر
اوغری النغان و بیتکان اوچون بولسه احمد خیبرغه
باغیشلاسون اکر علم طلبیده بولسه احمد روزه‌غه
باغیشلاسون ختم دین فارغ بولوب یتمیش مرتبه
استغفار ایتسون یتمیش مرتبه بو مناجاتنی

ایتسون مناجات

سلطان دلم بغم کند؟ سلطان دلم خرم کند؟
سلطان بد زد اجال من؟ سلطان برارد کار من؟
اکر موزده مقصودی حاصل بولماسه یکشنبه کونی

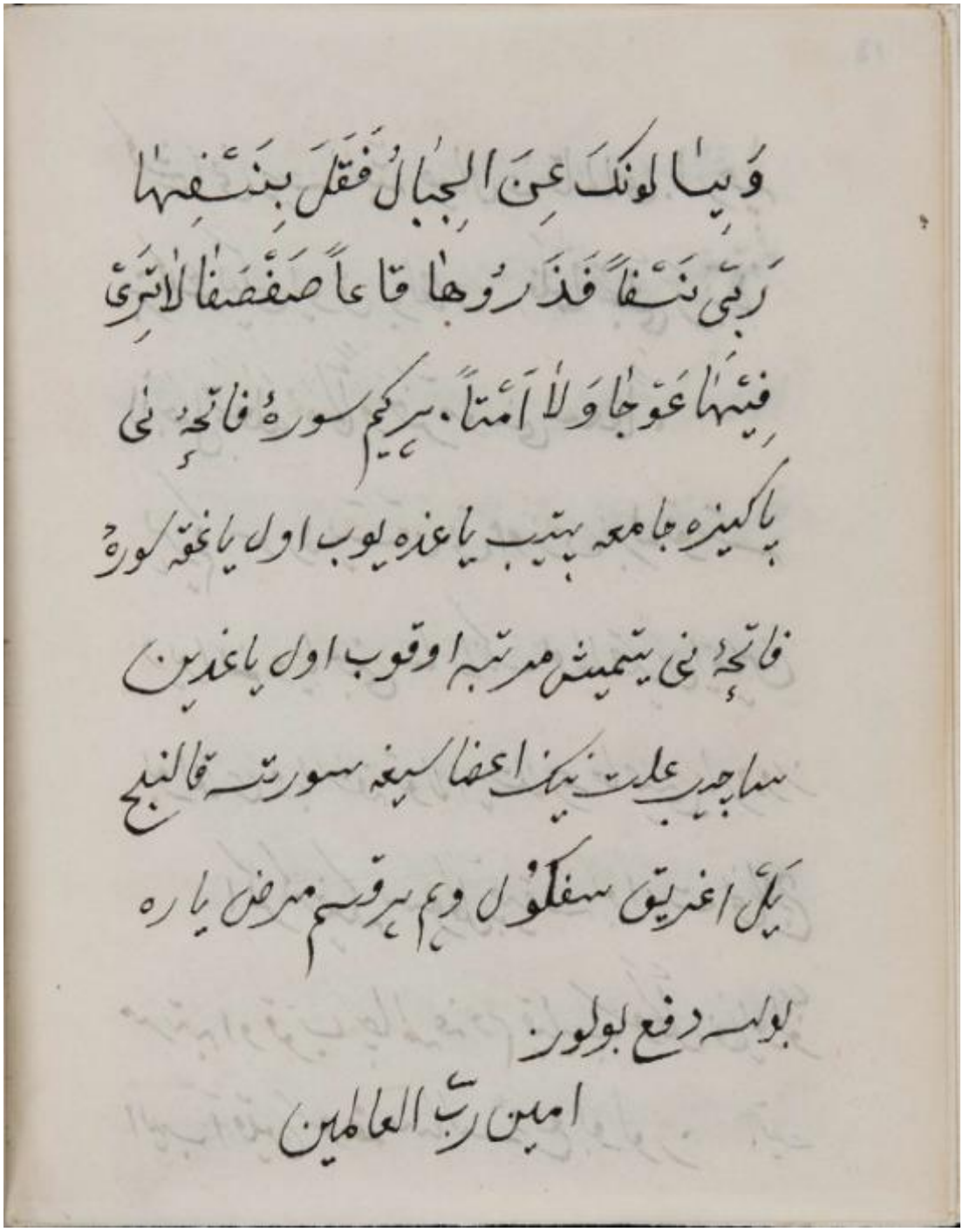

باشلاسون هر کون وقت نی اوزماق سوره تبارک دنی
ختم قیلسون چهارشنبه اوتوب پنجه چهارشنبه کی
اون هر کون بولور بو اون هر کوندہ بو ختم نی تمام
قیلیب شربتی قیلیب صدقه هر سون ان شاء الله
مراد یغه یتار والله اعلم بالصواب
اگر کشی نینگ یوراکی تولا سالر و یا خفقان
بولسه سوره فاتحه نی پیتوب اول کاغذ نینگ
خطینی یوب ایچسه دفع بولور و هم بو آیت نی
نافعه پیتوب بیرکک بولغان کشی کی هر سه و اول
کمغ

13

کشی انی یبه البتّه حیال غه قالمای بارچه
بزگك لیکی یوق بولغای فلمّا تجلّی ربّه
للجبل جعله دکّا و خرّ موسی صعقا.
بیرکیم سوره یاسین نی اوزی برله توشسه
دیوانه و یا جنی سارانک بولماقدین ایمین
بولغای و باشقه تولا ایشلارنه خاصیتی بار دور
اگر کشیکه سوگل جیقسه بوایت نی اوچ
مرتبه اوقوب چالمه غه دم قیلیب سوگل نی یولوچی
الیب آقتین سوغه سالسه دفع بولور. ایت

ويسالونك عن الجبال فقل ينسفها
ربي نسفا فذروها قاعا صفصفا لا ترى
فيها عوجا ولا امتا. هر يكم سوره فاتحه ني
پاكيزه جامعه پتيب ياغده يوب اول ياغمه سوره
فاتحه ني يتميش مرتبه اوقوب اول ياغديغن
سماجيب علت نيك اعضا سيغه سورتنه قالنجه
يكل اغريتي سفكول وهم هر قسم مرض يا ره
بولسه دفع بولور.
امين رب العالمين

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	Hayri MEŞEDİBİ
Doğum Tarihi	17/10/1995
Doğum Yeri	Ankara

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Fakülte	Edebiyat Fakültesi
Bölüm	Türk Dili ve Edebiyatı

YÜKSEK LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Fakülte	Edebiyat Fakültesi
Bölüm	Türk Dili ve Edebiyatı

İLETİŞİM BİLGİLERİ

E-mail	
Telefon	